

Wereldkerkdocumenten 41

Christus leeft

Christus vivit

**Paus Franciscus schrijft aan de jongeren
en aan heel het volk van God**

Postsynodale exhortatie

WERELDKERKDOCUMENTEN 41

CHRISTUS VIVIT

AAN DE JONGEREN
EN AAN HEEL HET VOLK VAN GOD

POSTSYNODALE EXHORTATIE

VAN PAUS FRANCISCUS

COLOFON:

FOTO KAFT: © SIR

ONTWERP & LAY-OUT:

Licap, Guimardstraat 1, 1040 Brussel

D/2019/0279/016

ISBN 978-94-6196-182-2

© Libreria Editrice Vaticana

VERTALING:

Bisschoppenconferentie van België

POSTSYNODALE EXHORTATIE

CHRISTUS VIVIT

VAN PAUS FRANCISCUS

AAN DE JONGEREN EN AAN HEEL HET VOLK VAN GOD

1. Christus leeft! Hij is onze hoop en Hij houdt de wereld eeuwig jong. Alles wat Hij aanraakt wordt jong, nieuw en vol leven. Daarom zijn dit de eerste woorden die ik tot elke jonge christen wil richten: Hij leeft en Hij wil dat jij leeft!

2. Hij is in jou, Hij is bij jou en Hij laat je nooit in de steek. Hoe ver je ook mag afdwalen, Hij is bij jou, de Verrezene. Hij roept je en wacht je op om opnieuw te beginnen. Als je je oud voelt door verdriet, wrok, angsten, twijfel of mislukking zal Hij er altijd zijn om je opnieuw kracht en hoop te geven.

3. Met hartelijke genegenheid richt ik me tot alle jonge christenen in deze apostolische exhortatie, dat is een brief die aan enkele opvattingen van het geloof herinnert en tegelijkertijd aanspoort om te groeien in heiligheid en toewijding aan de eigen roeping. Maar omdat dit ook een mijlpaal is op een synodale weg, richt ik mij ook tot heel het volk van God, tot de herders en tot de gelovigen, want allemaal worden we uitgedaagd en ertoe aangezet na te denken over en voor jonge mensen. Daarom zal ik mij in sommige paragrafen rechtstreeks tot de jongeren richten en in andere passages dan weer meer algemene overwegingen voor de kerkelijke onderscheiding aanreiken.

4. Ik heb me laten inspireren door de rijke reflecties en uitwisselingen van de synode van vorig jaar. Ik zal hier niet alle bijdragen kunnen weergeven, die kunnen jullie lezen in het Slotdocument. Bij het opstellen van deze brief heb ik geprobeerd de voorstellen aan bod te laten komen die mij het meest betekenisvol leken. Zo zullen in mijn woorden de talloze stemmen meeklinken van gelovigen van over heel de wereld die hun mening aan de synode kenbaar hebben gemaakt. Zelfs jongeren die niet-gelovig zijn, maar toch hun ideeën wilden delen, hebben kwesties aangekaart die mij nieuwe vragen lieten stellen.

HOOFDSTUK 1

WAT ZEGT HET WOORD VAN GOD OVER JONGEREN?

5. Laten we putten uit de rijkdom van de Heilige Schrift, die vaak spreekt over jongeren en over de manier waarop de Heer dichterbij komt om hen te ontmoeten.

IN HET OUDE TESTAMENT

6. In een tijd waarin jongeren niet bijster hoog aangeschreven stonden, tonen sommige teksten dat God toch anders naar hen kijkt. Jozef bijvoorbeeld, was zowat de jongste van de familie (cf. Gn 37,2-3), maar God toonde hem in zijn dromen grootse dingen en toen hij ongeveer twintig was, overtrof hij al zijn broers in belangrijke aangelegenheden (cf. Gn 37-47).

7. In Gideon herkennen we de oprechtheid van jongeren die niet gewoon zijn de werkelijkheid te verbloemen. Toen hij hoorde dat de Heer bij hem was, antwoordde hij: “Als de Heer inderdaad met ons is, waarom is ons dit alles dan overkomen?” (Re 6,13). Maar God voelde zich niet aangevallen door dit verwijt en Hij verdubbelde de inzet: “U bent sterk genoeg om Israël uit hun macht te bevrijden” (Re 6,14).

8. Samuel was nog een jongen, maar toch sprak de Heer met hem. Op aanraden van een volwassene opende hij zijn hart om naar Gods roepstem te luisteren: “Spreek, Heer, uw dienaar luistert” (1 S 3,9-10).

Daardoor werd hij een groot profeet, die op beslissende momenten ingreep in de geschiedenis van zijn vaderland. Ook koning Saul was nog jong toen de Heer hem riep om zijn zending te vervullen (cf. 1 S 9,2).

9. Koning David werd uitgekozen toen hij nog een jongen was. Toen de profeet Samuël op zoek was naar de toekomstige koning van Israël, stelde een man zijn oudere en meer ervaren zonen als kandidaten voor. Maar de profeet liet weten dat de uitverkorene de jonge David was die de schapen hoedde (cf. 1 S 16,6-13), want “een mens kijkt naar het uiterlijk, maar de Heer kijkt naar het hart” (v. 7). De kracht van een jongere zit in zijn hart, meer dan in fysieke kracht of de indruk die hij op anderen maakt.

10. Toen Salomo zijn vader moest opvolgen, voelde hij zich verloren en hij sprak tot God: “Ik ben maar een jonge man en ik weet nog niet wat ik doen of laten moet” (1 K 3,7). Maar met jeugdige stoutmoedigheid waagde hij het toch God om wijsheid te vragen en hij nam zijn zending ter harte. Iets dergelijks overkwam de profeet Jeremia, die op nog heel jonge leeftijd geroepen werd om zijn volk wakker te schudden. In al zijn ontredning zei hij: “Ach, Heer God, ik kan niet spreken, ik ben veel te jong” (Jr 1,6). Maar de Heer vroeg hem dat niet te zeggen (cf. Jr 1,7), en Hij voegde eraan toe: “Wees niet bang voor hen want Ik ben bij u om u te redden” (Jr 1,8). De toewijding waarmee de profeet Jeremia zijn zending ter harte neemt, laat zien wat er mogelijk is als de overmoed van de jeugd zich verenigt met de kracht van God.

11. Een joods meisje in dienst van de buitenlandse soldaat Naäman kwam vanuit haar geloof tussenbeide om hem te helpen genezen van zijn ziekte (cf. 2 K 5,2-6). De jonge Ruth werd een voorbeeld van onbaatzuchtigheid door bij haar schoonmoeder te blijven die in ongenade was gevallen (cf. Rt 1,1-18), en ze toonde zich ook stoutmoedig om vooruit te raken in het leven (cf. Rt 4,1-17).

IN HET NIEUWE TESTAMENT

12. In een van zijn parabels vertelt Jezus (cf. Lc 15,11-32) dat de “jongste” zoon het ouderlijk huis wilde verlaten om naar een ver land te trekken (cf. vv. 12-13). Maar zijn dromen van onafhankelijkheid veranderden in een schaamteloos losbandig leven (vv. 12-13) en hij belandde in bittere eenzaamheid en armoede (vv. 14-16). Toch vond hij de kracht om opnieuw te beginnen (vv. 17-19) en vastbesloten stond hij op (cf. v. 20). Typisch voor jongeren is dat hun hart openstaat voor verandering, dat ze bekwaam zijn om zich weer op te richten en van het leven te leren. Wie zou de zoon in deze nieuwe poging niet steunen? Maar de oudere broer was al oud van hart en liet zich meeslepen door hebzucht, egoïsme en afgunst (cf. vv. 28-30). Jezus heeft meer lof voor de jonge zondaar die het goede pad terugvindt dan voor diegene die denkt dat hij trouw is, maar de geest van liefde en barmhartigheid niet bezit.

13. Jezus, die eeuwig jong is, wil ons een altijd jong hart schenken. Gods Woord vraagt ons: “Doe de oude zuurdesem weg, om vers deeg te worden” (1 Kor 5,7). Sint-Paulus nodigt ons uit om ons te ontdoen van de “oude mens” en ons te bekleden met de “nieuwe mens” (cf. Kol 3,9.10).¹ Hij legt uit wat het betekent zich te bekleden met deze jeugdige vernieuwing (cf. v. 10): het gaat erom je te bekleden met “tedere ontferming, goedheid, nederigheid, zachtheid en geduld; verdraag elkaar en vergeef elkaar als de een tegen de ander een grief heeft” (Kol 3,12-13). In één woord, echte jeugd betekent een hart hebben dat kan liefhebben, terwijl alles wat ons van de ander scheidt de ziel ouder doet worden. En Sint-Paulus besluit: “Voeg bij dit alles de liefde, die de band van de volmaaktheid is” (Kol 3,14).

---

1 Hetzelfde Griekse woord kan vertaald worden door ‘nieuw’ of ‘jong’.

14. Laat ons ook in gedachten houden dat Jezus het niet goedkeurde dat volwassenen met minachting op jongeren neerkeken of de baas over hen speelden. Integendeel, Hij stond erop dat “de grootste van jullie moet zich gedragen als de jongste, en de leider als de dienaar” (cf. Lc 22,26). Voor Hem bracht de leeftijd geen voorrechten met zich mee en iemand die jonger was, had daarom niet minder waarde of waardigheid.

15. Het Woord van God zegt dat jonge mensen “als broeders” (1 Tim 5,1) bejegend moeten worden, en het raadt ouders aan: “Vit niet op uw kinderen, anders worden zij moedeloos” (Kol 3,21). Een jongere mag niet ontmoedigd raken, hij moet grote dromen koesteren, uitkijken naar verre horizonten, streven naar meer, de wereld willen veroveren, veeleisende uitdagingen kunnen aangaan en erop uit zijn het beste van zichzelf te geven om bij te dragen aan een betere wereld. Daarom vraag ik de jongeren met aandrang zich niet van hun hoop te laten beroven en ik herhaal tot elk van hen: “Niemand mag jou verachten om je jeugd” (cf. 1 Tim 4,12).

16. Toch worden jongeren ook aangespoord om “zich te schikken naar de oudsten” (1 Pe 5,5). De Bijbel nodigt altijd uit om ouderen met een diep respect te bejegenen want zij bezitten een schat aan ervaring. Zij hebben succes en mislukkingen gekend, de vreugden en de grote angsten van het leven, de illusies en de teleurstellingen. In de stilte van hun hart bewaren ze een schat aan levensverhalen die ons kunnen helpen ons niet te vergissen of ons niet door valse luchtspiegelingen te laten meeslepen. Het woord van een oude wijze mens nodigt ons uit om bepaalde grenzen te respecteren en onze impulsen te beheersen: “Spoor de jongeren aan om zich in ieder opzicht bedachtzaam te gedragen” (Tit 2,6). Het heeft geen zin kost wat kost tot de cultus van de jeugd te willen horen of op een domme manier anderen af te wijzen simpelweg omdat ze ouder of van een andere

generatie zijn. Jezus zei dat een wijze mens zowel het nieuwe als het oude uit zijn schat tevoorschijn kon halen (cf. Mt 13,52). Een wijze jongere staat open voor de toekomst, maar blijft daarbij in staat om iets te leren van de ervaring van anderen.

17. In het Marcusevangelie daagt iemand op die, wanneer Jezus hem aan de geboden herinnert, antwoordt: “Aan dit alles heb ik mij van jongs af aan gehouden” (10,20). De psalmist had al hetzelfde verwoord: “Ja, U, o Heer, bent mijn hoop, vanaf mijn jeugd, mijn toevlucht [...] God, u onderwees mij van jongs af aan, en steeds nog vertel ik uw wonderen” (71,5.17). Het moet ons niet spijten onze jeugd door te brengen met het goede te doen, ons hart te openen voor de Heer, anders te leven. Niets van dit alles berooft ons van onze jeugd, integendeel, het versterkt en vernieuwt ze: “Je jeugd herleeft als een arend” (Ps 103,5). Daarom beklagde de Heilige Augustinus zich: “Veel te laat heb ik jou lief gekregen, schoonheid wat ben je oud, wat ben je nieuw, veel te laat heb ik jou lief gekregen!”² Maar die rijke man die in zijn jeugd aan God trouw was gebleven, liet de tijd hem zijn dromen ontnemen; hij verkoos om zich verder aan zijn bezittingen te hechten (cf. Mc 10,22).

18. In het evangelie van Mattheüs daarentegen verschijnt een jongere (cf. 19,20.22), die naar Jezus komt om Hem te vragen naar meer (cf. v. 20), met een open geest zoals die eigen is aan jongeren die op zoek zijn naar nieuwe horizonten en grote uitdagingen. In werkelijkheid was zijn geest toch niet zo jong, want hij was gehecht aan rijkdom en comfort. Hij zei wel dat hij meer wilde, maar toen Jezus hem vroeg om vrijgevig te zijn en zijn bezittingen te delen, besepte hij dat hij geen afstand kon doen van wat hij bezat. Uiteindelijk, “toen de jongeman

---

2 *Belijdenissen*, X, 27: PL 32,795.

dat woord hoorde, ging hij verdrietig weg, want hij had veel bezittingen” (v. 22). Hij liet zijn jeugd varen.

19. Het Evangelie spreekt ook over enkele wijze jonge vrouwen die zich doelgericht voorbereidden, terwijl andere onoplettend indommelden (cf. Mt 25,1-13). We kunnen onze jeugd doorbrengen, afgeleid, levend aan de oppervlakte, in slaap gewiegd, onbekwaam om zinvolle relaties uit te bouwen en tot het hart van het leven door te dringen. Maar op die manier bouwen we een armzalige en weinig substantiële toekomst uit. Of we kunnen als jongeren mooie en grote dingen koesteren en zo een toekomst voorbereiden vol leven en innerlijke rijkdom.

20. Als jij je innerlijke kracht, je dromen, je enthousiasme, je hoop en je ruimhartigheid kwijt bent geraakt, dan biedt Jezus zich bij jou aan zoals Hij dat deed bij het dode kind van de weduwe. Met al zijn kracht als Verrezene spoort de Heer je aan: “Jongeman, kom overeind, zeg Ik je!” (Lc 7,14).

21. Ongetwijfeld kunnen nog vele andere passages van Gods Woord een licht werpen op deze levensfase. Een aantal ervan nemen we in de volgende hoofdstukken op.

HOOFDSTUK 2

JEZUS CHRISTUS ALTIJD JONG

22. Jezus is “jong onder de jongeren om een voorbeeld te zijn voor jongeren en hen aan de Heer toe te wijden”.³ Daarom bevestigde de synode dat “de jeugd een originele en stimulerende levensfase is die Jezus zelf heeft meegemaakt en die Hij zo heeft geheiligd”.⁴ Wat zegt het Evangelie ons over de jeugd van Jezus?

JEZUS' JEUGD

23. De Heer “gaf de geest” (cf. Mt 27,50) op een kruis toen Hij iets ouder dan dertig was (cf. Lc 3,23). Het is belangrijk dat we ons ervan bewust zijn dat Jezus een jongere was. Hij gaf zijn leven op een leeftijd die men vandaag beschouwt als jongvolwassen. Hij begon zijn openbare optreden in de bloei van zijn jeugd. Zo openbaarde zich “een groot licht” (Mt 4,16), vooral toen Hij zijn leven prijs gaf tot het uiterste toe. Dit einde kwam er niet zomaar. Heel zijn jeugd, elk moment ervan, was een zorgvuldige voorbereiding, want “alles in het

---

3 Sint-Ireneüs, *Tegen de ketters*, II, 22, 4: PG 7,784.

4 *Slotdocument van de XV^{de} gewone algemene vergadering van de bisschoppensynode*, nr. 60. Terug te vinden op: http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20181027_doc-final-instrumentum-xvassemblea-giovani_fr.html

leven van Jezus staat in het teken van dit mysterie”⁵ en “heel het leven van Christus is een mysterie van verlossing”⁶

24. Het Evangelie spreekt niet over de kinderjaren van Jezus, maar vertelt wel een aantal gebeurtenissen uit zijn adolescentie en jeugd-jaren. Mattheüs situeert deze jeugd van de Heer tussen twee gebeurtenissen: de terugkeer van zijn gezin naar Nazareth, na de tijd van ballingschap, en zijn doopsel in de Jordaan, het begin van zijn openbare optreden. De laatste beelden die we van Jezus als kind hebben, zijn die van een kleine vluchteling in Egypte (cf. Mt 2,14-15) en van een gerepatrieerde in Nazareth (cf. Mt 2,19-23). Ons eerste beeld van Jezus als jongvolwassene toont Hem als Hij aan de oevers van de Jordaan tussen de menigte staat om zich te laten dopen door zijn neef, Johannes de Doper (cf. Mt 3,13-17), zoals elk ander lid van zijn volk.

25. Dit doopsel was niet zoals ons doopsel, dat ons binnenleidt in het leven van genade, maar een consecratie voorafgaand aan het begin van zijn grote levenszending. Het Evangelie zegt dat Jezus’ doopsel bron van vreugde en voldoening was voor de Vader: “Jij bent mijn geliefde Zoon” (Lc 3,22). Hierna werd Jezus vervuld van de Heilige Geest en Hij werd door die Geest naar de woestijn gevoerd. Op die manier werd Hij voorbereid om te gaan prediken en wonderen te verrichten, om bevrijding en genezing te brengen (cf. Lc 4,1-14). Zo wordt iedere jongere die zich geroepen voelt om een zending te volbrengen in deze wereld, uitgenodigd om in zichzelf dezelfde woorden te herkennen die de Vader tot hem spreekt: “Jij bent mijn geliefde Zoon”.

---

5 *Catechismus van de Katholieke Kerk*, nr. 515.

6 *Ibid.*, nr. 517.

26. Tussen deze verhalen is er een dat ons Jezus toont als adolescent. Als Hij met zijn ouders terugkeert naar Nazareth nadat zij Hem verloren waren en terugvonden in de tempel (cf. Lc 2,41-51). Daar lezen we dat Hij “zich naar hen schikte” (cf. Lc 2,51), want Hij wees zijn familie niet af. Lucas voegt eraan toe dat “Jezus een wijs en volwassen man werd, die almaar meer in de gunst kwam bij God en de mensen” (Lc 2,52). Met andere woorden: Hij was bezig zich voor te bereiden en in deze periode verdiepte Hij zijn relatie met de Vader en met de anderen. De Heilige Joannes Paulus II legt uit dat Jezus niet alleen lichamelijk, maar “ook geestelijk groeide”, want “de volheid van de genade in Jezus stond in verhouding tot zijn leeftijd: de volheid was er altijd, maar nam toe naarmate Hij ouder werd”.⁷

27. Uit wat de evangeliën ons vertellen, kunnen we afleiden dat Jezus zich in zijn jeugd “vormde”, zich voorbereidde om het plan ten uitvoer te brengen dat de Vader voor Hem had. Zijn adolescentie en jeugd jaren zetten Hem op weg naar die sublieme zending.

28. In zijn adolescentie en jeugd wist Jezus zich de geliefde Zoon van de Vader. Aangezien door de Vader groeide Hij op, bezorgd voor zijn zaken: “Wisten jullie niet dat ik bij mijn Vader moest zijn?” (Lc 2,49). Toch moeten we ons Jezus niet voorstellen als een eenzame tiener of een in zichzelf opgesloten jongere. Zijn omgang met mensen was die van een jongeman die ten volle deelde in het leven van zijn gezin en van zijn volk. Hij leerde het vak van zijn vader en volgde hem nadien op als timmerman. Eén keer wordt Hij in het Evangelie “de zoon van de timmerman” (Mt 13,55) genoemd, en een andere keer gewoon “de timmerman” (Mc 6,3). Dit detail laat zien dat Hij een gewone volksjongen was die normale relaties met anderen

---

7 *Catechese* (27 juni 1990), 2-3: *L'Osservatore Romano*, Franse uitgave, (in het vervolg afgekort als ORf) nr. 27 van 3 juli 1990, p. 12

onderhield. Niemand bekeek Hem als een vreemde of anders dan de anderen. Juist daarom konden de mensen bij het begin van Jezus' prediking zich niet voorstellen waar Hij deze wijsheid vandaan haalde: "Dat is toch de Zoon van Jozef?" (Lc 4,22).

29. In feite "groeide Jezus niet op in een bekrompen en verstikkende relatie met Maria en Jozef, maar bewoog Hij zich graag in de ruimere familiekring, bij verwanten van zijn ouders en hun vrienden".⁸ Zo begrijpen we waarom zijn ouders, bij hun terugkeer van de bedevaart naar Jeruzalem, zich geen zorgen maakten en veronderstelden dat de twaalfjarige jongen vrij tussen de menigte stapte, ook al hadden ze Hem de hele dag niet gezien: "in de veronderstelling dat Hij zich bij het reisgezelschap bevond, reisden ze een hele dag" (Lc 2, 44). Ze gingen ervan uit dat Jezus zeker mee was, nu eens bij de een en dan weer bij een ander, grapjes makend met de andere jongeren van zijn leeftijd, luisterend naar de verhalen van volwassenen en lief en leed van de karavaan deelde. Het Griekse woord dat Lucas gebruikt om de groep te beschrijven – *synodia* – geeft precies een grotere "gemeenschap onderweg" aan waarvan de Heilige Familie deel uitmaakt. Dankzij het vertrouwen van zijn ouders kan Jezus zich vrij bewegen en leert Hij samen met alle anderen op weg gaan.

---

8 Postsynodale apostolische exhortatie *Amoris laetitia* (19 maart 2016), nr. 182: AAS 108 (2016), 384.

WAT ZIJN JEUGD ONS LEERT

30. Deze aspecten van Jezus' leven kunnen al die opgroeiende jongeren inspireren die zich voorbereiden op het vervullen van hun zending. Dat houdt het groeien in de relatie met de Vader in, in het bewustzijn deel uit te maken van een gezin en een volk, zich openstellen om door de Heilige Geest vervuld en geleid te worden om de zending te vervullen die God hen toevertrouwt, hun persoonlijke roeping. Niets van dit alles zou in de jongerenpastoraal over het hoofd gezien mogen worden, opdat we geen projecten zouden creëren die jongeren van hun gezin en de wereld isoleren of hen omvormen in een select groepje, beschermd tegen elke besmetting. We hebben veel meer nood aan projecten die hen sterker maken, hen begeleiden en aanmoedigen om anderen te ontmoeten en zich te engageren in gulle dienstbaarheid, in zending.

31. Beste jonge mensen, Jezus leert jullie niet van ver of van buitenaf, maar in jullie jeugd zelf, een jeugd die Hij met jullie deelt. Het is heel belangrijk om je te verdiepen in de jonge Jezus zoals de evangeliën Hem tonen, want Hij was echt een van jullie en in Hem kunnen jullie vele kenmerken van jullie jonge harten terugvinden. Bijvoorbeeld in volgende karaktertrekken: "Jezus had een onvoorwaardelijk vertrouwen in de Vader; Hij koesterde de vriendschap met zijn leerlingen en zelfs in crisismomenten bleef Hij hen trouw. Hij gaf blijk van een diep medelijden met de zwaksten, vooral de armen, zieken, zondaars en uitgestotenen. Hij had de moed om de confrontatie met de religieuze en politieke autoriteiten van zijn tijd aan te gaan; Hij ondervond wat het betekent om niet begrepen en afgewezen te worden; Hij beleefde angst voor het lijden en ervoer de broosheid van de Passie. Hij richtte zijn blik op de toekomst door zichzelf in de veilige handen van de Va-

der te leggen en zich toe te vertrouwen aan de kracht van de Heilige Geest. In Jezus kunnen alle jongeren zichzelf terugvinden”⁹

32. Maar anderzijds is Jezus verrezen en wil Hij ons laten delen in de nieuwhed van zijn verrijzenis. Hij is de ware jeugd van een oud geworden wereld, de levenskracht van een universum dat wacht “in barensweeën” (Rom 8,22), om met zijn licht en zijn leven bekleed te worden. In zijn nabijheid kunnen we drinken uit de ware bron die onze dromen, onze plannen, onze grote idealen levendig houdt, en die ons tegelijkertijd ertoe aanzet om te verkondigen wat het leven echt de moeite waard maakt. Twee merkwaardige details uit het Marcusevangelie tonen hoe mensen die met Christus verrezen zijn, tot de ware jeugd opgeroepen worden. Enerzijds verschijnt in het Passieverhaal een jongeman die Jezus wil volgen, maar in angst naakt wegvlucht (cf. Mc 14,51-52); hij heeft niet de kracht om alles te wagen om de Heer te volgen. Anderzijds zien we bij het lege graf een jongere “met een wit kleed” (Mc 16,5) die tegen de vrouwen zegt niet bang te zijn en de vreugde van de verrijzenis verkondigt (cf. Mc 16,6-7).

33. De Heer roept ons om sterren te ontsteken in de nacht van andere jongeren. Hij nodigt je uit om naar de ware sterren te kijken, naar al die verschillende tekenen die Hij ons geeft om ons de weg te tonen en te doen zoals de boer die naar de sterren kijkt voor hij zijn veld ploegt. God ontsteekt voor ons sterren opdat we onze tocht kunnen voortzetten: “Alle sterren stralen verheugd, elk vanaf zijn eigen plaats. Hij roept ze, en ze zeggen: ‘Hier zijn wij!’” (Bar 3,34-35). Maar Christus zelf is voor ons het grote licht van de hoop en wijst de richting in onze nacht, want Hij is “de stralende morgenster” (Apk 22,16).

---

9 *Slotdocument*, nr. 63.

DE JEUGD VAN DE KERK

34. Jeugd is meer dan alleen maar een tijdsperiode; het is een goedstoestand. Daarom kan zo een oude instelling als de Kerk zich telkens opnieuw vernieuwen en verjongen in de verschillende stadia van haar lange geschiedenis. Inderdaad, op de meest tragische momenten in haar geschiedenis voelt zij zich geroepen om met heel haar hart terug te keren naar haar eerste liefde. Het Tweede Vaticaanse Concilie liet die waarheid herleven met de uitspraak dat “de Kerk, verrijkt door haar lange en levende verleden en op weg naar de menselijke volmaaktheid in de tijd en naar de laatste bestemming van de geschiedenis en het leven, de ware jeugd van de wereld is”. In haar is het altijd mogelijk om Christus te ontmoeten, “de tochtgenoot en vriend van de jeugd”.¹⁰

EEN KERK DIE OPENSTAAT VOOR VERNIEUWING

35. Laten we de Heer vragen om de Kerk te bevrijden van personen die haar oud willen maken, haar in het verleden vastzetten, haar verstarren, haar tot stilstand brengen. Laten we Hem ook vragen om de Kerk te bevrijden van een andere verleiding: te geloven dat ze jong is omdat ze meedoet met alles wat de wereld haar biedt; te geloven dat ze zich vernieuwt omdat ze haar boodschap verbergt en handelt zoals iedereen. Neen! Ze is jong als ze zichzelf is en elke dag opnieuw de nieuwe kracht van het Woord van God, de eucharistie, de aanwezigheid van Christus en de kracht van zijn Geest ontvangt. Ze is

---

10 Oecumenisch Concilie Vaticanum II, *Boodschap aan de jongeren* (8 december 1965): AAS 58 (1966), 18.

jong als ze onvermoeibaar erin slaagt altijd opnieuw naar haar bron terug te keren.

36. Als leden van de Kerk hoeven we zeker geen rare, vreemde mensen te zijn. Iedereen moet ervaren dat wij broeders en naasten zijn, zoals de apostelen die “bij heel het volk in de gunst stonden” (Hnd 2,47; cf. 4,21.33; 5,13). Maar tegelijkertijd moeten we anders durven zijn, andere idealen aangeven dan die van de wereld, getuigen van de schoonheid van edelmoedigheid, dienstbaarheid, zuiverheid, doorzettingsvermogen, vergeving, trouw aan onze persoonlijke roeping, gebed, de strijd voor gerechtigheid en algemeen welzijn, liefde voor de armen en sociale vriendschap.

37. De Kerk van Christus kan altijd bezwijken voor de verleiding om haar enthousiasme te verliezen, omdat ze niet langer de oproep hoort van de Heer om het risico van het geloof te nemen, om haar alles te geven zonder de gevaren te tellen; ze kan ertoe verleid worden om terug te vallen in het zoeken naar een valse, wereldse vorm van veiligheid. Het zijn juist de jongeren die haar kunnen helpen om jong te blijven, om niet corrupt te worden; zij kunnen haar helpen om vooruit te blijven gaan, voorkomen dat ze hoogmoedig en sektarisch wordt, haar helpen om armer te zijn en beter te getuigen, de kant van de arme en uitgestotene te kiezen, om te vechten voor gerechtigheid en zichzelf bescheiden in vraag te laten stellen. Jonge mensen kunnen de Kerk de schoonheid van de jeugd bijbrengen als ze haar vermogen vergroten om “zich te verheugen in het nieuwe dat begint, om zichzelf zonder voorbehoud te geven, om vernieuwd te worden en op weg te gaan naar almaar grotere verwezenlijkingen”.¹¹

---

11 *Ibid.*

38. Wie onder ons niet jong meer is, heeft nood aan het vinden van wegen om dicht bij de stemmen en de bezorgdheden van jonge mensen te kunnen blijven. “Dichter bij elkaar komen, creëert de voorwaarden voor de Kerk om een plaats van dialoog en een getuigenis van leven gevende broederlijkheid te worden”.¹² We moeten meer ruimte creëren waar de stemmen van de jongeren gehoord kunnen worden: “Luisteren maakt een uitwisseling van gaven mogelijk in een context van empathie. [...] Tegelijkertijd scheidt het de voorwaarden voor een verkondiging van het Evangelie die het hart echt, beslissend en vruchtbaar raakt”.¹³

EEN KERK MET AANDACHT VOOR DE TEKENEN VAN DE TIJD

39. “Ook al lijken God, godsdienst en Kerk voor veel jongeren betekenisloze woorden, toch zijn zij gevoelig voor de figuur van Jezus als die aantrekkelijk en krachtig voorgesteld wordt”.¹⁴ Daarom mag de Kerk zich niet in zichzelf opsluiten, maar moet ze integendeel en voor alles Jezus Christus reflecteren. Dat betekent nederig erkennen dat bepaalde zaken concreet moeten veranderen en dat, als dit gebeurt, zij de visie, maar ook de kritiek van jongeren moet waarderen.

40. De bisschoppensynode erkende dat “een substantieel aantal jongeren om uiteenlopende redenen niets van de Kerk verwachten omdat zij haar niet als betekenisvol in hun leven beschouwen. Sommigen vragen zelfs uitdrukkelijk dat de Kerk hen met rust laat, want zij ervaren haar aanwezigheid als onaangenaam en zelfs irritant. Dit verzoek komt meestal niet voort uit een onkritische of impulsieve minach-

---

12 *Slotdocument*, nr. 1.

13 *Ibid.*, nr. 8.

14 *Ibid.*, nr. 50.

ting, maar vindt zijn oorsprong in ernstige en verstaanbare redenen: de seksuele en financiële schandalen; de onaangepaste houding van gewijde bedienaren die er niet in slagen op een goede manier om te gaan met de gevoeligheden van jongeren; het onvoldoende voorbereiden van homilieën en de presentatie van Gods Woord; de passieve rol die jongeren krijgen toebedeeld in de christelijke gemeenschap zelf; de moeite die de Kerk heeft om haar leerstellige en ethische standpunten in de hedendaagse samenleving uit te leggen”.¹⁵

41. Hoewel veel jongeren gelukkig zijn om een Kerk te zien die nederig is, vol vertrouwen in haar gaven en in staat om eerlijke en broederlijke kritiek te geven, willen anderen een Kerk die meer luistert en de wereld niet voortdurend veroordeelt. Ze willen geen Kerk die zwijgt en bang is om te spreken, maar ook geen Kerk die altijd obsessief slag levert over twee of drie thema's. Om in de ogen van jongeren geloofwaardig te zijn, moet de Kerk soms haar nederigheid hervinden en eenvoudigweg luisteren, en erkennen dat in wat anderen zeggen iets oplicht dat haar helpt om het Evangelie nog beter te leren kennen. Een Kerk in het defensief, die geen nederigheid meer vertoont, die niet langer luistert, die niet toelaat dat men haar in vraag stelt, verliest haar jeugd en wordt een museum. Hoe zal zij zo ooit kunnen inspelen op de dromen van jonge mensen? Zelfs als ze de waarheid van het Evangelie zou bezitten, dan betekent dat niet dat ze die volledig begrepen heeft. Zij moet daarom altijd blijven groeien in het verstaan van deze onuitputtelijke schat. ¹⁶

42. Een al te bange Kerk, bijvoorbeeld, die vast zit in structuren, kan zich onveranderlijk kritisch blijven opstellen voor elk spreken dat opkomt voor de rechten van vrouwen, en voortdurend wijzen op

---

15 *Ibid.*, nr. 53.

16 Cf. Oecumenisch Concilie Vaticanum II, dogmatische constitutie *Dei Verbum*, over de goddelijke openbaring, nr. 8

de risico's en mogelijke vergissingen van die eisen. Een levende Kerk daarentegen kan reageren door aandacht te besteden aan de legitieme eisen van vrouwen die meer gerechtigheid en gelijkheid nastreven. Een levende Kerk kan terugblikken op de geschiedenis en daarin een breed en diep spoor herkennen van mannelijk autoritarisme, verschillende vormen van slavernij, misbruik en seksistisch geweld. Een dergelijke blik zal haar helpen om de roep voor respect van vrouwenrechten te ondersteunen en met overtuiging haar bijdrage te leveren voor een grotere wederkerigheid tussen mannen en vrouwen, zonder dat ze het daarom altijd eens hoeft te zijn met alles wat bepaalde feministische groepen voorstellen. In die lijn wenst de synode het engagement van de Kerk te vernieuwen tegen “elke discriminatie en elke vorm van geweld op seksuele gronden”¹⁷. Dat is het antwoord van een Kerk die jong blijft en zich laat uitdagen en stimuleren door de gevoeligheid van de jongeren.

MARIA, DE JONGE VROUW VAN NAZARETH

43. In het hart van de Kerk schittert Maria. Zij is het grote voorbeeld voor een jonge Kerk die enthousiast en meegaand Christus wil volgen. Ze was nog heel jong toen ze de boodschap van de engel ontving en ze aarzelde niet om vragen te stellen (cf. Lc 1,34). Maar haar ziel was bereid, en zij antwoordde: “Ik ben de dienaar van de Heer” (Lc 1,38).

44. “De kracht van het ‘ja’ van de jonge Maria maakt nog altijd indruk. De kracht van haar antwoord aan de engel: “Laat het met mij gebeuren”. Dit was niet zomaar een passieve of berustende aanvaarding. Het was ook niet gewoon een ‘ja’ in de zin van ‘goed, we zul-

---

17 *Slotdocument*, nr. 150.

len wel zien wat er gebeurt'. Maria kende de uitdrukking 'we zullen wel zien' niet. Ze was vastbesloten, ze begreep waar het over ging en zei zonder omhaal 'ja'. Het was iets meer, iets helemaal anders. Het was het 'ja' van iemand die bereid is zich te engageren en het erop te wagen, van iemand die bereid is alles op het spel te zetten, met geen andere zekerheid dan dat zij drager is van een belofte. En ik vraag aan elk van jullie: voelen jullie je dragers van een belofte? Welke belofte draag ik in mijn hart die ik kan nakomen? Ongetwijfeld zal Maria's zending moeilijk geweest zijn, maar de uitdagingen die in het verschieft lagen, waren geen redenen om 'neen' te zeggen. Natuurlijk zouden de zaken ingewikkeld worden, maar niet op dezelfde manier als dat gebeurt wanneer lafhartigheid ons verlamt omdat niet alles van tevoren duidelijk of zeker is. Maria heeft geen levensverzekering afgesloten! Maria nam het risico en daarom is ze sterk; ze is een *influencer*, Gods *influencer*! Haar 'ja' en haar verlangen om te dienen waren sterker dan de twijfels en de moeilijkheden".¹⁸

45. Zonder te vluchten in excuses of toe te geven aan illusies "was ze in staat bij haar Zoon te blijven in zijn lijden, [...], Hem met haar blik te ondersteunen en met haar hart te beschermen. Dat lijden onderging zij, maar zij liet de armen niet zakken. Zij was de sterke vrouw van het 'ja' die ondersteunt en begeleidt, beschermt en omarmt. Zij is de grote behoedster van de hoop. [...] Van haar leren we 'ja' zeggen aan het niet aflatende geduld en aan de creativiteit van hen die onverminderd altijd opnieuw beginnen".¹⁹

46. Maria was een jonge vrouw met een hart dat overliep van vreugde (cf. Lc 1,47) en ogen waarin de Heilige Geest oplichtte, die naar

---

18 Toespraak tijdens de avondwake met de jongeren op de XXXIV^{ste} Wereldjongerendagen in Panama (26 januari 2019): ORf, nr. 6 van 5 februari 2019, p. 9

19 Slotgebed van de kruisweg tijdens de XXXIV^{ste} Wereldjongerendagen in Panama (25 januari 2019): ORf, nr. 6 van 5 februari 2019, p. 8.

het leven keek met geloof en alles in haar jeugdige hart bewaarde (cf. Lc 2,19.51). Ze was energiek, klaar om onmiddellijk te vertrekken een keer ze wist dat haar nicht haar nodig had. Ze dacht niet aan haar eigen plannen, maar vertrok “met spoed” (Lc 1,39).

47. En als het erop aankomt haar zoon te beschermen, trekt zij met Jozef naar een ver land (cf. Mt 2,13-14). Zij blijft aanwezig bij de leerlingen die biddend wachten op de Heilige Geest (cf. Hnd 1,14). Zo wordt in haar aanwezigheid een jonge Kerk geboren, met apostelen die naar buiten trekken om mee te werken aan de geboorte van een nieuwe wereld (cf. Hnd 2,4-11).

48. Dit jonge meisje is vandaag de Moeder die over ons, haar kinderen, waakt op onze reis door het leven, vaak lusteloos en in nood, bezorgd dat het licht van de hoop niet uitdooft. Want dat is het wat wij willen: dat het licht van de hoop nooit uitdooft. Onze hemelse Moeder kijkt naar dit pelgrimerende volk, een volk van jonge mensen die zij liefheeft en die haar zoeken in de stilte van hun hart te midden van al dat lawaai, het geklets en gepraat en alle afleidingen onderweg. In de blik van onze Moeder is er alleen ruimte voor de stilte van de hoop. Zo verlicht Maria altijd opnieuw onze jeugd.

JONGE HEILIGEN

49. In het hart van de Kerk is er ook een weelde aan jonge heiligen die Christus hun leven hebben gegeven, velen zelfs tot in het martelaarschap toe. Ze waren kostbare weerspiegelingen van de jonge Christus; hun stralend getuigenis bemoedigt ons en haalt ons uit onze winterslaap. De synode onderstreepte dat “veel jonge heiligen de typische kenmerken van de jeugd in al hun schoonheid voort hebben laten schijnen; in hun tijd zijn ze echte profeten van verandering

geweest. Hun voorbeelden laten ons zien waartoe jonge mensen in staat zijn als ze zich openstellen voor de ontmoeting met Christus”.²⁰

50. “Doorheen de heiligheid van de jongeren kan de Kerk haar geestelijke vuur en apostolische daadkracht vernieuwen. De heiligheid die uitgaat van de goedheid van het leven van zoveel jonge mensen, is balsem die de wonden van de Kerk en de wereld kan verzorgen en ons kan terugbrengen naar de volheid van de liefde waartoe wij altijd al geroepen zijn. De jonge heiligen zetten ons aan om naar onze eerste liefde terug te keren (cf. Apk 2,4)”.²¹ Sommige heiligen hebben nooit de volwassen leeftijd bereikt en hebben ons het getuigenis nagelaten van een andere manier om onze jeugd te beleven. Laten we er minstens enkelen in herinnering roepen. Ze komen uit verschillende perioden van de geschiedenis en hebben elk op hun eigen manier het leven van een heilige geleefd.

51. Sint-Sebastiaan was in de derde eeuw een jonge kapitein van de pretoriaanse wacht. Er wordt verteld dat hij overal over Christus sprak en zijn metgezellen probeerde te bekeren, totdat hem werd gevraagd aan zijn geloof te verzaken. Toen hij dit weigerde, werd een regen van pijlen op hem afgeschoten, maar hij overleefde en bleef onbevreesd Christus verkondigen. Uiteindelijk hebben ze hem dood geseseld.

52. Toen hij nog heel jong en vol grote dromen was, hoorde de Heilige Franciscus van Assisi Jezus die hem riep om arm te zijn zoals Hij en door zijn getuigenis de Kerk weer op te bouwen. Vreugdevol deed hij afstand van alles. Hij is de heilige van de universele broederlijkheid, de broer van allen, die de Heer loofde voor zijn schepselen. Hij stierf in 1226.

---

20 *Slotdocument*, nr. 65.

21 *Ibid.*, nr. 167.

53. De heilige Jeanne d'Arc werd geboren in 1412. Ze was een jonge plattelandsvrouw die ondanks haar jonge leeftijd heeft gestreden om Frankrijk te verdedigen tegen indringers. Omdat haar manier van leven en geloven op onbegrip stootte, stierf ze op de brandstapel.

54. De zalige André Phû Yèn was een jonge Vietnamees uit de 17de eeuw. Hij was catechist en hielp de missionarissen. Omwille van zijn geloof werd hij in de gevangenis geworpen en omdat hij dat geloof weigerde af te zweren, werd hij vermoord. Hij stierf met het woord 'Jezus' op de lippen.

55. In diezelfde eeuw werd de Heilige Kateri Tekakwitha, een inheemse jonge leek uit Noord-Amerika, vervolgd omwille van haar geloof. Op haar vlucht liep ze meer dan 300 kilometer door een dichtbegroeid woud. Ze wijdde zich toe aan God. Toen ze stierf, waren haar laatste woorden: "Jezus, ik heb je lief!"

56. De Heilige Domenico Savio droeg al zijn lijden op aan Maria. Toen de Heilige Johannes Bosco hem leerde dat heiligheid veronderstelt dat we altijd de vreugde bewaren, opende hij zijn hart voor een aanstekelijke blijdschap. Hij probeerde zijn meest gemarginaliseerde en zieke leeftijdsgenoten nabij te zijn. Hij stierf in 1857 op veertienjarige leeftijd terwijl hij zei: "Hoe prachtig is wat ik zie!"

57. De Heilige Theresia van het Kind Jezus werd geboren in 1873. Zij slaagde erin om op vijftienjarige leeftijd in te treden in een klooster van karmelietessen, maar moest daarbij eerst veel moeilijkheden overwinnen. Zij leefde de kleine weg van het volkomen vertrouwen op de liefde van de Heer en bood zich aan om door haar gebed het vuur aan te wakkeren van de liefde die de Kerk begeestert.

58. De zalige Ceferino Namuncurá was een jonge Argentijn, zoon van een belangrijk stamhoofd van de inheemse bevolking. Hij slaagde erin seminarist te worden bij de salesianen en verlangde vurig om naar zijn stam terug te keren om de mensen tot Jezus Christus te brengen. Hij stierf in 1905.

59. De zalige Isidore Bakanja uit Congo getuigde als leek van zijn geloof. Omdat hij het christendom aan andere jongeren had aanbevolen, werd hij langdurig gemarteld. Hij stierf in 1909, waarbij hij zijn beul vergaf.

60. De zalige Pier Giorgio Frassati, die stierf in 1925, was “een jongere met een aanstekelijke vreugde, een vreugde die de talloze moeilijkheden van zijn leven te boven ging”.²² Hij zei dat hij de liefde van Jezus die hij in de communie ontving, probeerde te beantwoorden door de armen te bezoeken en te helpen.

61. De zalige Marcel Callo was een jonge Fransman die in 1945 overleed. Als gevangene in een concentratiekamp in Oostenrijk bemoeidigde hij zijn medegevangenen in het geloof terwijl ze dwangarbeid moesten verrichten.

62. De jonge zalige Chiara Badano die stierf in 1990, “ondervond hoe lijden en pijn door de liefde getransfigureerd kunnen worden. [...] De sleutel tot haar vrede en vreugde was haar volkomen vertrouwen op de Heer en het aanvaarden van haar ziekte als een mysterieuze uitdrukking van zijn wil, die haar en anderen ten goede kwam”.²³

---

22 Heilige Joannes Paulus II, *Toespraak tot de jongeren in Turijn* (13 april 1980), 4: *Insegnamenti* 3,1 (1980), 905.

23 Benedictus XVI, *Boodschap voor de XXVII^{ste} Wereldjongerendagen* (15 maart 2012): AAS 104 (2012), 359: ORf, nr. 13 van 29 maart 2012, p.4.

63. Mogen zij allen, samen met vele andere jongeren die vaak in stilte en verborgenheid het Evangelie tot op de bodem hebben beleefd, voorsprekers zijn voor de Kerk, opdat die vol mag lopen met vreugdevolle, moedige en geëngageerde jongeren die de wereld nieuwe getuigenissen van heiligheid bieden.

HOOFDSTUK 3

JULLIE ZIJN HET ‘NU’

VAN GOD

64. Na deze korte blik op het Woord van God kunnen we niet alleen zeggen dat jongeren de toekomst van de wereld zijn. Zij zijn het ‘nu’; dat ze verrijken met hun bijdrage. Jongeren zijn geen kinderen meer. Zij bevinden zich in een levensfase waarin zij verschillende verantwoordelijkheden beginnen op te nemen en samen met de volwassenen bijdragen aan de ontwikkeling van het gezin, de samenleving, de Kerk. Maar de tijden veranderen en dat doet de vraag stellen: hoe zijn jongeren vandaag, wat maken ze mee in deze tijd?

HET POSITIEVE

65. De synode erkende dat de gelovigen in de Kerk niet altijd de houding van Jezus aannemen. In plaats van bereid te zijn om aandachtig naar jongeren te luisteren, “is er al te vaak een neiging om pasklare antwoorden aan te reiken en kant-en-klare recepten voor te stellen, zonder jongeren eerst hun echte vragen te laten stellen en de confrontatie aan te gaan met de uitdagingen die ze oproepen”.²⁴ Als de Kerk daarentegen haar rigide schema’s loslaat en zich openstelt om open en aandachtig naar de jongeren te luisteren, verrijkt deze empathie haar, want “het laat jongeren toe hun eigen bijdrage te leveren aan de

---

24 *Slotdocument*, nr. 8.

gemeenschap en het helpt om nieuwe gevoeligheden te waarderen en rekening te houden met nieuwe vragen”.²⁵

66. Wij volwassenen lopen vandaag het risico om lijstjes op te stellen van alle problemen en tekortkomingen van hedendaagse jongeren. Misschien vinden sommigen het dan lovenswaardig dat we zo deskundig lijken in het onderscheiden van moeilijkheden en gevaren. Maar wat zou het resultaat zijn van een dergelijke houding? Een grotere afstand, minder nabijheid, minder wederzijdse hulp.

67. De helderziendheid van wie geroepen wordt om vader, herder of gids voor jongeren te zijn, bestaat hierin: het kleine vlammetje vinden dat blijft branden, de rietstengel die op het punt staat te knakken (cf. Js 42,3), maar die toch nog niet breekt. Het is het vermogen om wegen te vinden waar anderen alleen maar muren zien, de deskundigheid om mogelijkheden te onderkennen waar anderen alleen maar gevaren zien. Zo is de blik van God de Vader. Hij is in staat om de zaden van het goede, gezaaid in de harten van jongeren, te koesteren en te voeden. Het hart van elke jongere moet dus beschouwd worden als “heilige grond”, die zaden van goddelijk leven in zich draagt waarvoor we “onze schoenen moeten uittrekken” om dichterbij het Mysterie te kunnen komen en dieper erin binnen te treden.

JEUGD IN VEELVOUD

68. We zouden kunnen proberen een portret te schetsen van de hedendaagse jongeren, maar eerst wil ik herinneren aan een waarschuwing van de synodevaders: “De samenstelling van de synode zelf maakte de aanwezigheid en bijdrage van de verschillende regio’s van

---

25 *Ibid.*

de wereld zichtbaar en liet de schoonheid zien van een universele Kerk. Ondanks een context van toenemende globalisering vroegen de synodevaders om de talrijke verschillen tussen de diverse contexten en culturen, maar ook binnen eenzelfde land, tot uiting te laten komen. Er bestaat een veelheid aan jongerenwerelden, zodat men in bepaalde landen zelfs geneigd is om de term 'jeugd' in het meervoud te gebruiken. Bovendien vormt de leeftijdsgroep (16-29 jaar) van deze synode geen homogeen geheel, maar bestaat ze veeleer uit subgroepen met elk hun levenssituatie".²⁶

69. Alleen al vanuit een demografisch standpunt zijn er in sommige landen veel jongeren, terwijl andere landen een heel laag geboortecijfer hebben. "Een ander verschil is historisch. De landen en continenten met een oude christelijke traditie, waar de cultuur drager is van een geheugen dat bewaard moet worden, verschillen van de landen en continenten die net gekenmerkt worden door andere religieuze tradities, waar het christendom, een - soms recente - minderheidspositie inneemt. Er zijn nog andere gebieden waar christelijke gemeenschappen en jongeren die deel ervan uitmaken, worden vervolgd".²⁷ Er moet ook een onderscheid gemaakt worden tussen jongeren "die toegang hebben tot een almaar grotere scala aan mogelijkheden die de globalisering biedt, en jongeren die aan de rand van de samenleving of in een rurale omgeving wonen en die de gevolgen ondergaan van vele vormen van uitsluiting en afwijzing".²⁸

70. Er zijn nog veel meer verschillen die hier moeilijk allemaal uitgewerkt kunnen worden. Daarom vind ik het niet opportuun lang stil te staan bij een gedetailleerde analyse van jongeren in de hedendaagse

---

26 *Ibid.*, nr. 10.

27 *Ibid.*, nr. 11.

28 *Ibid.*, nr. 12.

wereld, van hoe zij leven en wat er met hen gebeurt. Maar omdat ik de werkelijkheid ook niet kan negeren, zal ik kort ingaan op enkele bijdragen die ik vóór de synode ontving, en andere die ik tijdens de synode zelf hoorde.

WAT JONGEREN SOMS MEEMAKEN

71. De jeugd is geen object dat op abstracte wijze kan worden geanalyseerd. In feite bestaat “de jeugd” niet; er zijn alleen jongeren met hun concrete levens. In de huidige wereld met al haar vooruitgang worden vele van deze levens blootgesteld aan lijden en manipulatie.

JONGEREN IN EEN WERELD IN CRISIS

72. Tot hun spijt moesten de synodevaders toegeven dat “veel jongeren in oorlogsomstandigheden leven en geweld moeten ondergaan in een oneindige variëteit aan vormen: ontvoering, uitbuiting, georganiseerde misdaad, mensenhandel, slavernij en seksuele uitbuiting, oorlogsverkrachting, enz. Andere jongeren kunnen vanwege hun geloof moeilijk hun plaats in de samenleving vinden en lijden onder verschillende vormen van vervolging, zelfs moord. Talrijk zijn de jongeren die een leven leiden, gedwongen of bij gebrek aan alternatieven, waarin zij zich schuldig maken aan misdaad en geweld: kindsoldaten, gewapende criminele bendes, drugshandel, terrorisme, enz. Dit geweld verwoest veel jonge levens. Misbruik en verslavingen, maar ook geweld en afwijkend gedrag, het zijn enkele redenen waarvoor jongeren naar de gevangenis worden gestuurd, waarbij bepaalde etnische en sociale groepen oververtegenwoordigd zijn”²⁹

---

29 *Ibid.*, nr. 41.

73. Talrijke jongeren worden geïndoctrineerd, gebruikt en misbruikt als kanonnenvoer of als stoottroepen om anderen te vernietigen, te intimideren of belachelijk te maken. En het ergste is dat velen individualistisch worden, vijandig en wantrouwig tegenover iedereen, zodat ze een makkelijk doelwit vormen voor de brutale en destructieve strategieën van politieke groepen of economische krachten.

74. “Nog talrijker in de wereld zijn de jongeren die om religieuze, etnische of economische redenen gemarginaliseerd en sociaal uitgesloten worden. Denken we aan de moeilijke situatie van tieners en jonge meisjes die in verwachting blijken, de plaag van abortus, net als de verspreiding van hiv, de verschillende soorten verslavingen (drugs, kansspelen, pornografie, enz.) en de situatie van kinderen en jongeren die op straat leven, zonder huis, zonder thuis, zonder bestaansmiddelen”.³⁰ Voor vrouwen zijn deze situaties van marginalisering dubbel zo pijnlijk en moeilijk.

75. Laten we geen Kerk zijn die ongevoelig blijft voor deze drama's van haar jongeren. Laten we er nooit aan wennen, want wie niet kan wenen is geen moeder. Wij willen wenen opdat ook de samenleving meer moeder zou zijn, opdat ze in plaats van te doden, leven leert baren, opdat ze draagster van leven wordt. Wij wenen als we terugdenken aan de jongeren die al zijn omgekomen van ellende en door geweld, en we vragen de samenleving om een solidaire moeder te leren zijn. Dit leed slijt niet, het blijft ons vergezellen, want de realiteit kan niet verborgen blijven. Het ergste dat we zouden kunnen doen, is die wereldse geest adopteren wiens oplossing erin bestaat simpelweg jongeren te verdoven met andere boodschappen, met andere verstrooiingen, met banale bezigheden.

---

30 *Ibid.*, nr. 42.

76. Misschien “kunnen wij, die een leven hebben zonder al te veel noden, niet wenen. Bepaalde werkelijkheden van het leven kunnen alleen worden gezien met ogen die door tranen zijn gewassen. Ik nodig ieder van jullie uit om zich af te vragen: heb ik geleerd om te wenen? Heb ik leren wenen als ik een hongerig kind zie, een gedrogeerd kind op straat, een dakloos kind, een verlaten kind, een misbruikt kind, een kind dat door de samenleving als slaaf gebruikt wordt? Of zijn mijn huilbuien de grillen van wie huilt omdat hij nog meer wil hebben?”³¹ Probeer te leren wenen voor jonge mensen die slechter af zijn dan jullie. Wenen is ook een uitdrukking van barmhartigheid en medelijden. Als de tranen niet komen, vraag dan aan de Heer dat Hij je de genade verleent te kunnen wenen om het lijden van anderen. Eens je kan wenen, zal je ook in staat zijn met heel je hart iets voor anderen te doen.

77. Het lijden van sommige jongeren is soms hartverscheurend. Woorden schieten tekort bij dergelijk leed, het raakt ons als een klap in het gezicht. Zij kunnen alleen aan God zeggen hoe erg ze lijden en hoe zwaar het voor hen is om vol te houden, want ze geloven niemand anders meer. Maar in deze verscheurende klacht klinken de woorden van Jezus door: “Gelukkig die verdriet hebben, want zij zullen getroost worden” (Mt 5,4). Er zijn jongeren die erin slaagden zich een weg te banen in het leven omdat ze die goddelijke belofte hoorden. Mogen alle jongeren die lijden de nabijheid kunnen voelen van een christelijke gemeenschap die erin slaagt die woorden ook te vertalen in haar daden, haar omarming en haar concrete hulp.

78. Het is waar dat de mensen met macht enige hulp aanbieden, maar vaak tegen een hoge prijs. In veel arme landen wordt de eco-

---

31 *Toespraak tot de jongeren in Manilla* (18 januari 2015): ORf, nr. 4 van 22 januari 2015, p. 14.

nomische hulp van rijkere landen of van internationale organismen gewoonlijk gekoppeld aan het aanvaarden van de westerse standpunten inzake seksualiteit, huwelijk, het leven of sociale gerechtigheid. Die ideologische kolonisatie schaadt vooral de jongeren. Tegelijkertijd zien we hoe een bepaalde reclame mensen leert om altijd onvoldaan te zijn en bijdraagt tot een wegwerpcultuur, waarin jongeren zelf uiteindelijk wegwerpmateriaal worden.

79. Het mensbeeld van de huidige cultuur misbruikt het beeld van de jongere. Mooi voelt zich wie er jong uit ziet en behandelingen ondergaat om de sporen van de jaren uit te wissen. Om te verkopen gebruikt de reclamewereld voortdurend jonge lichamen. Het schoonheidsmodel is een jong model. Maar opgelet: dit is geen eerbetoon aan jongeren. Het betekent alleen maar dat volwassenen de jeugd voor zichzelf willen stelen, niet dat ze jongeren respecteren, liefhebben en zorg voor hen dragen.

80. Sommige jongeren “ervaren familietradities als beknellend en ontvluchten ze onder impuls van een geglobaliseerde cultuur die hen soms elk referentiepunt ontnemt. In andere delen van de wereld is er, meer dan van een echt generatieconflict, sprake van een wederzijdse vervreemding. Soms slagen volwassenen er niet in, of proberen ze het zelfs niet eens, om de basiswaarden van het leven over te dragen, of proberen ze de levensstijl van jongeren te imiteren, waarmee ze de relatie tussen de generaties dus omkeren. Zo dreigt de relatie tussen jongeren en volwassenen te blijven hangen op het affectieve niveau en blijven de educatieve en culturele aspecten ervan onaangeroerd”³² Hoeveel schade berokkent dit aan jongeren, ook al beseffen sommigen dat niet! Diezelfde jongeren hebben ons erop gewezen dat dit de overdracht van het geloof enorm bemoeilijkt “in bepaalde landen,

---

32 *Slotdocument*, nr. 34.

waar er geen vrijheid van meningsuiting bestaat en waar het mensen belet wordt om aan het leven van de Kerk deel te nemen”³³

VERLANGENS, KWETSUREN EN HUNKERINGEN

81. Jongeren beseffen dat het lichaam en seksualiteit van essentieel belang zijn voor hun leven en de ontwikkeling van hun identiteit. Maar in een wereld die seksualiteit onophoudelijk verheerlijkt, is het moeilijk om een goede relatie met het eigen lichaam te behouden en affectieve relaties op een serene manier te beleven. Om deze en andere redenen wordt de seksuele moraal al gauw “een vaak voorkomende oorzaak van onbegrip en verwijdering van de Kerk, in de mate waarin zij gezien wordt als een domein van beoordeling en veroordeling”. Jongeren uiten echter ook “een uitdrukkelijke wens tot dialoog over de vragen in verband met het verschil tussen de mannelijke en vrouwelijke identiteit, de wederkerigheid tussen mannen en vrouwen, en homoseksualiteit”³⁴

82. In onze tijd “oefenen de ontwikkelingen in de biomedische wetenschappen en technologieën een sterke invloed uit op de perceptie van het lichaam. Dat leidde tot de idee dat het lichaam open staat voor onbegrensde modificatie. Het vermogen om in te grijpen in het DNA, de mogelijkheid om kunstmatige elementen in het organisme in te brengen (*cyborgs*) en de ontwikkeling van de neurowetenschappen bieden tal van mogelijkheden, maar roepen tegelijkertijd antropologische en ethische vragen op”³⁵ Ze kunnen ons doen vergeten dat het leven een geschenk is en dat wij schepselen zijn met aangeboren

---

33 *Document van de presynodale vergadering ter voorbereiding van de XV^{de} algemene gewone bisschoppensynode*, Rome (24 maart 2018), I, 1.

34 *Slotdocument*, nr. 39.

35 *Ibid.*, nr. 37.

limieten, vatbaar voor exploitatie door diegenen die de technologische macht uitoefenen.³⁶ “Bovendien raken sommige jongerenmilieus almaar meer gefascineerd door risicovol gedrag als middel om zichzelf te verkennen, sterke emoties op te zoeken en erkenning te krijgen. [...] Deze fenomenen waaraan de nieuwe generaties worden blootgesteld, vormen een belemmering voor hun serene groei naar volwassenheid”.³⁷

83. Jongeren ervaren ook tegenslagen, teleurstellingen en pijnlijke herinneringen. Vaak gaat het om “de pijn van mislukkingen in hun eigen geschiedenis, om gefrustreerde verlangens, om ervaringen van discriminatie en onrecht, om het gevoel niet bemind of erkend te worden”. Bovendien “zijn er ook de morele kwetsuren, het gewicht van begane fouten, van het schuldgevoel na een vergissing”.³⁸ Op deze kruispunten komt Jezus aanwezig bij jonge mensen en biedt hen zijn vriendschap aan, zijn troostende en helende nabijheid; en de Kerk wil Jezus’ instrument zijn op deze weg naar innerlijk herstel en vrede van het hart.

84. Bij een aantal jongeren herkennen we een verlangen naar God, ook al blijft dit vaag en ver van de kennis van de God van de openbaring. Bij anderen kunnen we een droom van broederlijkheid bespeuren, wat niet niks is. Bij velen is er een waarachtig verlangen om de capaciteiten die zij in zich dragen te ontwikkelen en iets bij te dragen aan de wereld. Bij anderen bemerken we een bijzondere artistieke gevoeligheid of een zoeken naar harmonie met de natuur. Bij nog anderen kan er een grote behoefte zijn aan communicatie. Bij velen van hen treffen we een diep verlangen aan naar een ander soort leven. Dit

---

36 Cf. Encycliek *Laudato si'* (24 mei 2015), nr. 106: AAS 107 (2015), 889-890.

37 *Slotdocument*, nr. 37.

38 *Ibid.*, nr. 67.

kunnen aanknopingspunten zijn, bronnen van innerlijke kracht ontvankelijk voor een woord van stimulans, wijsheid en bemoediging.

85. De synode besprak in het bijzonder drie heel belangrijke thema's, waarvan ik de besluiten letterlijk wil overnemen; ook al moeten we nog een diepgaander analyse uitvoeren en meer adequate en efficiënte mogelijkheden ontwikkelen om hierop een antwoord te kunnen geven.

DE DIGITALE WERELD

86. “De digitale omgeving is een kenmerk van de hedendaagse wereld. Grote delen van de mensheid zitten constant erin ondergedompeld en vinden dit normaal. Het gaat niet langer uitsluitend om het “gebruik maken van” de communicatiemiddelen, maar om het leven in een verregaand gedigitaliseerde cultuur, die een diepgaande invloed heeft op de noties van tijd en ruimte, op de perceptie van zichzelf, van de anderen en van de wereld, op de manier van communiceren, leren, zich informeren en relaties aangaan met anderen. Een benadering van de werkelijkheid die ertoe neigt het beeld te privilegeren boven het luisteren en het lezen, heeft ook gevolgen voor de manier waarop mensen leren en voor de ontwikkeling van hun kritische zin”.³⁹

87. Het internet en de sociale netwerken hebben een nieuwe manier gecreëerd waarop we met elkaar communiceren en een band aangaan. “Zij zijn ruimtes waar jongeren veel tijd doorbrengen en elkaar gemakkelijk ontmoeten, hoewel niet iedereen op dezelfde manier toegang ertoe heeft, vooral in sommige regio's van de wereld.

---

39 *Ibid.*, nr. 21.

Wat er ook van zij, ze betekenen een buitengewone kans tot dialoog, ontmoeting en uitwisseling tussen personen, en ze bieden toegang tot informatie en kennis. Bovendien biedt de digitale omgeving een platform voor sociaal-politieke participatie en actief burgerschap. Ze kan de verspreiding van onafhankelijke informatie faciliteren, die het mogelijk maakt de meest kwetsbaren afdoend te beschermen en de schendingen van hun rechten publiek bekend te maken. In veel landen zijn het internet en de sociale netwerken ingeburgerd als een onmisbaar medium om jongeren te bereiken en te betrekken, ook bij pastorale initiatieven en activiteiten”.⁴⁰

88. Maar om dit fenomeen in al zijn dimensies te begrijpen, moeten we erkennen dat het, zoals elke menselijke realiteit, zijn grenzen en tekortkomingen heeft. Het is niet gezond om communicatie te verwarren met louter virtueel contact. In feite is “de digitale wereld ook een ruimte van eenzaamheid, manipulatie, uitbuiting en geweld, met als extreem geval het *dark web*. De digitale media dragen het risico in zich van verslaving, isolement en progressief verlies van contact met de concrete werkelijkheid, en verstoring van de ontwikkeling van authentieke interpersoonlijke relaties. Nieuwe vormen van geweld verspreiden zich via de *sociale media*, zoals bijvoorbeeld het cyberpesten. Het internet is ook een kanaal voor de verspreiding van pornografie en de uitbuiting van mensen voor seksuele doeleinden of van kansspelen”.⁴¹

89. We vergeten best ook niet “dat gigantische economische belangen spelen in de digitale wereld. Die zijn in staat even subtiele als ingrijpende vormen van controle aan te brengen en zo mechanismen te creëren om gewetens en democratische processen te manipuleren.

---

40 *Ibid.*, nr. 22.

41 *Ibid.*, nr. 23.

Het resultaat van de manier waarop vele platforms werken is dat uiteindelijk vaak alleen gelijkgestemden elkaar nog ontmoeten en hen zo afschermen van een debat met andersdenkenden. Die gesloten circuits vergemakkelijken de verspreiding van valse informatie en nepnieuws (*fake news*), en voeden vooroordelen en haat. De ruime verspreiding van nepnieuws is een uiting van een cultuur die de zin voor waarheid heeft verloren en de feiten ondergeschikt maakt aan eigenbelang. De reputatie van mensen wordt in gevaar gebracht door online gevoerde standrechtelijke processen. Dit fenomeen gaat ook de Kerk en haar herders aan”.⁴²

90. In een document dat driehonderd jongeren van over heel de wereld voor het begin van de synode hebben opgesteld, wezen zij erop dat “onlinereaties onmenselijk kunnen worden. De digitale ruimtes maken ons blind voor de kwetsbaarheid van anderen en belemmeren de persoonlijke reflectie. Problemen zoals pornografie vertekenen het beeld dat jongeren hebben van de menselijke seksualiteit. De gebruikte technologie creëert een illusoire parallele werkelijkheid die de menselijke waardigheid miskent”.⁴³ De onderdompeling in de virtuele wereld heeft een soort “digitale migratie” in de hand gewerkt, d.w.z. een vervreemding van het gezin en van culturele en religieuze waarden, die veel mensen doet terechtkomen in een wereld van eenzaamheid en zichzelf heruitvinden, in die mate dat ze zich ontworteld gaan voelen, zelfs als ze fysiek op dezelfde plaats blijven. De frisse en uitbundige levens van jonge mensen die hun persoonlijkheid willen bevestigen, worden vandaag geconfronteerd met een nieuwe uitdaging: leren omgaan met een echte en virtuele wereld waarin ze in hun eentje binnenstappen alsof ze een nog onontdekt continent

---

42 *Ibid.*, nr. 24.

43 *Document van de presynodale vergadering ter voorbereiding van de X^{de} algemene gewone bisschoppensynode*, Rome (24 maart 2018), I, 4.

betreden. De hedendaagse jongeren zijn de eersten die deze synthese tussen het persoonlijke, wat eigen is aan hun respectieve culturen, en het globale moeten maken. Dat betekent dat ze wegen moeten zien te vinden om de overstap te maken van virtueel contact naar goede en gezonde communicatie.

DE MIGRANTEN ALS PARADIGMA VAN ONZE TIJD

91. Hoe zouden we al die jongeren die door migratie getroffen worden, kunnen vergeten? Het hele fenomeen van migratie is geen “voorbijgaande noodsituatie. Migratie kan plaatsvinden binnen een land zelf of tussen verschillende landen. De zorg van de Kerk gaat vooral uit naar mensen die vluchten voor oorlog, geweld, politieke of religieuze vervolging, natuurrampen als gevolg van de klimaatverandering, en extreme armoede. Velen onder hen zijn jong. Meestal zijn ze op zoek naar kansen voor zichzelf en hun familie. Ze dromen van een betere toekomst en willen de voorwaarden scheppen om die te verwezenlijken”.⁴⁴ Migranten “herinneren ons aan de oorspronkelijke conditie van het geloof, namelijk dat wij “vreemdelingen en voorbijgangers op aarde zijn” (Heb 11,13).⁴⁵

92. Andere migranten “worden aangetrokken door de westerse cultuur en hebben soms onrealistische verwachtingen die hen aan zware teleurstellingen blootstellen. Gewetenloze smokkelaars, vaak verbonden aan drugs- en wapenkartels, maken gebruik van de zwakke positie van migranten, die onderweg al te vaak te maken krijgen met geweld, mensenhandel, psychisch en fysiek misbruik en onzegbaar

---

44 *Slotdocument*, nr. 25.

45 *Ibid.*

lijden. We moeten aandacht vragen voor de bijzondere weerloosheid van niet-begeleide minderjarigen en voor de situatie van degenen die vele jaren gedwongen in vluchtelingenkampen doorbrengen of die langdurig in transitlanden vastzitten zonder dat ze hun studies kunnen voortzetten of hun talenten kunnen aanwenden. In sommige landen van aankomst veroorzaken de migratiefenomenen onrust en angst, die vaak aangewakkerd en misbruikt worden voor politieke doeleinden. Dat kan leiden tot een xenofobe mentaliteit als mensen zich afsluiten en zich op zichzelf terugplooiën. Daar moeten we vastberaden op reageren.”⁴⁶

93. “Jongeren die emigreren, worden gescheiden van hun thuisomgeving en raken vaak cultureel en religieus ontworteld. Die breuk treft ook de gemeenschappen van herkomst die hun meest krachtige en ondernemende elementen verliezen, en de gezinnen, vooral wanneer een van de ouders of allebei emigreren, en hun kinderen in hun land van herkomst achterlaten. De Kerk heeft een belangrijke rol te vervullen als aanspreekpunt voor de kinderen van deze gebroken gezinnen. Maar de verhalen van migranten zijn ook verhalen van ontmoetingen tussen personen en culturen. Voor de onthalende gemeenschappen en samenlevingen bieden ze een kans tot verrijking en tot integrale menselijke ontwikkeling van iedereen. Vanuit dit perspectief spelen met de Kerk verbonden onthaalinitiatieven een belangrijke rol en kunnen zij de gemeenschappen die zo een werking tot stand brengen, nieuw leven inblazen”⁴⁷

94. “Dankzij de gevarieerde achtergronden van de synodevaders zag de synode talrijke perspectieven samenvloeien rond het thema van de migranten, met name tussen de landen van vertrek en de landen van

---

46 *Ibid.*, nr. 26.

47 *Ibid.*, nr. 27.

aankomst. Bovendien hoorden we de noodkreet weerklinken van de Kerken waarvan de leden moeten vluchten voor oorlog en vervolging. Zij zien deze gedwongen migraties als een bedreiging voor hun voortbestaan zelf. Juist omdat ze al die verschillende perspectieven in haar schoot bergt, is de Kerk goed geplaatst om met betrekking tot het migratievraagstuk een profetische rol te spelen naar de samenleving toe”.⁴⁸ Ik vraag heel speciaal aan de jongeren om zich niet op sleeptouw te laten nemen door netwerken die hen willen opzetten tegen andere jongeren die in hun land aankomen, door die nieuwkomers als gevaarlijke wezens te bestempelen, alsof zij niet dezelfde onvervreembare waardigheid zouden hebben als iedere andere mens.

EEN EINDE MAKEN AAN ALLE VORMEN VAN MISBRUIK

95. De laatste tijd werd nadrukkelijk gevraagd dat wij zouden luisteren naar de kreet van de slachtoffers van verschillende vormen van misbruik gepleegd door sommige bisschoppen, priesters, religieuzen en leken. Die zonden veroorzaken bij de slachtoffers “een lijden dat een heel leven lang kan aanhouden en dat geen enkele vorm van berouw kan remediëren. Dit fenomeen is erg verbreid in de samenleving en het treft ook de Kerk en betekent een ernstig obstakel voor haar zending”.⁴⁹

96. Het is waar dat “de gesel van het seksueel misbruik van minderjarigen helaas een historisch wijdverbreid verschijnsel is in alle culturen en samenlevingen”, vooral in gezinnen en in verschillende instellingen. De omvang ervan kwam aan het licht, voornamelijk

---

48 *Ibid.*, nr. 28.

49 *Ibid.*, nr. 29.

“dankzij een veranderde gevoeligheid in de publieke opinie”. Maar “de alomtegenwoordigheid van deze plaag, nu de omvang ervan ook in onze samenlevingen wordt bevestigd, doet niets af aan de gruwelijkheid ervan binnen de Kerk zelf” en in de gerechtvaardigde woede van mensen ziet de Kerk de weerspiegeling van de toorn van God, die zelf verraden wordt en in het gezicht geslagen”.⁵⁰

97. “De synode bevestigt opnieuw het vaste voornemen om strenge preventie maatregelen te nemen om te voorkomen dat dit zich nog voordoet, te beginnen bij de selectie en de vorming van degenen aan wie taken van verantwoordelijkheid en opvoeding worden toevertrouwd”.⁵¹ Tegelijkertijd mogen we de beslissing niet naast ons neerleggen om “deze zo noodzakelijke maatregelen en sancties”⁵² ook toe te passen. En dit alles met de genade van Christus. Er is geen weg terug.

98. “Er bestaan verschillende vormen van misbruik: machtsmisbruik, financieel misbruik, misbruik van geweten, seksueel misbruik. Het is duidelijk dat die vormen van gezagsuitoefening waarop deze zich enten, moeten worden uitgeroeid, en dat we moeten strijden tegen het gebrek aan verantwoordelijkheid en transparantie waarmee zoveel gevallen werden afgehandeld in het verleden. Machtswellust, gebrek aan dialoog en transparantie, vormen van dubbelleven, geestelijke leegheid en psychologische kwetsbaarheden zijn de bodem waarop corruptie welig tiert”.⁵³ Het klerikalisme is een voortdurende verleiding voor die priesters die “het ambt dat zij hebben ontvangen, zien als een uit te oefenen macht, veeleer dan als een vrij en onbaatzuchtig

---

50 *Toespraak op het einde van de ontmoeting over “De bescherming van minderjarigen in de Kerk”* (24 februari 2019): ORf, nr. 9 van 26 februari 2019, p. 10.

51 *Slotdocument*, nr. 29.

52 *Brief aan het Volk van God* (20 augustus 2018), nr. 2: ORf, nr. 34 van 23 augustus 2018, p. 6.

53 *Slotdocument*, nr. 30.

aan te bieden dienst. Het zorgt ervoor dat we gaan denken dat we behoren tot een groep die alle antwoorden bezit en niet meer hoeft te luisteren of niets meer te leren heeft”.⁵⁴ Het lijdt geen enkele twijfel dat een dergelijke klerikale geest de gewijden ertoe brengt het respect voor de heilige en onvervreembare waarde van elke mens en voor zijn vrijheid te verliezen.

99. Samen met de synodevaders wil ik van harte en hoogst erkentelijk “mijn dankbaarheid betuigen aan diegenen die de moed hebben om het kwaad dat zij hebben geleden, aan te klagen: zij helpen de Kerk om zich bewust te worden van wat er gebeurd is en van de noodzaak om doortastend op te treden”.⁵⁵ Maar een speciale erkenning verdient “de oprechte inzet van talloze leken, vrouwen en mannen, priesters, mannelijke en vrouwelijke religieuzen, en bisschoppen die zich elke dag oprecht en toegewijd ten dienste stellen van jongeren. Hun werk is een bos dat in stilte groeit. Veel jongeren die deelnamen aan de synode drukten ook hun dankbaarheid uit voor diegenen die hen hebben begeleid en ze onderstreepten dat er een grote nood is aan referentiefiguren”.⁵⁶

100. Godzijdank vormen de priesters die deze gruwelijke misdaden begingen niet de meerderheid. De meeste priesters vervullen hun ambt op een trouwe en edelmoedige wijze. Ik vraag de jongeren zich door deze meerderheid te laten inspireren. In elk geval, wanneer jullie een priester zien die in gevaar is, omdat hij de vreugde van zijn ambt kwijt is of omdat hij affectieve compensaties zoekt of het juiste spoor bijster raakt, heb dan de moed hem aan zijn engagement tegenover God en zijn volk te herinneren, herinner hem aan het Evangelie en moedig

---

54 *Openingstoespraak op de XV^{de} algemene gewone vergadering van de bisschoppensynode, Rome (3 oktober 2018): ORf, nr. 41 van 11 oktober 2018, p. 9.*

55 *Slotdocument, nr. 31.*

56 *Ibid.*

hem aan om op de goede weg te blijven. Zo zullen jullie een onschatbare hulp leveren aan een fundamentele zaak: voorkomen dat deze gruweldaden zich herhalen. Deze donkere wolk wordt zo ook een uitdaging voor jongeren die van Jezus Christus en zijn Kerk houden: zij kunnen een bron van diepe genezing zijn als ze hun sterke capaciteit tot vernieuwing gebruiken om te blijven aandringen op beginselvast getuigenis, te blijven dromen en te blijven komen met nieuwe ideeën.

101. Dit is niet de enige zonde van de leden van de Kerk; haar lange geschiedenis is niet zonder schaduwzijden. Onze zonden zijn voor iedereen zichtbaar; zij verschijnen maar al te duidelijk in de diepe groeven van het eeuwenoude gelaat van de Kerk, onze Moeder en Lerares. Tweeduizend jaar is zij gevorderd op haar pelgrimsweg, delend in “de vreugde en de hoop, het verdriet en de angst van de hele mensheid”.⁵⁷ En ze gaat verder zoals zij is, zonder haar toevlucht te nemen tot plastische chirurgie. Ze is niet bevreesd om de zonden van haar leden te onthullen - terwijl sommigen die soms alsnog proberen te verbergen – in het brandende licht van het woord van het Evangelie dat reinigt en zuivert. Ook raakt ze het nooit moe om elke dag, beschaamd, te bidden: “Wees mij genadig, God die liefde zijt; U, grenzeloze barmhartigheid. [...] Mijn zonde klaagt mij voortdurend aan” (Ps 51,3.5). Maar laten we ook nooit vergeten dat we onze Moeder niet in de steek mogen laten als ze gewond is, maar aan haar zijde blijven staan zodat ze al haar kracht en haar vermogen om telkens opnieuw te herbeginnen kan vergaren.

102. Te midden van dit drama, dat ons met recht en reden raakt tot in onze ziel, “geeft de Heer Jezus, die zijn Kerk nooit in de steek laat, haar de kracht en de middelen om een nieuwe weg in te slaan”.⁵⁸ Zo

---

57 Oecumenisch Concilie Vaticanum II, pastorale constitutie *Gaudium et spes*, over de Kerk in de wereld van deze tijd, nr. 1.

58 *Slotdocument*, nr. 31.

kan dit sombere moment, “met de kostbare hulp van jongeren, werkelijk een kans bieden voor een hervorming met historische draagwijdte”.⁵⁹ Het kan leiden tot een nieuw Pinksteren en een nieuwe fase van zuivering en verandering die in staat is de Kerk een nieuwe jeugd te schenken. Jongeren zullen daarbij des te behulpzamer willen zijn als ze zich van harte een deel voelen van “het heilige en geduldige, gelovige volk van God, ondersteund en bezielde door de Heilige Geest”, want “juist dit heilige volk van God zal ons bevrijden van de plaag van het klerikalisme, de vruchtbare bodem voor al die schandelijke dingen”.⁶⁰

EEN UITWEG

103. In dit hoofdstuk stond ik stil bij de realiteit van jongeren in de hedendaagse wereld. Enkele andere aspecten zullen in de volgende hoofdstukken aan bod komen. Zoals ik al eerder zei, pretendeer ik niet een volledige analyse te geven. Ik moedig de gemeenschappen aan om op een respectvolle en ernstige manier de situatie van hun jongeren te onderzoeken om op die manier de meest geschikte wegen te vinden om hen van pastorale zorg te voorzien. Tezelfdertijd wil ik dit hoofdstuk niet afsluiten zonder een paar woorden tot elk van jullie te richten.

104. Ik herinner je aan het goede nieuws dat de ochtend van de verrijzenis ons bracht: dat er een uitweg is uit alle moeilijke of pijnlijke situaties waarover we het hadden. Het is bijvoorbeeld waar dat de digitale wereld je kan blootstellen aan het gevaar van het verdiept-zijn-in-jezelf, van isolement en leeg genot. Maar vergeet niet dat er

---

59 *Ibid.*, nr. 31.

60 *Toespraak op het einde van de ontmoeting over “De bescherming van minderjarigen in de Kerk”* (24 februari 2019): ORf, nr. 9 van 26 februari 2019, p. 12.

jongeren zijn die zelfs daarin creatief en zelfs geniaal zijn. Zo iemand was de eerbiedwaardige Carlo Acutis.

105. Carlo wist heel goed dat de mechanismen van communicatie, reclame en sociale netwerken kunnen worden aangewend om ons te bedwelmen en verslaafd te maken aan consumptie, aan het kopen van het laatste snufje op de markt, geobsedeerd als we zijn door onze vrije tijd en gevangen in negativiteit. Toch slaagde hij erin om de nieuwe communicatietechnologieën te gebruiken om het Evangelie te verkondigen en om waarden en schoonheid te communiceren.

106. Carlo trapte niet in de val. Hij zag dat veel jongeren in hun verlangen om anders te zijn, uiteindelijk toch erg op elkaar gelijken, in het najagen van wat de machtigen hen opdringen via de mechanismen van consumentisme en vermaak. Zo laten zij de gaven die de Heer hun geschonken heeft niet tot bloei komen. Zij bieden de wereld niet die unieke en persoonlijke talenten die de Heer in elk van hen heeft gezaaid. Met als resultaat, zei Carlo, dat “iedereen als origineel wordt geboren, maar dat veel mensen sterven als fotokopieën”. Laat jou dat niet overkomen!

107. Laat niet toe dat ze je de hoop en vreugde afnemen, dat ze je afhankelijk maken van toxische middelen om je te gebruiken als een slaaf van hun belangen. Durf méér te zijn, want je persoonlijkheid is belangrijker dan wat dan ook. Het dient je tot niets om veel te hebben of om je anders voor te doen dan je bent. Je kunt ertoe komen te zijn wie God, je Schepper, weet dat je bent, als je erkent dat je tot iets groots bent geroepen. Aanroep de Heilige Geest en ga met vertrouwen op weg naar het grote doel: heiligheid. Op deze manier zal je geen fotokopie zijn. Je zal ten volle jezelf zijn.

108. Als dit te gebeuren staat, moet je je één basiswaarheid realiseren: jong zijn betekent niet alleen het najagen van voorbijgaande genoegens en oppervlakkige successen. Als de jaren van je jeugd hun doel in het leven willen bereiken, moeten ze een tijd zijn van genereus engagement, oprechte toewijding en offers die lastig zijn maar uiteindelijk vruchtbaar. Of zoals een beroemde dichter het verwoordde:

*Als om te hervinden wat ik heb hervonden,
ik eerst verliezen moest wat ik verloor;
als om te verkrijgen wat ik heb verkregen,
ik moest doorstaan wat ik doorstond;*

*Als om nu zo verliefd te zijn geworden
het nodig was dat ik eerst werd verwond,
dan vind ik het goed te hebben geleden wat ik leed,
dan vind ik het goed te hebben beweend wat ik beweende.*

*Want na dat alles ging ik inzien
dat men ten volle pas geniet van wat genietbaar is
als men er eerst voor heeft geleden.*

*Want na dat alles ben ik gaan begrijpen
dat wat de boom aan bloesems draagt
slechts leeft van wat hij eerst ter aarde heeft besteld”.⁶¹*

109. Als je jong van jaren bent, maar je zwak, moe of ontgoocheld voelt, vraag Jezus dan om je te vernieuwen. Met Hem ontbreekt het nooit aan hoop. Je kunt hetzelfde doen als je overspoeld raakt door ondeugden, slechte gewoontes, egoïsme of ongezonde gemakzucht. Jezus, die leven in overvloed heeft, wil je helpen om van je jeugd iets waardevols te maken. Zo zal je de wereld niet die bijdrage onthouden die jij alleen haar kan geven. Want jij bent uniek en onvervangbaar.

---

61 Francisco Luis Bernárdez, “Soneto”, in *Cielo de tierra*, Buenos Aires, 1937.

110. Laat mij ook eraan herinneren dat “wanneer we apart van de anderen leven, het heel moeilijk is om te vechten tegen de genotzucht, de valstrikken en bekoringen van de duivel, en de zelfzuchtigheid van de wereld. Bestookt als we worden door zovele verlokkingen, kunnen we te geïsoleerd opgroeien, onze realiteitszin en innerlijke zuiverheid verliezen, en bezwijken”.⁶² Dat is vooral het geval met jongeren, omdat jullie, met allen samen, over een bewonderenswaardige kracht beschikken. Wanneer jullie enthousiast zijn over leven in gemeenschap, zijn jullie in staat om grote offers voor anderen en voor de gemeenschap te brengen. Isolement daarentegen ondergraaft onze sterkte en stelt ons bloot aan het ergste kwaad van onze tijd.

---

62 Apostolische exhortatie *Gaudete et exsultate* (19 maart 2018), nr. 140.

HOOFDSTUK 4

HET GROTE NIEUWS

VOOR ALLE JONGEREN

111. Los van iedere concrete situatie wil ik nu aan alle jongeren het allerbelangrijkste verkondigen, wat echt onontbeerlijk is, wat nooit verzwegen mag worden. Een boodschap die drie grote waarheden bevat die we allemaal onophoudelijk moeten horen, altijd opnieuw.

EEN GOD DIE LIEFDE IS

112. Eerst wil ik aan elk van jullie de eerste waarheid vertellen: “God houdt van je”. Het maakt niet uit of je dat al eerder gehoord hebt! Ik wil je nogmaals eraan herinneren: God houdt van je. Twijfel daar nooit aan, wat er ook gebeurt in je leven. Je bent oneindig bemind, in alle omstandigheden.

113. Misschien was je ervaring met je eigen vader niet zo best. Misschien was je aardse vader afstandelijk en afwezig of juist dominant en veeleisend. Of hij was simpelweg niet de vader die jij nodig had. Ik weet het niet. Maar wat ik je wel met zekerheid kan zeggen, is dat je je met vertrouwen in de armen van je goddelijke Vader kunt gooien, van die God die je het leven gegeven heeft en dat op elk moment blijft geven. Hij zal je stevig vasthouden en tegelijkertijd zal je aanvoelen dat Hij je vrijheid volledig respecteert.

114. In zijn Woord treffen we vele uitingen van zijn liefde aan. Het is alsof Hij op verschillende manieren heeft gezocht om haar te tonen, om te zien of Hij met een van deze woorden je hart kon bereiken. Hij laat zich bijvoorbeeld soms zien als een van die lieve papa's die met hun kinderen spelen: "Met zachte leidsels heb Ik hen gemend, met teugels van liefde. Ik was voor hen als degenen die zuigelingen optillen en tegen hun wangen vleien." (Hos 11,4).

Andere keren spreekt Hij over zichzelf als over Iemand die vervuld is van de liefde van een moeder wiens instinctieve liefde voor haar kinderen het haar onmogelijk maakt hen te negeren of in de steek te laten: "Zal een vrouw haar zuigeling vergeten, een moeder zich niet erbarmen over het kind van haar schoot? En zelfs als die het zouden vergeten; Ik vergeet u nooit!" (Js 49,15).

Hij vergelijkt zichzelf zelfs met een minnaar die zo ver gaat zijn geliefde in zijn handpalm te laten tatoeëren om haar beeld altijd dicht bij zich te kunnen hebben: "Kijk, in mijn handpalmen heb Ik u geschreven" (Js 49,16).

Op andere momenten onderstreept Hij de kracht en de sterkte van zijn onoverwinnelijke liefde: "Al wijken de bergen en wankelen de heuvels, mijn gunst wijkt niet van u, en mijn vredesverbond wankelt nooit" (Js 54,10).

Of Hij vertelt ons dat we altijd al gewenst waren en dus niet zomaar bij toeval in deze wereld opdagen. Wij waren een project van zijn liefde, nog voor we bestonden: "Met een eeuwige liefde heb Ik u bemind, Ik blijf u altijd gunstig gezind" (Jr 31,3).

Of Hij laat ons merken dat Hij in ons een schoonheid kan zien die niemand anders kan zien: "Zo kostbaar bent u in mijn ogen, zo waardevol: Ik hou van u" (Js 43,4).

Of Hij laat ons ontdekken dat zijn liefde niet triest is, maar pure vreugde, die zich vernieuwt als wij ons door Hem laten beminnen: “De Heer uw God is binnen uw muren, een reddende held. Hij zal zich verheugen in vreugde om u en zijn liefde stilzwijgend laten blijken. Hij juicht uit vreugde over u” (Sef 3,17).

115. Jij bent echt waardevol voor Hem; je bent niet onbeduidend. Je bent belangrijk voor Hem, omdat je het werk van zijn handen bent. Daarom omringt Hij je met zijn aandacht en herinnert Hij zich jou met genegenheid. Je moet vertrouwen op “de herinnering van God: zijn geheugen is geen ‘harde schijf’ die al onze gegevens ‘savet’ en ‘archiveert’; zijn geheugen is een teder hart vol medeleven, dat zich erover verheugt alle sporen van het kwaad in ons definitief te ‘deleten’”.⁶³ Hij houdt geen lijstje bij met je tekortkomingen en Hij zal je altijd helpen om van elke situatie iets te leren, zelfs van je uitsluiers. Omdat Hij van je houdt. Probeer even stil te zijn en Hem van je te laten houden. Probeer alle innerlijke stemmen en kreten tot zwijgen te brengen en blijf even geborgen in de armen van zijn liefde.

116. Zijn liefde is “een liefde die niet verplettert noch onderdrukt, ze laat niet vallen noch legt ze het zwijgen op, ze vernedert niet noch domineert. Het is de liefde van de Heer, een liefde van elke dag, discreet en respectvol, een liefde die vrij is en bevrijdt, een liefde die geneest en weer opricht. Het is de liefde van de Heer, die meer van doen heeft met oprichten dan met neerhalen, meer met verzoenen dan met verbieden, meer met nieuwe kansen geven dan met veroordelen, meer met de toekomst dan met het verleden”.⁶⁴

---

63 *Homilie tijdens de mis van de XXXI^{ste} Wereldjongerendagen in Krakau* (31 juli 2016): AAS 108 (2016), 923: ORf, nr. 32-33 van 11-18 augustus 2016, p. 12.

64 *Toespraak tijdens de openingsceremonie van de XXXIV^{ste} Wereldjongerendagen in Panama*, (24 januari 2019): ORf, nr. 5 van 29 januari 2019, p. 9.

117. Als Hij iets van je vraagt of als Hij je gewoon confronteert met de uitdagingen van het leven, hoopt Hij dat je een plaats voor Hem inruimt, zodat Hij je kan optillen, je vooruit kan helpen, je doen groeien. Het stoort Hem helemaal niet dat je met veel vragen zit en Hem dat laat weten. Wat Hem zorgen baart, is dat je niet met Hem praat, dat je geen open en eerlijk gesprek met Hem aangaat. De Bijbel vertelt dat Jakob met God worstelde (cf. Gn 32,25-31), zonder dat dit hem van de weg van de Heer afleidde. In feite spoort Hijzelf ons aan: “Kom, laten we de zaak uitpraten!” (Js 1,18). Zijn liefde is zo echt, zo waarachtig, zo concreet, dat Hij ons een relatie aanbiedt die één en al oprechte en vruchtbare dialoog is. Zoek de nabijheid van onze hemelse Vader in het liefdevolle gelaat van zijn moedige getuigen op aarde!

CHRISTUS REDT JE

118. De tweede waarheid is dat Christus zich uit liefde overleverde ten einde toe om jou te redden. Zijn uitgestrekte armen aan het kruis zijn het mooiste teken van een vriend die in staat is tot het uiterste te gaan: “Voorheen hield Hij al van degenen die Hem in de wereld toebehoorden, maar nu zou Hij hun zijn liefde betonen tot het uiterste” (Joh 13,1).

De Heilige Paulus zei dat hij leefde in het vertrouwen in die liefde die zich helemaal voor hem had opgeofferd: “Mijn sterfelijke leven is een leven in het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en zichzelf heeft overgeleverd voor mij” (Gal 2,20).

119. Diezelfde Christus die ons met zijn kruis gered heeft van onze zonden, gaat ook vandaag verder met ons te redden en verlossen, met dezelfde kracht van zijn totale zelfgave. Kijk naar Christus, hou je vast aan Hem, laat je redden, want “zij die zich door Hem laten redden, worden bevrijd van zonde, droefheid, innerlijke leegte en eenzaam-

heid”.⁶⁵ Want als je zondigt en afdwaalt, richt Hij je weer op met de kracht van zijn kruis. Vergeet nooit dat “Hij zeventig maal zeven keer vergeeft. Keer op keer neemt Hij ons op zijn schouders. Niemand kan ons de waardigheid afnemen die deze grenzeloze en onwankelbare liefde ons verleent. Hij stelt ons in staat opnieuw het hoofd op te richten en te herbeginnen, met een tederheid die ons nooit teleurstelt en ons altijd de vreugde kan terugschenken”.⁶⁶

120. “We zijn gered door Jezus: omdat Hij van ons houdt en daarmee nooit kan ophouden. We kunnen Hem eender wat aandoen, Hij houdt van ons en redt ons. Want alleen wat wordt bemind, kan gered worden. Alleen wat wordt omhelsd, kan worden getransformeerd. De liefde van de Heer is groter dan al onze tegenstrijdigheden, al onze zwakheden en al onze kleine kantjes. Het is juist doorheen onze tegenstrijdigheden, zwakheden en kleine kantjes dat Hij dit liefdesverhaal wil schrijven. Hij omhelsde de verloren zoon, Hij omhelsde Petrus na zijn verloochening en Hij omhelst ons altijd, altijd, altijd opnieuw als we vallen, Hij helpt ons rechtstaan en opnieuw overeind te komen. Want de ergste val – let nu goed op! – *de ergste val, de val die ons leven kan ruïneren, is wanneer je op de grond blijft liggen en je niet laat helpen*”.⁶⁷

121. Zijn vergeving en zijn heil zijn niet iets dat we kunnen kopen of dat we moeten verdienen door onze werken en onze inspanningen. Hij vergeeft en bevrijdt ons helemaal gratis. Zijn zelfgave op het kruis is iets zo groots dat wij het nooit kunnen terugbetalen. Wij kunnen het alleen maar ontvangen met een immense dankbaarheid en met

---

65 Apostolische exhortatie *Evangelii gaudium* (24 november 2013), nr. 1: AAS 105 (2013), 1019.

66 *Ibid.*, nr. 3: AAS 105 (2013), 1020.

67 *Toespraak tijdens de avondwake met de jongeren op de XXXIV^{ste} Wereldjongerendagen in Panama* (26 januari 2019): ORf, nr. 6 van 5 februari 2019, p. 10.

de vreugde dat we nog meer bemind worden dan we ons konden voorstellen: “Hij heeft ons [het eerst] liefgehad” (1 Joh 4,19).

122. Beste jongeren, geliefden van de Heer, zoveel waarde hebben jullie dat jullie zijn vrijgekocht door het kostbare bloed van Christus! Lieve jonge mensen, “Jullie waarde valt niet te schatten! Jullie zijn geen koopwaar waarop kan worden geboden! Alsjeblieft, laat je niet kopen, laat je niet verleiden, laat je niet onderwerpen door vormen van ideologische kolonisatie die ideeën in ons hoofd stoppen, met als resultaat dat jullie eindigen als slaven, als mislukkelingen. Jullie waarde valt niet te schatten: dit moeten jullie blijven herhalen voor jezelf: ik ben niet te koop; op mijn hoofd staat geen prijs. Ik ben vrij! Ik ben vrij! Word verliefd op de vrijheid, dat is het aanbod van Jezus”.⁶⁸

123. Kijk naar de open armen van de gekruisigde Christus, laat je redden keer op keer. En als jij je zonden gaat belijden, geloof dan rotsvast in zijn barmhartigheid die je bevrijdt van je schuld. Aanschouw zijn bloed, met zoveel liefde vergoten, en laat je erdoor reinigen. Zo kan je opnieuw geboren worden.

HIJ LEEFT!

124. En ten slotte is er nog een derde waarheid die onlosmakelijk verbonden is met de vorige: Hij leeft! Daar moeten we onszelf vaak aan herinneren, want we lopen het risico dat we Jezus Christus alleen maar zien als een mooi voorbeeld uit het verleden, een herinnering, iemand die ons tweeduizend jaar geleden heeft gered. Maar dat zou ons niet baten: het zou ons onveranderd laten, het zou ons niet bevrijden. Hij die ons vervult met zijn genade, die ons bevrijdt, die ons transformeert, die ons geneest en troost, is Iemand die leeft. Het

---

68 *Toespraak op de jongerenontmoeting tijdens de synode, Paulus VI-zaal (6 oktober 2018): ORf, nr. 41 van 11 oktober 2018, p. 7.*

is de verrezen Christus, vol bovennatuurlijke vitaliteit, bekleed met oneindig licht. Daarom zei Paulus: “Als Christus niet verrezen is, is uw geloof waardeloos” (1 Kor 15,17).

125. Maar als Hij leeft, kan Hij op elk moment van je leven aanwezig zijn om het met licht te vullen. Zo zal er nooit meer verdriet of eenzaamheid zijn. Zelfs als iedereen weggaat, zal Hij er toch nog zijn, zoals Hij beloofde: “Ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voleinding van de wereld” (Mt 28,20). Hij vult alles met zijn onzichtbare aanwezigheid, en waar je ook gaat, Hij zal daar op je wachten. Want Hij is niet alleen gekomen, maar Hij komt en zal elke dag blijven komen om je uit te nodigen om op weg te gaan, een altijd nieuwe horizon tegemoet.

126. Kijk naar Jezus, hoe gelukkig Hij is. Hij loopt over van vreugde. Verheug je met Hem als met een vriend die gezegevierd heeft. Ze vermoordden Hem, de heilige, de rechtvaardige, de onschuldige, maar Hij overwon. Het kwaad heeft niet het laatste woord. Het kwaad zal ook in jouw leven niet het laatste woord hebben, omdat jij een vriend hebt die van je houdt, die in jou wil zegevieren. Je Redder leeft.

127. Omdat Hij leeft, lijdt het geen twijfel dat het goede het zal halen in het leven en dat heel onze strijd de moeite zal blijken te zijn. Als dat zo is, kunnen we ophouden met klagen en vooruitkijken: met Hem is dat altijd mogelijk. Die zekerheid hebben we. Jezus leeft eeuwig. Als we ons aan Hem vasthouden, zullen wij leven en ons beschermd weten tegen de dreigingen van dood en geweld die ons in het leven kunnen overvallen.

128. Elke andere remedie zal ontoereikend en tijdelijk zijn. Misschien kan ze voor een tijdje helpen, maar daarna zullen we opnieuw kwetsbaar en verlaten achterblijven, blootgesteld aan de stormen van

het leven. Met Jezus daarentegen ervaren onze harten een zekerheid die stevig geworteld en duurzaam is. Sint-Paulus zegt dat hij verlangt met Christus verenigd te zijn, om “Hem en de kracht van zijn opstanding te kennen” (Fil 3,10). Die kracht zal zich onophoudelijk ook in jouw bestaan openbaren, omdat Hij gekomen is om je leven te geven, “en wel in overvloed” (Joh 10,10).

129. Als je erin slaagt om in je hart de schoonheid van deze verkondiging te waarderen, als je bereid bent om de Heer te ontmoeten, als jij je laat beminnen en redden door Hem, als je vriendschap met Hem kan sluiten en met Hem, de levende Christus, begint te spreken over de echte dingen in je leven, dan zal je de diepe ervaring opdoen die je leven als christen zal ondersteunen. Je zal in staat zijn om die ervaring met andere jongeren te delen. Want “christen zijn is niet het resultaat van een ethische keuze of een verheven idee, maar een ‘gebeuren’, de ontmoeting met een Persoon, die het leven een nieuwe horizon en een beslissende richting geeft”.⁶⁹

DE GEEST GEEFT LEVEN

130. In deze drie waarheden - God houdt van je, Christus is je Redder, Hij leeft - zien we God de Vader en Jezus. Waar de Vader en de Zoon zijn, daar is ook de Heilige Geest. Hij is het die de harten voorbereidt en opent om deze boodschap te ontvangen; Hij is het die deze heilservaring levend houdt; Hij is het die je zal helpen om te groeien in deze vreugde als je openstaat voor zijn werking. De Heilige Geest vult het hart van de verrezen Christus en stroomt van daaruit als een bron in je leven. En wanneer je de Heilige Geest ontvangt, voert Hij

---

⁶⁹ Benedictus XVI, encycliek *Deus caritas est* (25 december 2005), nr. 1: AAS 98 (2006), 217.

je almaar dieper binnen in het hart van Christus zodat je kan groeien in zijn liefde, zijn licht en zijn kracht.

131. Vraag de Heilige Geest elke dag je te helpen die fantastische boodschap opnieuw te ervaren. Waarom niet? Je hebt niets te verliezen en Hij kan je leven veranderen, het vullen met licht en het naar een beter pad leiden. Hij neemt niets van je weg, integendeel, Hij helpt je om te vinden wat je nodig hebt, en dat op de best mogelijke manier. Heb je liefde nodig? Je zal ze niet vinden in losbandigheid, als je andere mensen gebruikt of probeert bezitterig of dominant te zijn. Je zal ze vinden in datgene wat je écht gelukkig zal maken. Ben je op zoek naar felle emoties? Die zal je niet ervaren in het ophopen van materiële dingen, in het spenderen van geld of door wanhopig achter de dingen van deze wereld aan te hollen. Ze zullen komen, en op een nog mooiere en zinvollere manier, als je je laat aansporen door de Heilige Geest.

132. Zoek je passie? Zoals dat mooie gedicht het verwoordt: “Word verliefd!” (of “sta jezelf toe verliefd te worden!”), want “niets is belangrijker dan God te ontmoeten, dan definitief en voor altijd stapelverliefd op Hem te worden. Waarop je verliefd wordt, dat wat je verbeelding in beslag neemt, zal alles aansteken. Het zal erover beslissen waarvoor je ‘s morgens je bed zal uitkomen, wat je ‘s avonds zal doen, hoe je je weekend doorbrengt, wat je leest, wie je leert kennen, wat je hart breekt en wat je met vreugde en dankbaarheid overspoelt. Word verliefd, blijf verliefd en alles zal anders zijn”.⁷⁰ Deze liefde voor God, waarmee je alles in het leven met passie kan benaderen, is mogelijk dankzij de Heilige Geest, want “Gods liefde in ons hart is uitgestort door de Heilige Geest die ons werd geschonken” (Rom 5,5).

---

70 Pedro Arrupe, *Enamórate*.

133. Hij is de bron van de jeugd op haar best. Want wie op de Heer vertrouwt “is een boom aan een rivier met wortels tot in het water. Hij heeft geen last van de hitte, zijn bladeren blijven groen” (Jr 17,8). “Ook wie jong is, wordt moe en raakt uitgeput” (Js 40,30), maar zij die hopen op de Heer “vernieuwen hun kracht en slaan hun vleugels uit als adelaars; zij lopen en worden niet moe, zij rennen en raken niet uitgeput” (Js 40,31).

HOOFDSTUK 5

WEGEN VAN JONG ZIJN

134. Wat betekent het als je je jeugd beleeft in het licht van het Evangelie? Het is nodig om die vraag te stellen, omdat de jeugd meer is dan iets om trots op te zijn. Het is een gave van God: “Jong zijn is een genade, een zegen”.⁷¹ Het is een gave die we nietszeggend kunnen verkwisten of dankbaar aanvaarden en ten volle beleven.

135. God is de schenker van jeugd en Hij is aan het werk in het leven van elke jongere. De jeugd is een gezegende tijd voor de jongere en een zegen voor de Kerk en de wereld. Ze is vreugde, een lied van hoop en een zegen. De jeugd naar waarde schatten houdt in dat we die levensfase zien als waardevol op zichzelf en niet simpelweg als een korte ouverture op de volwassenheid.

EEN TIJD VAN DROMEN EN BESLISSEN

136. In Jezus' tijd was het afscheid van de kindertijd een langverwachte stap in het leven, die werd gevierd en hoog werd aangeslagen. Daardoor komt het dat Jezus, toen Hij iemands dochter het leven teruggaf, Hij haar eerst een “kind” (Mc 5,39) noemde, maar haar daarna aansprak als een “jong meisje” (Mc 5,41). Door tegen haar te zeggen: “Meisje, Ik zeg je, sta op” (*talitá kum*), maakte Hij haar meer

---

71 Heilige Paulus VI, *Toespraak voor de zaligverklaring van Nunzio Sulpizio* (1 december 1963): AAS 56 (1964), 28.

verantwoordelijk voor haar eigen leven door voor haar de poort naar haar jeugd te openen.

137. “De jeugd, als een fase waarin de persoonlijkheid zich ontwikkelt, wordt gekenmerkt door dromen die stilaan vorm krijgen, door relaties die aan stevigheid en evenwicht winnen, door proberen en experimenteren, door keuzes die stap voor stap een levensproject uitbouwen. In die levensfase worden jongeren opgeroepen om stappen voorwaarts te zetten zonder zich van hun wortels af te snijden, om hun autonomie op te bouwen, maar niet in eenzaamheid”.⁷²

138. De liefde van God en onze relatie met de levende Christus weerhouden ons niet ervan te dromen; ze vereisen niet dat we onze horizons inperken. Integendeel, die liefde stuwt ons voorwaarts, stimuleert ons, inspireert ons tot een beter en mooier leven. Het woord ‘rusteloosheid’ vat goed het verlangen samen dat in de harten van jongeren aanwezig is. Zoals de Heilige Paulus VI zei: “Er schuilt een sprankel van licht, juist in de onvoldaanheden die je vaak kwellen”.⁷³ Rusteloze onvoldaanheid, gecombineerd met de verwondering voor het zich openen van nieuwe horizons, zorgt voor een stoutmoedigheid die maakt dat je opstaat en verantwoordelijkheid opneemt voor een zending. Die gezonde onrust, typisch voor de jeugd, blijft ook later het kenmerk van elk hart dat jong, open en genereus blijft. De echte innerlijke vrede woont samen met deze diepe onvoldaanheid. De Heilige Augustinus zei: “Heer, U hebt ons naar U toe geschapen en onrustig is ons hart tot het rust vindt in U”.⁷⁴

---

72 *Slotdocument*, nr. 65.

73 *Homilie tijdens de jongerenmis in Sydney* (2 december 1970): AAS 63 (1971), 64.

74 *Confessions*, I, 1,1: PL 32, 661

139. Enige tijd geleden vroeg een vriend me wat ik zie als ik naar een jongere kijk. Mijn antwoord was: “Ik zie iemand die op zoek is naar zijn of haar eigen weg, die op eigen vleugels wil vliegen, de wereld onder ogen ziet en naar de horizon kijkt met ogen vol van toekomst, van hoop, maar ook van illusies. Jongeren lopen zoals volwassenen op beide voeten, maar anders dan volwassenen die ze netjes naast elkaar plaatsen, zetten ze altijd één voet voor de andere, altijd klaar om te vertrekken, om de sprong te wagen. Altijd klaar om vooruit te snellen. Spreken over jongeren betekent spreken over beloften en over vreugde. Jongeren hebben een immense kracht, hun blik getuigt van zoveel hoop. Een jongere is een belofte van leven, die van nature een zekere taaiheid kent. Jongeren zijn gek genoeg om zich illusies te maken en tegelijkertijd in staat om een desillusie die erop kan volgen te boven te komen”.⁷⁵

140. Sommige jongeren kunnen die levensfase wel eens haten, omdat ze kind willen blijven, of omdat ze hun adolescentie graag willen rekken voor onbepaalde tijd en beslissingen willen uitstellen. “De angst voor het definitieve leidt zo tot een soort verlamming van de daadkracht. Maar jeugd kan nu eenmaal niet ‘on hold’ blijven. Het is de leeftijd van keuzes maken en juist daarin ligt haar fascinatie en haar grootste opdracht. Jongeren nemen beslissingen op professioneel, sociaal, en politiek vlak en op andere meer radicale terreinen die bepalend zijn voor de vorm die hun leven zal aannemen”.⁷⁶ Ze nemen ook beslissingen in verband met liefde, partnerkeuze en de start van een gezin. We zullen dit verder uitdiepen in de laatste hoofdstukken die over individuele roepingen en hun onderscheiding gaan.

---

75 *Dieu est jeune. Une conversation avec Thomas Leoncini*, Parijs 2018, p. 18-19.

76 *Slotdocument*, nr. 68.

141. Maar in tegenstelling tot de dromen die beslissingen met zich meebrengen, is er altijd “de bekoring om te beginnen klagen of op te geven. Die twee laten we over aan de volgelingen van de ‘godin van de klaagzang’. [...] Zij is een valse godin: ze doet je de verkeerde weg inslaan. Als alles lijkt stil te staan en te stagneren, als persoonlijke problemen ons zorgen baren, als sociale onvrede niet het antwoord krijgt dat ze verdient, is het niet goed om op te geven. Jezus is dan de weg: verwelkom Hem in je ‘boot’ en vaar naar het diepe! Hij is de Heer! Hij verandert de manier waarop wij het leven zien. Geloven in Jezus leidt tot een hoop die verder reikt, tot een zekerheid die niet gebaseerd is op onze kwaliteiten en gaven, maar op het Woord van God, op de uitnodiging die van Hem komt. Zonder al te veel menselijke berekeningen te maken en zonder je al te veel zorgen te maken over dingen die je zekerheid uitdagen. Vaar naar het diepe. Kom uit jezelf”.⁷⁷

142. Blijf je hoop en je dromen volgen. Maar wees waakzaam voor een bekoring die gewoonlijk een slechte raadgever is: de angst. Angst kan tegen ons werken door ervoor te zorgen dat we de armen laten zakken telkens als we niet meteen resultaten zien. De mooiste dromen laten zich pas veroveren met hoop, geduld en engagement, niet met haastwerk. Tegelijkertijd hoeven we niet onzeker te zijn, bang om kansen te grijpen of fouten te maken. Vermijd de verlamming van de levende doden, die geen leven hebben omdat ze geen risico’s durven nemen, bang zijn om fouten te maken of te volharden in hun engagementen. Zelfs als je je vergist, kan je altijd de rug rechten en herbeginnen, want niemand heeft het recht om je hoop te stelen.

---

77 *Jongerenontmoeting in Cagliari* (22 september 2013): AAS 105 (2013), 904-905: ORf, nr. 39 van 26 september 2013, p. 6.

143. Dierbare jongeren, maak het beste van de jaren van je jeugd. Bekijk het leven niet vanop een balkon. Verwar geluk niet met een leunstoel en breng niet je hele leven voor een scherm door. Wat je ook doet, word niet het trieste plaatje van een achtergelaten auto! Wees geen geparkeerde wagens, maar droom vrijuit en neem de juiste beslissingen. Neem risico's, zelfs als dit betekent dat je fouten maakt. Ga niet verdoofd door het leven en kijk niet naar de wereld als toeristen. Laat van je horen! Gooi de angsten die je verlammen overboord, zodat jullie niet in gemummificeerde jongeren veranderen. Leef! Geef je helemaal over aan het beste dat het leven te bieden heeft! Open de deur van de kooi, stap eruit en vlieg! Alsjeblieft, ga niet te vroeg met pensioen.

EEN DORST NAAR LEVEN EN ERVARING

144. Ook al kijken ze uit naar de toekomst en haar belofte, toch hebben jongeren ook een sterk verlangen om het huidige moment te ervaren, om het maximum te halen uit de mogelijkheden die dit leven hun biedt. Onze wereld is vol mooie dingen! Hoe zouden we kunnen neerkijken op zovele gaven van God?

145. In tegenstelling tot wat velen denken, wil de Heer die verlangens naar een bevredigend leven niet temperen. We kunnen best de lessen indachtig zijn van een wijs man uit het Oude Testament: "Mijn kind, als je zelf iets bezit, neem het ervan en doe jezelf tegoed. [...] Laat een gelukkige dag niet ontsnappen" (Sir 14,11.14). De ware God, Hij die van je houdt, wil dat je gelukkig bent. Daarom krijgen jongeren in de Bijbel ook deze raad: "Jongeman, geniet van je jeugd en neem het ervan zo lang je nog jong bent. [...] Zet alle zorgen van je af" (Pr 11,9-10). Want God is degene die "ons alles rijkelijk te genieten geeft" (1 Tim 6,17).

146. Hoe kan God plezier scheppen in iemand die niet in staat is om van zijn dagelijkse zegeningen te genieten, die blind blijft voor de eenvoudige geneugten die we rondom ons vinden? “Niemand is slechter dan degene die zichzelf gierig behandelt” (Sir 14,6). Verre van obsessief op zoek te gaan naar altijd maar nieuwe pleziertjes, wat ons ervan zou weerhouden om het beste te maken van het huidige moment, worden we uitgenodigd onze ogen te openen en even stil te staan om ten volle en dankbaar te genieten van elk klein geschenk dat het leven ons geeft.

147. Het is duidelijk dat het Woord van God je uitnodigt om van het huidige moment te genieten en niet alleen maar de toekomst voor te bereiden: “Maak je dus niet bezorgd voor de dag van morgen, want de dag van morgen zal zich wel bezorgd maken over zichzelf. Iedere dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad” (Mt 6,34). Al moeten we dan ook weer niet blindelings achter alles aan gaan hollen: dat zou ons leeg en eeuwig onvoldaan achterlaten. Het gaat eerder erom dat we ten volle het heden beleven, onze energie spenderen aan goede dingen, broederlijkheid koesteren, Jezus volgen en elke kleine vreugde van het leven waarderen als een geschenk van Gods liefde.

148. In dit verband wil ik iets vertellen over kardinaal Franciscus-Xaverius Nguyễn Van Thuân. Toen hij in een concentratiekamp gevangen zat, wilde hij niet dat zijn dagen alleen maar zouden bestaan uit wachten op de dag dat hij zou worden vrijgelaten. Hij koos ervoor “het huidige moment te beleven door het tot de rand te vullen met liefde”. Hij besliste: “Ik grijp de gelegenheden aan die zich elke dag voordoen om gewone handelingen te verrichten op een buitengewone manier”.⁷⁸ Als je werkt om je dromen waar te maken, maak dan het

---

78 *Cinco panes y dos peces: un gozoso testimonio de fe desde el sufrimiento en la cárcel*, México 1999, p. 21.

beste van elke dag en doe je best om elk moment te vullen met liefde. Die jeugdige dag zou wel eens je laatste kunnen zijn en dus loont het de moeite hem met veel enthousiasme en de grootst mogelijke diepgang te beleven.

149. Dat sluit ook de moeilijke momenten in, waar we doorheen moeten gaan als we de boodschap die ze ons kunnen bijbrengen willen leren begrijpen. De Zwitserse bisschoppen schrijven: “God is daar waar we dachten dat Hij ons verlaten had en er geen verdere hoop op redding meer was. Paradoxaal genoeg zijn lijden en duisternis voor veel christenen [...] plaatsen geworden waar ze God kunnen ontmoeten”.⁷⁹ Meer nog, het verlangen om te leven en nieuwe ervaringen op te doen, leeft op een bijzondere wijze bij veel jongeren met lichamelijke, psychische en zintuiglijke beperkingen. Ook al kunnen ze niet altijd dezelfde ervaringen doormaken als hun leeftijdsgenoten, toch beschikken ze over verbazingwekkende mogelijkheden die wij ons niet kunnen inbeelden, soms van een buitengewoon niveau. De Heer Jezus overlaadt hen met andere gaven en de gemeenschap is geroepen die te erkennen en waarderen, opdat zij Jezus’ liefdesproject voor elk van hen kunnen ontdekken.

---

79 Bisschoppenconferentie van Zwitserland, *Prendre le temps: pour toi, pour moi, pour nous*, 2 februari 2018.

IN VRIENDSCHAP MET CHRISTUS

150. Hoezeer je die ervaring van je jeugdijaren ook beleeft, je zal nooit hun diepste en volste betekenis begrijpen als je niet elke dag je beste vriend ontmoet, de vriend die Jezus is.

151. Vriendschap is een geschenk van het leven en een genade van God. De Heer polijst ons en laat ons uitgroeien doorheen onze vrienden. Trouwe vrienden die op moeilijke momenten naast ons staan, zijn ook een afspiegeling van de tederheid, troost en liefdevolle aanwezigheid van de Heer. Vriendschap leert ons om ons open te stellen, zorg te dragen voor anderen, hen te begrijpen, onze eigen comfort-zone te verlaten en het leven te delen. Daarom “is een trouwe vriend niet te betalen” (Sir 6,15).

152. Vriendschap is geen vluchtige of kortstondige relatie, maar een stabiele, vaste en trouwe relatie, die rijpt doorheen de tijd. Het is een relatie van genegenheid die ons dichter bij elkaar brengt en een genereuze liefde die ons op zoek doet gaan naar het goede van onze vrienden. Vrienden mogen dan onderling heel verschillend zijn, toch hebben ze altijd dingen gemeen die hen dichter bij elkaar brengen in wederzijdse openheid en vertrouwen.⁸⁰

153. Vriendschap is zo belangrijk dat Jezus zichzelf voorstelt als een vriend: “Voor mij zijn jullie geen dienstknechten meer. [...] Vrienden noem ik jullie” (Joh 15,15). Door de genade die Hij ons geeft, worden we zodanig opgetild dat we werkelijk zijn vrienden worden. Met dezelfde liefde die Hij in ons uitstort, kunnen wij Hem op onze beurt beminnen, en zijn liefde verder verspreiden naar anderen, in de hoop dat ook zij hun plaats zullen vinden in de gemeenschap van

---

80 Cf. Thomas van Aquino, *Summa Theologicae* II-II, q. 23, art. 1.

vriendschap die Jezus Christus heeft gesticht. En ook al geniet Hij al van de complete gelukzaligheid van het leven van de verrijzenis, wij van onze kant, kunnen Hem met een groot hart helpen in de uitbouw van zijn koninkrijk in deze wereld door zijn boodschap, zijn licht en boven alles zijn liefde uit te dragen naar anderen (cf. Joh 15,16). De leerlingen hebben Jezus' oproep gehoord om zijn vrienden te worden. Het was een uitnodiging die hen niet onder druk zette, maar een vriendelijk beroep deed op hun vrijheid. Hij zei hen: "Kom en zie"; en "ze gingen mee en zagen waar Hij zijn verblijf hield. En ze bleven die dag bij Hem" (Joh 1,39). Na deze onverwachte en intieme ontmoeting lieten ze alles achter en gingen met Hem mee.

154. Vriendschap met Jezus kan niet verbroken worden. Hij verlaat ons nooit, ook al lijkt Hij soms te zwijgen. Wanneer wij Hem nodig hebben, laat Hij zichzelf aan ons kennen (cf. Jer 29,14); Hij blijft aan onze zijde, waar wij ook gaan (cf. Joz 1,9). Want nooit verbreekt Hij zijn verbond. Hij vraagt eenvoudig dat wij Hem niet in de steek laten: "Laten we met elkaar verbonden blijven" (Joh 15,4). Maar als wij ons van Hem verwijderen, "blijft Hij trouw, zichzelf verloochenen kan Hij niet" (2 Tim 2,13).

155. Met een vriend spreken we, delen we onze diepste geheimen. Ook met Jezus kunnen we altijd spreken. Het gebed is een uitdaging en een avontuur. En wat voor een avontuur! Langzamerhand leert Jezus ons zijn grandeur waarderen en dichter tot bij Hem te komen. Bidden stelt ons in staat om elk aspect van ons leven met Hem te delen en vol vertrouwen te rusten in zijn omarming. Het gebed laat ons tegelijk delen in zijn eigen leven en liefde. Wanneer we bidden,

“openen we alles wat we doen” voor Hem en geven we Hem ruimte “zodat Hij kan handelen, binnenkomen en de overwinning opeisen”.⁸¹

156. Zo is het mogelijk om een blijvende verbondenheid met Hem te ervaren die alles overtreft wat we met andere mensen kunnen beleven: “Ikzelf leef niet meer, Christus leeft in mij” (Gal 2,20). Ontzeg je jeugd die vriendschap niet. Je zal zijn nabijheid ervaren, niet alleen als je bidt, maar op elk moment. Probeer Hem te zoeken en je zal de prachtige ervaring opdoen te merken dat Hij altijd aan je zijde staat. Dit is wat de leerlingen van Emmaüs hebben meegemaakt toen Jezus zich bij hen voegde en “met hen mee liep” (Lc 24,15), terwijl zij onderweg aan het praten waren, helemaal van slag. Een heilige heeft ooit gezegd: “Het christendom is geen verzameling van waarheden die je moet geloven, geboden die moeten worden nageleefd of verboden. Op die manier wekt het eerder weersin. Het christendom is een Persoon die zo immens veel van me heeft gehouden, die mijn liefde vraagt en opeist. Het christendom is Christus”.⁸²

157. Jezus kan alle jongeren van de Kerk verenigen in één enkele droom, “een grote droom, een grote droom waarin plaats is voor iedereen. Voor die droom heeft Jezus zijn leven gegeven op het kruis. Het is die droom die de Heilige Geest op de dag van Pinksteren uitgestort heeft en met vuur gebrand in het hart van elke man en elke vrouw, in jouw hart en in het mijne. [...] Ook in jouw hart plantte Hij dat vuur in de hoop er ruimte te vinden om het te laten groeien en bloeien. Een droom die Jezus heet, geplant door de Vader, erop vertrouwend dat deze droom zal groeien en leven in elk hart. Een

---

81 *Toespraak tot de vrijwilligers van de XXXIV^{ste} Wereldjongerendagen in Panama* (27 januari 2019): ORf, nr. 6 van 5 februari 2019, p. 16.

82 Heilige Oscar Romero, *Homilía* (6 november 1977): *Su pensamiento*, I-II, San Salvador 2000, 312.

concrete droom die een persoon is, die door onze aderen stroomt, die onze harten in vervoering brengt en laat dansen van vreugde”.⁸³

GROEI EN RIJPING

158. Veel jongeren maken zich zorgen over hun lichaam en proberen hun fysieke kracht te versterken of hun uiterlijk te verbeteren. Anderen maken zich druk over de ontwikkeling van hun vaardigheden en kennis, om zich zekerder te voelen. Sommigen mikken hoger, proberen zich te engageren en willen zich geestelijk ontwikkelen. De Heilige Johannes zei: “Ik schrijf u, jonge mannen, dat u sterk bent. Gods woord woont in u” (1 Joh 2,14). De Heer zoeken, zijn Woord bewaren, proberen te antwoorden met heel je leven, groeien in de deugden: dat alles maakt het hart van jongeren sterk. Daarom net moet je de ‘connectie’ met Jezus behouden, ‘online’ blijven met Hem, want op je eigen krachten of door je eigen verstand alleen zul je niet groeien in geluk en heiligheid. Net zoals je erop let de internetverbinding niet te verliezen, moet je ervoor zorgen dat je verbinding met de Heer actief blijft. Dit betekent de dialoog niet onderbreken, naar Hem luisteren, Hem je zaak toevertrouwen en, als je niet duidelijk weet wat je moet doen, Hem vragen: “Jezus, wat zou Jij in mijn plaats doen?”⁸⁴

159. Ik hoop dat je jezelf ernstig genoeg neemt om een inspanning te doen om spiritueel te groeien. Naast het enthousiasme dat eigen is aan de jeugd, is er ook de schoonheid van het zoeken naar “gerechtigheid, geloof, liefde en vrede” (2 Tim 2,22). Dit betekent niet dat je iets van je spontaniteit, moed, enthousiasme en tederheid moet verliezen. Want volwassen worden betekent niet al het meest waardevolle van je

---

83 *Toespraak tijdens de openingsceremonie van de XXXIV^{ste} Wereldjongerendagen in Panama* (24 januari 2019): ORf, nr. 5 van 29 januari 2019, p. 8-9.

84 *Cf. Jongerenontmoeting in het nationaal heiligdom van Maipú, Santiago de Chile* (17 januari 2018): ORf, nr. 4 van 25 januari 2018, p. 4-5.

jeugd opgeven. Anders zou de Heer je op een dag kunnen verwijten: “Ik denk terug aan de welwillendheid van je jeugd, aan de liefde van je bruidstijd; hoe je Mij bent gevolgd in de woestijn” (Jr 2,2).

160. Integendeel, ook volwassenen moeten verder rijpen zonder het waardevolle van de jeugd te verliezen. Want elke levensfase is een genade die blijft duren; ze bergt een waarde in zich die niet mag voorbijgaan. Een goed geleefde jeugd blijft als een innerlijke ervaring, en die wordt in het volwassen leven hernomen, ze wordt uitgediept en blijft verder vrucht dragen. Jonge mensen voelen zich op een natuurlijke manier aangetrokken tot een oneindige horizon die zich voor hen opent⁸⁵. Het volwassen leven, met zijn zekerheden en comfort, loopt het risico om die horizon te zien krimpen en de jeugdige uitbundigheid te verliezen. Precies het omgekeerde zou zich moeten voordoen: als we rijper worden, ouder worden en ons leven structureren, zouden we nooit dat enthousiasme en die openheid op een werkelijkheid die altijd groter is, mogen verliezen. Op elk moment van ons leven zouden we onze jeugd moeten kunnen vernieuwen en versterken. Toen ik begon aan mijn ambt van paus, heeft de Heer mijn horizons verruimd en mij een nieuwe jeugd gegeven. Hetzelfde kan gebeuren met een stel dat al vele jaren getrouwd is of met een monnik in zijn klooster. Er zijn dingen die we moeten laten gaan als de jaren voorbijgaan, maar groeien in maturiteit kan gepaard gaan met een vuur dat altijd weer oplaait, met een hart dat altijd jong blijft.

161. Ouder worden betekent de kostbaarste dingen die je jeugd je gegeven heeft, bewaren en koesteren, maar tegelijkertijd ervoor openstaan om uit te zuiveren wat niet goed is en om nieuwe gaven te ontvangen van God, die je oproept om datgene wat waardevol is verder te ontwikkelen. Soms kan een minderwaardigheidscomplex je ertoe

---

85 Cf. Romano Guardini, *Le età della vita*, in *Opera omnia* IV, 1, ed. Morcelliana, Brescia 2015, p. 209.

brenghen dat je je tekortkomingen en zwakheden niet wil zien, maar dat kan je ervan weerhouden te groeien in maturiteit. In plaats daarvan is het beter God van je te laten houden. Hij houdt immers van je zoals je bent, Hij waardeert en respecteert je, maar Hij biedt je ook meer: meer van zijn vriendschap, meer vurigheid in het gebed, meer honger naar zijn Woord, een groter verlangen om Christus te ontvangen in de eucharistie, een sterker verlangen om naar zijn Evangelie te leven, meer innerlijke kracht, meer vrede en geestelijke vreugde.

162. Maar ik herinner je eraan dat je tot heiligheid noch voltooiing zal komen als je anderen kopieert. Heiligen navolgen wil niet zeggen dat je hun leven en hun manier van heilig zijn kopieert: “Er zijn getuigen die voor ons een bron van bemoediging en inspiratie kunnen zijn, maar die niet bedoeld zijn om te kopiëren. Dat zou ons zelfs kunnen afleiden van de unieke en specifieke weg die de Heer voor ons in gedachte heeft”.⁸⁶ Je moet ontdekken wie jij bent en je eigen manier van heilig zijn ontwikkelen, ongeacht wat anderen zeggen en denken. Heilig worden is helemaal jezelf worden, die unieke persoon die God wilde dromen en scheppen, niet een fotokopie. Je leven moet een profetische prikkel zijn die anderen aanspoort, die een spoor achterlaat in deze wereld, het unieke spoor dat alleen jij kan achterlaten. Als je daarentegen iemand kopieert, zal je deze aarde, en ook de hemel, datgene onthouden wat niemand anders dan jij kan bieden. Ik denk aan Johannes van het Kruis die in zijn Geestelijke Hooglied schreef dat elke lezer profijt moet halen uit zijn geestelijke raadgevingen “op zijn of haar eigen wijze”⁸⁷, want één en dezelfde God openbaart zijn genade “op één wijze aan de enen en aan anderen op een andere wijze”.⁸⁸

---

86 Apostolische exhortatie *Gaudete et exsultate* (19 maart 2018), nr. 11.

87 *Geestelijk Hooglied B*, Proloog, nr. 2.

88 *Ibid.*, XIV-XV, nr. 2.

PADEN VAN BROEDERLIJKHEID

163. Je geestelijke ontwikkeling wordt boven alles uitgedrukt door je groei in broederlijke, genereuze en barmhartige liefde. De Heilige Paulus bad: “Moge de Heer uw liefde voor elkaar en voor allen steeds groter maken” (1 Tes 3,12). Hoe wonderbaarlijk zou het zijn om die ‘extase’ van het uit onszelf treden en het zoeken naar het goede in de anderen, tot zelfs het offer van ons leven toe, te ervaren.

164. Wanneer een ontmoeting met God ‘extase’ wordt genoemd, is dat omdat ze ons uit onszelf haalt, ons optilt en ons overstelpt met Gods liefde en schoonheid. Maar we kunnen die extase ook ervaren wanneer we in anderen hun verborgen schoonheid, hun waardigheid en hun grandeur als beeld van God en kinderen van de Vader erkennen. De Heilige Geest spoort ons ertoe aan uit onszelf te treden, anderen in liefde te omhelzen en het beste voor hen na te streven. Daarom is het altijd beter om het geloof samen te beleven en om onze liefde zichtbaar te maken in een leven in gemeenschap, waarin we onze genegenheid, onze tijd, ons geloof en onze zorgen met andere jongeren delen. De Kerk biedt veel verschillende gelegenheden om het geloof in gemeenschap te beleven, want alles gaat gemakkelijker als we het samen doen.

165. Kwetsuren die je opliep, kunnen je in de verleiding brengen om afzijdig te blijven, om je op jezelf terug te plooiën, om wrok te koesteren; maar je mag nooit ophouden te luisteren naar Gods oproep tot vergeving. Zoals de bisschoppen van Rwanda het mooi hebben geformuleerd: “Verzoening met de ander vereist eerst en vooral dat je in staat bent om de goedheid in die persoon te zien, de goedheid waarmee God hem heeft geschapen. [...] Dit vereist een grote inspanning om het onderscheid te maken tussen de zonde en de zondaar; het wil zeggen dat je het kwaad haat dat de ander heeft berokkend,

maar dat je van de persoon houdt ondanks zijn zwakheid, omdat je in hem het beeld van God ziet”⁸⁹

166. Er zijn momenten dat al onze jeugdige energie, dromen en enthousiasme kunnen verslappen omdat we bekoord worden om ons op te sluiten in onszelf, in onze problemen, in onze gekwetste gevoelens en onze grieven. Laat niet toe dat dit met jou gebeurt! Je zal oud worden voor je tijd. Elke leeftijd heeft zijn schoonheid en de jaren van onze jeugd moeten gekenmerkt worden door gedeelde idealen, hoop en dromen, grote horizonten waarnaar we ons samen kunnen richten.

167. God houdt van de vreugde van jongeren en nodigt hen speciaal uit om te delen in de vreugde van de broederlijke gemeenschap, de sublieme vreugde die gevoeld wordt door hen die met anderen delen, want “het is zaliger te geven dan te ontvangen” (Hnd 20,35) en “God houdt van een blijmoedige gever” (2 Kor 9,7). Broederlijke liefde vermenigvuldigt ons vermogen om vreugde te ervaren omdat het ons doet verheugen over het goede van anderen: “Wees verheugd met hen die zich verheugen” (Rom 12,15). Moge je jeugdige spontaniteit almaar sterker uitdrukking vinden in broederlijke liefde en een constante bereidheid om te vergeven, genereus te zijn en gemeenschap te vormen. Zoals een Afrikaans spreekwoord het formuleert: “Als je snel wil stappen, stap dan alleen. Als je ver wil stappen, stap dan samen”. Laten we ons de broederlijkheid niet ontstelen.

---

89 Bisschoppenconferentie van Rwanda, *Brief van de katholieke bisschoppen aan de gelovigen tijdens het buitengewoon jaar van de verzoening in Rwanda*, Kigali (18 januari 2018), nr. 17.

GEËNGAGEERDE JONGEREN

168. Het is waar dat in een wereld vol geweld en egoïsme, jongeren soms in de verleiding komen om zich in kleine groepen terug te trekken en afstand te nemen van de maatschappelijke uitdagingen en van de grote wereld met zijn vele prikkels en noden. Ze mogen dan denken dat ze de broederlijke liefde beleven, maar misschien is hun groep slechts een verlengstuk van hun eigen ego geworden. Dat is nog ernstiger als ze gaan denken dat de roeping van leken niets meer is dan een vorm van dienstbaarheid binnen de Kerk zoals lectoren, misdienaars, catechisten, enz. Ze vergeten dan dat de roeping van leken vooral gericht is op de naastenliefde in het gezin en in de sociale en politieke naastenliefde. Het is een concreet geloofsengagement voor de opbouw van een nieuwe samenleving. Het betekent leven te midden van de samenleving en de wereld om het Evangelie overal te verkondigen, om vrede, harmonie, gerechtigheid, mensenrechten en barmhartigheid te laten groeien, en dus mee te werken aan de uitbouw van het Rijk Gods in deze wereld.

169. Ik vraag de jongeren om verder te gaan dan hun kleine vriendengroepen en mee te bouwen aan “sociale vriendschap, waar iedereen voor het algemeen belang werkt. Sociale vijandschap daarentegen is destructief. Die vijandschap vernietigt gezinnen. Landen worden vernietigd door vijandschap. Die vijandschap vernietigt de wereld. En de grootste vijandschap is oorlog. Vandaag zien we dat de wereld zichzelf vernietigt door oorlog omdat mensen niet in staat zijn om samen rond de tafel te zitten en met elkaar te praten. [...] Zoek daarom wegen om sociale vriendschappen tot stand te brengen”.⁹⁰ Dat is niet gemakkelijk, want je moet altijd iets opgeven en onderhandelen.

---

90 *Groet aan de jongeren in het cultureel centrum pr. Félix Varela in Havana* (20 september 2015): ORf, nr. 39 van 24 september 2015, p. 9.

Maar als we het doen met de bedoeling anderen te helpen, kunnen we de magnifieke ervaring beleven om onze verschillen aan de kant te schuiven en samen te werken aan iets groters. Als we, als resultaat van onze bescheiden en bijwijlen lastige inspanningen, erin slagen punten van overeenkomst te vinden te midden van alle conflicten, bruggen te bouwen en vrede te stichten in het belang van iedereen, dan zullen we het wonder ervaren van de cultuur van ontmoeting. Dit is iets waarvoor jongeren het lef kunnen hebben om het met passie na te streven.

170. De synode erkende dat “maatschappelijke betrokkenheid een specifiek kenmerk is van de hedendaagse jongeren, ook al drukken ze die op een andere manier uit dan de vorige generaties. Ook al blijven sommigen onverschillig, toch zijn er velen bereid zich in te zetten voor initiatieven op het vlak van vrijwilligerswerk, actief burgerschap en sociale solidariteit. Het is belangrijk om jongeren te begeleiden en te ondersteunen in de ontwikkeling van hun talenten, vaardigheden en creativiteit en om hen aan te moedigen hun verantwoordelijkheid op te nemen. Sociaal engagement en direct contact met de armen blijven fundamentele kansen om het geloof te ontdekken of te verdiepen en de eigen roeping te onderscheiden. [...] Er werd ook vastgesteld dat jongeren met het oog op het algemeen belang bereid zijn zich politiek te engageren”⁹¹

171. Vandaag brengen, godzijdank, parochiale jongerengroepen, scholen en bewegingen of studentengroepen vaak tijd door bij ouderen en zieken of gaan ze arme wijken bezoeken of komen ze samen om armen te helpen in zogenaamde ‘nachten van naastenliefde’. Vaak beseffen ze dat ze hierdoor veel meer ontvangen dan wat ze geven, want ze leren veel en ze worden volwassener als ze met het lijden van

---

91 *Slotdocument*, nr. 46.

anderen in contact durven komen. Armen bezitten ook een verborgen wijsheid. Met eenvoudige woorden laten ze hen nieuwe waarden ontdekken.

172. Andere jongeren nemen deel aan sociale projecten die huizen voor daklozen bouwen, vervuilde gebieden saneren of voor de meest behoeftigen hulp inzamelen. Het zou goed zijn als deze gedeelde energie niet beperkt zou blijven tot enkele sporadische acties, maar een stevige basis zou krijgen met duidelijke doelstellingen en een goede organisatie ten bate van duurzamer en efficiënter werk. Studenten kunnen interdisciplinair hun kennis samenleggen om sociale problemen op te lossen. Voor deze opdracht kunnen ze ook samenwerken met jongeren van andere Kerken of religies.

173. Net als bij het wonder van Jezus kunnen de broden en vissen van jongeren vermenigvuldigd worden (cf. Joh. 6,4-13). Net als in de gelijkenis kunnen de kleine zaden die jongeren zaaien een rijke oogst opleveren (cf. Mt 13,23.31-32). Dit alles heeft zijn levende bron in de eucharistie, waarin ons brood en onze wijn getransformeerd worden om ons het eeuwige leven te schenken. Jongeren staan voor enorme en moeilijke uitdagingen. Die kunnen zij vanuit het geloof in de verrezen Heer met creativiteit en hoop het hoofd bieden, altijd bereid om te dienen, zoals de dienaren op het huwelijksfeest, die onbewust meewerkten aan Jezus' eerste wonder. Zij deden niets anders dan de instructie van zijn Moeder volgen: "Wat Hij u ook beveelt, doe het maar" (Joh 2,5). Genade, creativiteit en hoop doen het leven groeien.

174. Ik wil ieder van jullie in dit engagement bemoedigen omdat ik weet dat "jullie jonge harten een betere wereld willen opbouwen. Ik volg het wereldnieuws en ik zie dat veel jongeren wereldwijd op straat komen om hun verlangen naar een meer rechtvaardige en broederlijke samenleving te uiten. Jongeren die op straat komen! Jongeren

willen hoofdrolspelers van verandering worden. Laat het alstublieft niet aan anderen over om hoofdrolspelers van verandering te zijn. Jullie zijn het die de toekomst hebben! Door jullie komt de toekomst de wereld binnen. Ik vraag jullie ook om hoofdrolspelers van deze verandering te zijn. Blijf vechten tegen apathie en bied een christelijk antwoord op de sociale en politieke onrust die in verschillende delen van de wereld leeft. Ik vraag jullie om te bouwen aan de toekomst, te werken aan een betere wereld. Lieve jonge mensen, wees geen passieve toeschouwers in het leven. Wees betrokken! Jezus was geen toeschouwer. Hij was betrokken. Blijf niet afzijdig, maar dompel je onder in de realiteit van het leven, zoals ook Jezus dat deed⁹² En vooral, vecht op alle mogelijke manieren voor het algemeen welzijn, wees dienaars van de armen, wees hoofdrolspelers in de revolutie van naastenliefde en dienstbaarheid, in staat om je te verzetten tegen de ziekte van consumptisme en oppervlakkig individualisme.

MOEDIGE MISSIONARISSEN

175. Als geliefden van Christus zijn jongeren geroepen om overal met hun eigen leven van het Evangelie te getuigen. De Heilige Albert Hurtado zei ooit: “Apostel zijn betekent niet dat je een speldje op je revers steekt; het gaat er niet om dat je de waarheid spreekt, maar dat je die beleeft, belichaamt en je in Christus getransformeerd wordt. Apostel zijn is niet een fakkel in de hand dragen, het licht bezitten, maar dat licht zijn. [...] Het Evangelie is meer een voorbeeld dan een leer. Een boodschap die een ten volle geleefd leven wordt⁹³”

---

92 *Toespraak tijdens de avondwake van de XXXIII^{ste} Wereldjongerendagen in Rio de Janeiro* (27 juli 2013): AAS 105 (2013), 663: ORf, nr. 31 van 1 augustus 2013, p. 20.

93 *Ustedes son la luz del mundo*, Toespraak in Cerro San Cristóbal, Chili, 1940, zie: <https://www.padrealbertohurtado.cl/escritos-2/>.

176. Dat getuigen belangrijk is, betekent niet dat we moeten zwijgen over het Woord. Waarom zouden we niet over Jezus spreken, waarom zouden we anderen niet mogen vertellen dat Hij ons levenskracht geeft, dat we graag met Hem praten, dat het goed doet om zijn woorden te overwegen? Jongeren, laat je niet meeslepen door de wereld om alleen negatieve of oppervlakkige dingen te verspreiden. Leer tegen de stroom in te gaan, leer hoe je Jezus en het geloof dat Hij je gegeven heeft, kan delen. Kon je in jouw hart maar dezelfde onweerstaanbare begeestering voelen die de Heilige Paulus bezielde toen hij zei: “Wee mij als ik het Evangelie niet verkondig” (1 Kor 9,16).

177. “Waar stuurt Jezus ons naartoe? Er zijn geen grenzen, geen beperkingen: Hij zendt ons naar iedereen. Het Evangelie is bestemd voor iedereen, niet alleen voor enkelen. Het is niet alleen bestemd voor wie dichterbij ons staat, voor wie ontvankelijker en gastvrijer lijkt. Het is bestemd voor iedereen. Wees niet bang om Christus uit te dragen naar alle milieus, naar mensen aan de rand van de maatschappij, zelfs naar hen die het verst of het meest onverschillig lijken. De Heer is op zoek naar iedereen, Hij wil dat iedereen de warmte van zijn barmhartigheid en zijn liefde voelt”.⁹⁴ Hij nodigt ons uit om onverschrokken missionarissen te zijn waar we ook zijn en in welk gezelschap we ons ook bevinden: in onze buurt, op school, in de sport, in het sociale leven, in het vrijwilligerswerk of op ons werk. Waar we ook zijn, we hebben altijd een kans om de vreugde van het Evangelie te delen. Zo gaat de Heer op zoek naar iedereen. Dierbare jonge mensen, Hij houdt van jullie, want jullie zijn de instrumenten waarmee Hij zijn licht en hoop kan verspreiden. Hij rekent op jullie moed, doortastendheid en enthousiasme.

---

94 *Homilie tijdens de mis van de XXVIII^{ste} Wereldjongerendagen in Rio de Janeiro* (28 juli 2013): AAS 105 (2013), 665: ORf, nr. 31 van 1 augustus 2013, p. 12.

178. Verwacht niet dat deze missie een koud kunstje is. Sommige jonge mensen gaven hun leven omdat ze hun missionaire opdracht zo belangrijk vonden. Zoals de Koreaanse bisschoppen het schrijven: “Door het voorbeeld van de martelaren te volgen, hopen wij graankorrels en instrumenten voor de redding van de mensheid te zijn. Ook al is ons geloof zo klein als een mosterdzaadje, God zal het laten groeien en gebruiken als een instrument voor zijn verlossingswerk”.⁹⁵ Beste jonge vrienden, wacht niet tot morgen om met jullie energie, durf en creativiteit mee te werken aan de verandering van de wereld. Jullie jeugd is geen ‘tussentijd’. Jullie zijn het *Nu* van God, die wil dat jullie leven vruchten draagt.⁹⁶ Want “het is door te geven dat we ontvangen”.⁹⁷ De beste manier om een goede toekomst voor te bereiden, is om het heden te beleven zo goed als we kunnen, met toewijding en generositeit.

---

95 Katholieke bisschoppenconferentie van Korea, *Pastorale brief ter gelegenheid van de 150ste verjaardag van het martelaarschap tijdens de Byeong-in vervolging* (30 maart 2016).

96 Cf. *Homilie tijdens de mis van de XXXIV^{ste} Wereldjongerendagen in Panama* (27 januari 2019): ORf, nr. 6 van 5 februari 2019, p. 13.

97 Gebed “*Heer, maakt mij tot een instrument van uw vrede*”, toegeschreven aan Sint-Franciscus van Assisi.

HOOFDSTUK 6

JONGE MENSEN MET WORTELS

179. Ik heb wel eens gezien hoe jonge, mooie bomen hun takken uitstrekten naar de hemel, altijd maar hoger reikten en zo gingen lijken op een lied van hoop. Later, na een storm, zag ik dat ze gevallen waren en levenloos. Dat kwam omdat ze geen diepe wortels hadden. Ze strekten hun takken uit zonder zich stevig te wortelen en daardoor vielen ze om van zodra de natuur haar kracht op hen losliet. Daarom doet het me zeer te zien hoe jonge mensen soms worden aangemoedigd om een toekomst uit te bouwen zonder wortels, alsof de wereld nu pas was begonnen. Want “het is onmogelijk voor ons om te groeien tenzij we sterke wortels hebben om ons te ondersteunen en ons stevig gegrondvest te houden. Het is gemakkelijk om weg te drijven als er niets is om vast te grijpen, vast te houden.”⁹⁸

LAAT JE NIET ONTWORTELEN

180. Dit is echt een belangrijk thema en het lijkt me gepast om een kort hoofdstuk eraan te wijden. Door dit te begrijpen, kunnen we de vreugde van de jeugd onderscheiden van een valse jongerencultus die sommigen gebruiken om jongeren te verleiden en te manipuleren.

---

98 *Toespraak tijdens de avondwake met de jongeren op de XXXIV^{ste} Wereldjongerendagen in Panama* (26 januari 2019): ORf, nr. 6 van 5 februari 2019, p. 10.

181. Stel je het volgende voor: iemand vertelt jongeren dat ze hun geschiedenis moeten ontkennen, niet hoeven te luisteren naar de ervaringen van hun ouders, neer moeten kijken op het verleden en vooruit moeten kijken naar een toekomst die hij aanbiedt, wordt het dan niet erg makkelijk om die jongeren op sleeptouw te nemen zodat ze alleen nog maar doen wat hij zegt? Zo iemand wil dat jongeren leeg, ontworteld, argwanend zijn zodat ze alleen nog zijn beloften vertrouwen en volgens zijn plannen handelen. Zo gaan ideologieën van allerlei kleuren te werk: ze vernietigen (of deconstrueren) alle verschillen zodat ze zonder tegenstand kunnen heersen. Daarvoor hebben zij jongeren nodig die geen boodschap hebben aan geschiedenis, die de geestelijke en menselijke rijkdom die door de generaties heen is doorgegeven, versmaden en die onwetend zijn over alles wat hen voorafging.

182. Tegelijkertijd gebruiken deze meestermanipulators nog een andere tactiek: de cultus van de jeugd, die alles wat niet jong is, afdoet als verachtelijk en ouderwets. Het jonge lichaam wordt het symbool van deze nieuwe cultus. Alles wat met het lichaam te maken heeft, wordt vergoddelijk en grenzeloos begeerd; wat niet jong is, wordt geminacht. Die cultus is simpelweg een wapen dat uiteindelijk de jongeren zelf degradeert; het ontnemt hen de echte waarden en gebruikt hen voor individueel, financieel of politiek gewin.

183. Beste jongeren, laat niet toe dat zij je jeugd misbruiken om een oppervlakkig leven aan te prijzen dat schoonheid en uiterlijke schijn met elkaar verwart. Denk eraan dat er schoonheid valt te ontdekken in de arbeider die vuil en ongekamd thuiskomt, maar blij is omdat hij het brood voor zijn gezin heeft verdiend. Er schuilt een buitengewone schoonheid in het samen met het hele gezin rond de tafel te zitten en gul met elkaar te delen wat de pot schaft. Er schuilt schoonheid in de vrouw, lichtjes slonzig en niet zo jong meer, die voor haar zieke man

blijft zorgen ondanks haar eigen kwakkelende gezondheid. Zelfs al ligt de lente van hun verliefdheid al lang achter de rug, toch schuilt er schoonheid in de trouw van die koppels die nog altijd van elkaar houden in de herfst van het leven, in die oude mensen die hand in hand lopen. Ook in al die mannen en vrouwen die hun persoonlijke roeping nastreven in liefde, in onbaatzuchtige dienstbaarheid aan de gemeenschap of het land, in het harde werk om een gelukkig gezin uit te bouwen, in de onbaatzuchtige en veeleisende inspanning om sociale harmonie te bevorderen, schuilt er een schoonheid die niets te maken heeft met uiterlijke schijn of modieuze kledij. Het vinden, onthullen en accentueren van die schoonheid, die doet denken aan die van Christus aan het kruis, is de basis leggen voor echte sociale solidariteit en voor de cultuur van de ontmoeting.

184. Samen met de krijgslisten van een valse jeugdcultus en uiterlijke schijn, zijn we ook getuige van pogingen tot het propageren van een spiritualiteit zonder God, een affectiviteit zonder gemeenschap of bekommernis voor hen die lijden, een angst voor de armen die als gevaarlijk bestempeld worden en een variëteit aan aanspraken op een toekomstig paradijs, dat niettemin hoe langer hoe meer veraf lijkt. Dit is niet wat ik jullie wil voorstellen. Met al mijn genegenheid waarschuw ik jullie ervoor om je niet door die ideologie te laten meeslepen. Het zal jullie niet jonger maken, maar in plaats daarvan tot slaaf maken. Ik toon jullie een andere weg, gebaad door vrijheid, enthousiasme, creativiteit en nieuwe horizons, maar die tegelijkertijd oog heeft voor de wortels die je voeden en schragen.

185. In dit verband wil ik onderstrepen dat “veel niet-westerse synodevaders vermelden dat in hun land de globalisering leidt tot een echte vorm van culturele kolonisatie, die jongeren uit hun vertrouwde culturele en religieuze omgeving weghaalt en ontwortelt. De Kerk

moet zich engageren om hen bij dit veranderingsproces te begeleiden zodat ze de waardevolle kenmerken van hun identiteit niet verliezen”.⁹⁹

186. Vandaag zien we een tendens tot ‘homogeniseren’ van jongeren, een tendens om de verschillen die eigen zijn aan hun afkomst en achtergrond te doen verdwijnen om ze zo te transformeren in manipuleerbare, in serie vervaardigde wezens. Zo ontstaat er een culturele vernietiging die net zo ernstig is als het uitsterven van een dier- of plantensoort.¹⁰⁰ Daarom heb ik de inheemse jongeren van Panama in een boodschap aangemoedigd “om zich bewust te worden van hun wortels, want uit hun eigen wortels komt de kracht om te groeien, te bloeien en vruchten te dragen”.¹⁰¹

JE RELATIE MET OUDERE MENSEN

187. Op de synode hoorden we dat “jongeren toekomstgericht zijn en het leven met energie en kracht tegemoet treden. Maar ze worden ook ertoe verleid [...] weinig aandacht te hebben voor de herinnering aan de geschiedenis waaruit ze komen, vooral dan voor al het kostbare dat ze kregen van hun ouders, grootouders en het culturele erfgoed van de samenleving waarin ze leven. Jongeren helpen om de levende rijkdom van het verleden te ontdekken, door de herinnering eraan levend te houden en door het te betrekken bij hun keuzes en de ontwikkeling van hun mogelijkheden, is een echte daad van liefde voor hen. Het is belangrijk voor hun groei en voor de beslissingen die ze moeten nemen”.¹⁰²

---

99 *Slotdocument*, nr. 14.

100 Cf. Encycliek *Laudato si'* (24 mei 2015), 145: AAS 107 (2015), 906.

101 *Videoboodschap voor de wereldontmoeting van de inheemse jongeren in Panama* (17-21 januari 2019): ORf, nr. 4 van 22 januari 2019, p. 16.

102 *Slotdocument*, nr. 35.

188. Het Woord van God moedigt ons aan om het contact met de ouderen niet te verliezen zodat we hun ervaring kunnen benutten: “Zoek het gezelschap van ouderen en luister trouw naar hun wijsheid. Als je een verstandig mens vindt, ga hem dan al vroeg in de ochtend bezoeken en laat je voet de drempels van zijn deuren afslijten” (Sir 6,34.36). Hoe dan ook, de vele jaren die zij geleefd hebben en alles wat ze meegemaakt hebben, moeten ons ertoe aanzetten om hen met respect te benaderen: “U moet opstaan voor een grijsaard” (Lv 19,32). Want “het sieraad van de jongeren is hun kracht, de pracht van de bejaarden zijn hun grijze haren (Spr 20,29).

189. De Bijbel zegt ons ook: “Luister naar je vader, hij heeft je verwekt; en minacht uw moeder niet als zij oud is geworden” (Spr 23,22). Het gebod om uw vader en moeder te eren “is het eerste gebod waaraan een belofte is verbonden” (Ef 6,2; cf. Ex 20,12; Dt 5,16; Lv 19,3), en die belofte is: “opdat het u goed mag gaan en u lang mag leven op aarde” (Ef 6,3).

190. Dit betekent niet dat je het eens moet zijn met alles wat volwassenen zeggen of al hun daden moet goedkeuren. Een jongere zou altijd een kritische geest moeten hebben. De Heilige Basilius de Grote raadde de jongeren aan om de klassieke Griekse schrijvers te waarderen, maar alleen het goede dat ze kunnen leren, te aanvaarden.¹⁰³ Het is gewoon een kwestie van openstaan voor een wijsheid die van generatie op generatie doorgegeven wordt, een wijsheid die vertrouwd is met de zwakheid van de mens en die niet verdient te verdwijnen voor de nieuwigheden van de consumptiemaatschappij en de markt.

191. De generatiekloof heeft de wereld nog nooit vooruitgeholpen en zal dat ook nooit doen. Het is het sirenenlied voor een toekomst

---

103 Cf. *Ad adolescentes*, I, 2: PG 31, 566

zonder wortels en zonder oorsprong. Het is de leugen die je doet geloven dat alleen het nieuwe goed en mooi is. Wanneer er intergenerationale relaties bestaan, is er een collectief geheugen aanwezig in de gemeenschappen, omdat elke generatie het onderricht van haar voorgangers overneemt en op haar beurt een erfenis nalaat aan haar opvolgers. Dit wordt het referentiekader voor een stevige verankering van een nieuwe samenleving. Zoals het gezegde luidt: “Als de jongere de kennis had en de oudere de kracht, zou er niets zijn wat niet vervuld kon worden”.

DROMEN EN VISIOENEN

192. In de profetie van Joël vinden we een aankondiging die dat op een heel mooie manier uitdrukt: “Ik zal mijn geest uitgieten over alle mensen, profeteren zullen uw zonen en uw dochters, uw ouderen zullen dromen krijgen” (Jl 3,1; cf. Hnd 2,17). Wanneer jongeren en ouderen zich openen voor de Heilige Geest, vormen ze een prachtig team. Ouderen dromen en jongeren hebben visioenen. Hoe vullen die twee elkaar aan?

193. Ouderen hebben dromen die opgebouwd zijn uit herinneringen en beelden die de stempel dragen van hun lange ervaring. Als jongeren in die dromen wortel schieten, kunnen ze in de toekomst kijken; ze kunnen visioenen hebben die hun horizon verbreden en hen nieuwe wegen tonen. Maar als ouderen niet dromen, kunnen jongeren de horizon niet meer duidelijk zien.

194. Misschien hebben onze ouders een herinnering bewaard die kan helpen om ons de droom voor te stellen die onze grootouders voor ons gedroomd hebben. Ieder van ons heeft, nog voor onze geboorte, een zegen ontvangen van onze voorouders, een droom vol liefde en hoop, de droom van een beter leven. Al kregen we die mis-

schien niet van onze grootouders, toch zal een van onze overgrootouders die gelukkige droom hebben gehad als ze mijmerden over hun kinderen en daarna hun kleinkinderen in de wieg. De eerste van alle dromen is de scheppingsdroom van God onze Vader, die het leven van al onze kinderen voorafgaat en begeleidt. De herinnering aan die zegen, die zich van generatie op generatie uitstrekt, is een kostbare erfenis die we levend moeten houden zodat ook wij hem kunnen doorgeven.

195. Daarom is het goed om oudere mensen lange verhalen te laten vertellen, ook al lijken ze soms legendarisch en fantasierijk - het zijn dromen van ouderen - maar vaak zitten ze vol rijke ervaringen, sprekende symbolen of verborgen boodschappen. Het vraagt tijd om die verhalen te vertellen en we moeten geduld opbrengen om ze te beluisteren en te laten bezinken, ook al zijn ze veel langer dan wat we in sociale media gewoon zijn. We moeten ons realiseren dat de levenswijsheid die we nodig hebben, de grenzen van de huidige communicatiemiddelen ruim overstijgt.

196. In het boek *La saggezza del tempo*¹⁰⁴ heb ik enkele wensen neergeschreven in de vorm van vragen: “Wat vraag ik aan de ouderen, onder wie ik ook mezelf reken? Ik roep ons op bewakers van het geheugen te zijn. Wij grootvaders en grootmoeders moeten een koor vormen. Ik stel me de ouderen voor als het permanente koor van een belangrijk heiligdom, waar smeekgebeden en lofgezangen de brede gemeenschap die werkt en strijdt op het terrein van het leven, ondersteunen”.¹⁰⁵ Het is mooi als “jonge mannen en jonge vrouwen, jeugd en ouderdom samen de naam van de Heer loven” (Ps 148,12-13).

---

104 Cf. *La saggezza del tempo. In dialogo con Papa Francesco sulle grandi questioni della vita*. A cura di Antonio Spadaro, Venezia 2018 (La sagesse du temps en The Wisdom of Time).

105 *Ibid.*, nr. 12.

197. Wat kunnen wij, ouderen, de jongeren geven? “We kunnen hendaagse jongeren die hun eigen mix van heldhaftige ambities en onzekerheden ervaren, eraan herinneren dat een leven zonder liefde een onvruchtbaar leven is”.¹⁰⁶ Wat kunnen we hen vertellen? “We kunnen angstige jongeren vertellen dat de angst voor de toekomst overwonnen kan worden”.¹⁰⁷ Wat kunnen we hen leren? “We kunnen jongeren, die zich soms te veel zorgen maken over zichzelf, leren dat er een grotere vreugde ligt in geven dan in krijgen en dat liefde niet alleen in woorden, maar ook in daden zichtbaar wordt”.¹⁰⁸

SAMEN RISICO'S NEMEN

198. Een liefde die genereus en extravert is, die handelt en risico's neemt, maakt soms fouten. Hier kunnen we baat vinden in het getuigenis van Maria Gabriela Perin. Vaderloos sinds haar geboorte, denkt ze na over de manier waarop dit haar leven beïnvloed heeft, in een relatie die niet bleef duren, maar haar achterliet als moeder en nu als grootmoeder. “Wat ik weet, is dat God verhalen schept. In zijn genialiteit en genade weeft Hij met humor prachtige wandtapijten van onze successen en mislukkingen. De achterkant van het werk kan er rommelig uitzien met een warboel van draden - de gebeurtenissen in ons leven - en misschien is dit de kant waarop we ons fixeren als we twijfelen. Maar de voorkant van het tapijt laat een prachtig verhaal zien en dat is de kant die God ziet”¹⁰⁹ Als oudere mensen aandachtig naar het leven kijken, begrijpen ze vaak instinctief wat er achter de warboel van draden zit en herkennen ze wat God kan scheppen, zelfs uit onze fouten.

---

106 *Ibid.*, nr. 13.

107 *Ibid.*

108 *Ibid.*

109 *Ibid.*,nr. 162-163.

199. Als we samen op weg gaan, jong en oud, zullen we stevig geworteld zijn in het heden en van hieruit terugkeren naar het verleden en uitkijken naar de toekomst: terugkeren naar het verleden om te leren van de geschiedenis en om wonden te helen die ons soms nog pijn doen. Naar de toekomst kijken om ons enthousiasme te kunnen voeden, om dromen te doen ontluiken, om profetische visioenen op te wekken en om hoop te laten bloeien. Samen kunnen we van elkaar leren, onze harten verwarmen, onze geesten laten inspireren door het licht van het Evangelie en onze handen nieuwe kracht geven.

200. Wortels zijn geen ankers die ons vastketenen aan het verleden en ons verhinderen om in de huidige wereld aanwezig te zijn en iets nieuws te creëren. Integendeel, ze zijn een ankerpunt dat ons in staat stelt te groeien en nieuwe uitdagingen aan te gaan. Daarom helpt het niet “te gaan zitten en te verlangen naar een tijd die voorbij is; we moeten onze cultuur met realisme en liefde ter harte nemen en vullen met het Evangelie. We worden vandaag uitgezonden om het Goede Nieuws van Jezus in deze nieuwe tijd te verkondigen. We moeten onze tijd liefhebben met al zijn mogelijkheden en risico’s, zijn vreugde en lijden, zijn rijkdom en beperkingen, zijn successen en mislukkingen”.¹¹⁰

201. Op de synode zei een van de jonge toehoorders afkomstig van de Samoa-eilanden, dat de Kerk een kano is waarin de ouderen helpen de koers te behouden door de positie van de sterren te observeren, terwijl de jongeren krachtig roeien en zich voorstellen wat hen nog te wachten staat. Laten we proberen ver te blijven van jongeren die denken dat volwassenen staan voor een verleden zonder zin, en van die volwassenen die altijd denken te weten hoe jongeren zich

---

110 Eduardo Pironio, *Mensaje a los jóvenes argentinos en el Encuentro Nacional de Jóvenes en Córdoba* (12-15 september 1985), nr. 2

dienen te gedragen. Laten we in plaats daarvan allemaal in dezelfde kano stappen en samen op zoek gaan naar een betere wereld, onder constant vernieuwde impuls van de Heilige Geest.

HOOFDSTUK 7

JONGERENPASTORAAL

202. De manier waarop jongerenpastoraal traditioneel uitgebouwd werd, heeft erg geleden onder de sociale en culturele veranderingen. Jongeren vinden in onze gebruikelijke programma's vaak geen antwoord op hun zorgen, hun noden, hun problemen en kwesties. De snelle groei en toename van groepen en bewegingen, gericht op jongeren, kunnen gezien worden als het werk van de Heilige Geest die ons constant nieuwe wegen toont. Niettemin is het nodig om te kijken naar de manieren waarop dergelijke groepen deelnemen aan het geheel van de pastorale zorg van de Kerk en tegelijk is er nood aan meer gemeenschap tussen hen en een betere coördinatie van hun activiteiten. Hoewel het niet altijd gemakkelijk is om jongeren aan te spreken, verdienen twee aspecten zeker onze aandacht: het besef dat het de hele gemeenschap is die hen evangeliseert en dat jongeren dringend een belangrijker rol moeten krijgen in de pastorale projecten.

EEN SYNODALE PASTORAAL

203. Ik wil benadrukken dat de jongeren zelf de dragers van de jongerenpastoraal zijn. Zij hebben hulp en begeleiding nodig, maar moeten tegelijk de vrijheid krijgen om met creativiteit en een zeker stoutmoedigheid nieuwe wegen te ontwikkelen. Daarom is het volgens mij niet aangewezen dat ik hier een soort handboek voor jongerenpastoraal of een praktische pastorale gids voorstel. Ik ben er meer om bekommerd jongeren te helpen bij het gebruiken van hun

inzicht, vindingrijkheid en kennis om kwesties en bekommernissen van andere jongeren in hun eigen taal aan te kaarten.

204. Jongeren laten ons de nood aan nieuwe stijlen en strategieën inzien. Terwijl volwassenen bijvoorbeeld zich vaak zorgen maken of alles wel keurig gepland is, met regelmatige vergaderingen op vaste tijdstippen, hebben de meeste hedendaagse jongeren weinig belangstelling voor dit soort pastorale aanpak. Jongerenpastoraal moet flexibeler zijn en jongeren moeten uitgenodigd worden voor evenementen en vieringen waar ze niet alleen vorming krijgen, maar waar ze ook de kans krijgen om hun leven te delen, te vieren, te zingen, naar authentieke getuigenissen te luisteren en als gemeenschap de ontmoeting met de levende God te beleven.

205. Tegelijkertijd zouden we meer rekening moeten kunnen houden met die praktijken die al hun waarde hebben aangetoond - werkvormen, taalgebruik en doelstellingen waarvan duidelijk bewezen is dat ze jongeren tot bij Christus en de Kerk kunnen brengen. Het maakt niet uit welke kleur die praktijken hebben, of ze ‘conservatief’ of ‘liberaal’, ‘traditioneel’ of ‘progressief’ zijn. Het belangrijkste is dat we alles verzamelen wat goede vruchten voortbrengt en doeltreffend is voor het verkondigen van de vreugde van het Evangelie.

206. De jongerenpastoraal kan alleen maar synodaal zijn; ze kan met andere woorden alleen maar tot stand komen door “samen op weg” te gaan. Dit impliceert een waardering van de charismatische gaven die de Heilige Geest aan elk van de leden van de Kerk verleent in overeenstemming met de roeping en zending, doorheen een proces van medeverantwoordelijkheid. [...] Gemotiveerd door deze Geest kunnen wij evolueren naar een participatieve en medeverantwoordelijke Kerk die zich bewust is van haar rijke verscheidenheid en dankbaar de bijdragen aanvaardt van trouwe leken, met name van jongeren

en vrouwen, maar ook die van gewijde mannen en vrouwen én die van groepen, verenigingen en bewegingen. Niemand mag uitgesloten worden of zichzelf uitsluiten”.¹¹¹

207. Door op die manier van elkaar te leren, kunnen we een beter beeld geven van de prachtige veelzijdige realiteit die de Kerk van Jezus Christus verondersteld wordt te zijn. Ze kan jonge mensen aantrekken, juist omdat ze geen monoliet is, maar eerder een netwerk van verscheidenheid aan gaven die de Geest onophoudelijk over haar uitstort en die haar vernieuwen en oprichten uit haar armoede.

208. Op de synode werden veel concrete voorstellen gedaan om de pastorale zorg voor jongeren te vernieuwen en te bevrijden van benaderingen die niet langer doeltreffend zijn, omdat ze niet in staat zijn in dialoog te gaan met de hedendaagse jongerencultuur. Uiteraard kan ik ze hier niet allemaal opsommen, maar een aantal ervan is opgenomen in het Slotdocument van de synode.

BELANGRIJKSTE WERKPUNTEN

209. Ik wil slechts kort erop wijzen dat de pastorale zorg voor jongeren twee belangrijke werkpunten heeft. Het eerste is het zoeken, uitnodigen, oproepen en aantrekken van nieuwe jongeren om hen de Heer te laten ervaren. Het tweede heeft te maken met de verdere groei, de manier waarop we diegenen die deze ervaring al gehad hebben, willen helpen om daarin rijper te worden.

210. Wat de *reikwijdte* betreft, vertrouw ik erop dat jongeren zelf weten op welke aantrekkelijke manieren zij anderen kunnen uitnodigen.

---

111 *Slotdocument*, nr. 123.

Ze kunnen festivals en sportwedstrijden organiseren. Zij weten ook op welke manier zij via de sociale media kunnen evangeliseren door middel van berichten, liederen, video's en dergelijke. We moeten jongeren alleen stimuleren en de vrijheid geven om enthousiast gemaakt te worden om andere jonge mensen te evangeliseren, waar die zich ook bevinden. Wanneer de boodschap voor het eerst ter sprake wordt gebracht, of dat tijdens een jeugdretraite, in een gesprek op café, op vakantie gebeurt of op een van Gods ondoorgroendelijke wegen, het kan een diepe geloofservaring wakker maken. Het belangrijkste is toch dat elke jongere het aandurft om het zaad van de eerste verkondiging te zaaien op die vruchtbare grond die het hart van een andere jongere is.

211. In die zoektocht moeten we vooral de taal gebruiken van de nabijheid, de taal van de onbaatzuchtige, relationele en existentiële liefde die het hart raakt, het leven beïnvloedt, hoop en verlangens opwekt. Jongeren moeten benaderd worden met de grammatica van de liefde, niet door ertegen te preken. De taal die jongeren begrijpen, wordt gesproken door hen die leven uitstralen, door hen die er voor en met hen zijn. En door hen die ondanks al hun beperkingen en zwakheden proberen hun geloof op een integere manier te beleven. We moeten ook dieper nadenken over wegen om het *kerygma* (de essentie van de verkondiging van Gods verlossende werk in Christus) in de taal van hedendaagse jongeren te incarneren.

212. Wat de *groei* betreft, wil ik een belangrijk punt maken. Op sommige plaatsen worden jongeren geholpen om een intense godservaring te beleven, een ontmoeting met Jezus die hun hart raakt. Maar de enige opvolging die daaraan wordt gegeven is een reeks van 'vormingsbijeenkomsten', met in de hoofdrol leerstellige en morele kwesties, het kwaad in de huidige wereld, de Kerk, de sociale leer, kuisheid, huwelijk, geboortecontrolé enz. Het resultaat is dat jonge-

ren zich vervelen en het vuur van de ontmoeting met Christus en de vreugde om Hem te volgen, verliezen. Velen haken af en anderen worden neerslachtig of negatief. In plaats van al te bezorgd te zijn over de communicatie van een hoop doctrine, laten we eerst en vooral proberen om de grote ervaringen die het christelijke leven ondersteunen, wakker te maken en te verankeren. Met de woorden van Romano Guardini: “wanneer we een grote liefde ervaren [...] wordt al het andere deel ervan”.¹¹²

213. Elk vormings- of groeitraject voor jongeren moet zeker een dogmatische en morele vorming inhouden. Maar even belangrijk is de aandacht voor twee belangrijke pijlers: enerzijds de verdieping van het *kerygma*, de fundamentele ervaring van de ontmoeting met God in de gekruisigde en verrezen Christus, en anderzijds de groei van de broederlijke liefde, het gemeenschapsleven en de dienstbaarheid.

214. Dit is iets wat ik in de apostolische exhortatie *De vreugde van het Evangelie (Evangelii gaudium)* onderstreept heb en ik vind het waardevol het hier te herhalen. Enerzijds zou het een ernstige vergissing zijn te denken dat in de pastorale zorg voor jongeren “het kerygma plaats moet maken voor een zogenaamde ‘degelijker’ vorming. Niets is ‘degelijker’, dieper, zekerder, hechter en verstandiger dan die initiële verkondiging. De hele christelijke vorming is in de eerste plaats een verdieping van het kerygma dat altijd meer en beter gestalte krijgt”.¹¹³ Daarom moeten er in de jongerenpastoraal altijd momenten zijn die helpen om onze persoonlijke ervaring van de liefde van God en van de levende Jezus Christus te vernieuwen en te verdiepen. Dat kan op verschillende manieren: getuigenissen, liederen, aanbiddingsmomenten, ruimte voor geestelijke bezinning met de

---

112 *La esencia del cristianismo*, ed. Cristiandad, Madrid 2002, p. 17.

113 Nr. 165: AAS 105 (2013), 1089.

Heilige Schrift en zelfs een intelligent gebruik van sociale netwerken. Maar nooit mag de vreugdevolle ervaring van de ontmoeting met de Heer vervangen worden door een soort ‘indoctrinatie’.

215. Anderzijds moet elk programma van de jongerenpastoraal duidelijk verschillende middelen en mogelijkheden integreren om jongeren te helpen groeien in broederlijkheid: als broeders te leven, elkaar te helpen, gemeenschap te vormen, anderen te dienen en dicht bij de armen te staan. Als broederlijke liefde het “nieuw gebod” (Joh 13,34) is, als het “de vervulling van de gehele wet” (Rom 13,10) is, als het de beste manier is om onze liefde voor God zichtbaar te maken, dan moet zij een belangrijke plaats innemen in het hele vormings- en groeitraject van jongeren.

EEN AANGEPAST KADER

216. Wij moeten al onze instellingen en diensten beter uitrusten om jongeren warmer te kunnen verwelkomen, want zovelen van hen hebben echt het gevoel verweesd te zijn. Ik heb het hier niet over problemen in gezinnen, maar over iets wat kinderen, jongeren, volwassenen, vaders en moeders op dezelfde manier ervaren. Voor die verweesde kinderen - en misschien onszelf inclusief - zouden gemeenschappen zoals een parochie of school mogelijkheden moeten kunnen aanbieden waar ze openheid en liefde, bevestiging en groei kunnen ervaren. Veel jongeren hebben vandaag het gevoel dat ze kinderen van een mislukking zijn, omdat de dromen van hun ouders en grootouders verraden zijn door ongerechtigheid, sociaal geweld en onverschilligheid. Ze voelen zich in één woord ontworteld. Als jongeren opgroeien in een wereld in as, zal het voor hen lastig zijn om het vuur van grote dromen en projecten brandend te houden. Als ze opgroeien in een van zin verstoken woestijn, hoe zouden ze een verlangen kunnen ontwikkelen om hun leven te wijden aan het zaaien

van het zaad? De ervaring van discontinuïteit, ontworteling en de ineenstorting van fundamentele zekerheden, gevoed door de huidige mediacultuur, leidt tot een diep gevoel van verlatenheid waarop we moeten reageren door een aantrekkelijke omgeving van broederlijkheid te scheppen waar het zinvol is om te leven.

217. Een 'thuis' scheppen, betekent uiteindelijk 'een familie' scheppen. Het is leren om zich met anderen verbonden te voelen. Een verbondenheid die het nuttige of het functionele overstijgt en maakt dat we het leven een beetje menselijker ervaren. Een thuis scheppen is gestalte geven aan de profetie en onze uren en dagen minder koud, minder onverschillig en anoniem maken. Het betekent banden scheppen door eenvoudige, alledaagse daden die we allemaal kunnen stellen. We weten allemaal dat een thuis vereist dat iedereen samenwerkt. Niemand mag onverschillig of een buitenstaander blijven, want iedereen is een steen die noodzakelijk is om het huis te bouwen. Daarom moeten we de Heer vragen om ons zijn genade te schenken om te leren geduldig te zijn, elkaar te vergeven en elke dag opnieuw te beginnen. Hoe vaak moeten we vergeven en opnieuw beginnen? Tot zeventig maal zeven maal, zoveel als nodig is. Om sterke banden te scheppen, is er vertrouwen nodig dat dagelijks door geduld en vergeving gevoed wordt. Zo gebeurt het wonder: we ervaren dat we hier opnieuw geboren worden. We worden hier allemaal opnieuw geboren, omdat we de genegenheid voelen van God, die ons doet dromen van een meer menselijke en dus meer goddelijke wereld".¹¹⁴

218. In deze context moeten we jongeren geschikte plekken ter beschikking stellen die ze naar hun eigen smaak kunnen inrichten, waar ze vrij kunnen komen en gaan, waar ze zich aanvaard voelen en waar

---

114 *Toespraak tijdens het bezoek aan het sociale centrum "Casa Hogar buen Samartino" in Panama, (27 januari 2019): ORf nr. 6 van 5 februari 2019, p. 15*

ze spontaan naartoe kunnen gaan in het vertrouwen dat ze er andere jongeren ontmoeten - zowel op moeilijke en frustrerende momenten als op momenten waarop ze hun vreugde willen vieren. Iets dergelijks gebeurt al in oratoria en andere jeugdcentra, die in veel gevallen een vriendelijke en ontspannende omgeving bieden waar vriendschappen kunnen groeien, waar jonge mannen en vrouwen elkaar kunnen ontmoeten, waar ze muziek, games, sport, maar ook reflectie en gebed kunnen delen. In dergelijke plaatsen kan veel worden aangeboden zonder grote uitgaven of fondsen. Daar ook kan het contact van persoon tot persoon, dat onmisbaar is om de boodschap door te geven, gebeuren. Iets wat door geen enkel ander pastoraal hulpmiddel of strategie vervangen kan worden.

219. “Vriendschap en discussie, dikwijls ook in min of meer gestructureerde groepen, bieden de mogelijkheid om sociale competenties en relationele vaardigheden te versterken in een context waarin niemand geëvalueerd of beoordeeld wordt. De groepservaring is ook een geweldige manier om het geloof te delen en elkaar te helpen om daarvan te getuigen. Jongeren zijn in staat om andere jongeren te leiden en een waarachtig apostolaat onder hun vrienden uit te oefenen”¹¹⁵

220. Dit betekent niet dat zij zich moeten isoleren en elk contact met parochies, bewegingen en andere kerkelijke instellingen verliezen. Maar jongeren zullen zich beter integreren in open gemeenschappen, er hun geloof beleven, ernaar verlangen Jezus Christus uit te stralen, vreugdevol, vrij, broederlijk en toegewijd. Deze gemeenschappen kunnen een omgeving zijn waar ze voelen dat het mogelijk is om kostbare relaties te cultiveren.

---

115 *Slotdocument*, nr. 36.

JONGERENPASTORAAL IN ONDERWIJSINSTELLINGEN

221. Scholen zijn ongetwijfeld een platform om kinderen en jongeren te bereiken. Ze zijn bevoorrechte plaatsen voor menselijke ontwikkeling. Daarom heeft de christelijke gemeenschap altijd ernaar gestreefd om leraren en directies op te leiden en eigen scholen op alle niveaus en voor alle richtingen op te richten. Op dit domein heeft de Heilige Geest talloze charismatische gaven en getuigenissen van heiligheid opgewekt. Toch hebben veel onderwijsinstellingen dringend behoefte aan een kritische zelfanalyse, gezien de resultaten van hun pastorale zorg, die in veel gevallen gericht is op godsdienstonderricht dat vaak niet in staat blijkt te zijn om blijvende geloofservaringen te voeden. Daarnaast lijken sommige katholieke scholen uitsluitend georganiseerd om hun eigen voortbestaan te verzekeren. Angst voor verandering heeft als gevolg dat ze zichzelf ingraven en zich afschermen tegen de reële of veronderstelde gevaren, die elke verandering met zich kan meebrengen. Een school die een ‘bunker’ wordt die haar leerlingen beschermt tegen fouten ‘van buitenaf’, is een karikatuur van deze tendens. Dit beeld weerspiegelt op een angstaanjagende manier wat talloze jongeren ervaren wanneer zij sommige onderwijsinstellingen verlaten: een onoverkomelijke kloof tussen wat ze geleerd hebben en de wereld waarin ze moeten leven. De manier waarop ze op gelovig of ethisch vlak gevormd zijn, heeft hen niet voorbereid op een wereld die hen belachelijk maakt. Ze hebben niet geleerd om te bidden en hun geloof te beleven op een manier die ze kunnen volhouden in het hoge tempo van de huidige samenleving. Een van de grootste vreugden van opvoeders is nochtans om een leerling te zien veranderen in een sterke, veelzijdige persoonlijkheid, een leidersfiguur die voorbereid is om te geven.

222. Katholieke scholen blijven van wezenlijk belang voor de evangelisatie van jongeren. Het is belangrijk om rekening te houden met enkele inspirerende criteria die in *De vreugde van de waarheid (Veritatis gaudium)* uiteengezet worden, om de missionaire pastoraal in scholen en universiteiten te vernieuwen en te stimuleren. Deze criteria zijn: de ervaring van het kerygma, een dialoog op alle niveaus, inter- en transdisciplinaire benadering, de bevordering van een cultuur van de ontmoeting, de noodzaak om netwerken te creëren en een optie voor de minstbedeelden, voor degenen die door de samenleving uitgesloten en afgewezen worden.¹¹⁶ Even belangrijk is het vermogen om de kennis van hoofd, hart en handen te integreren.

223. Aan de andere kant kunnen we spirituele en culturele vorming niet van elkaar scheiden. De Kerk heeft altijd gezocht naar wegen om jongeren het best mogelijke onderwijs te bieden. Zij mag hier niet van afzien, omdat jongeren er recht op hebben. “Vooral vandaag betekent het recht op onderwijs het beschermen van wijsheid, dat wil zeggen, de kennis die menselijk en vermenschlijkend is. Maar al te vaak worden we geconditioneerd door banale en vluchtige levensmodellen die ons ertoe aanzetten goedkoop succes na te streven, die zelfopoffering in diskrediet brengen en het idee uitdragen dat onderwijs niet noodzakelijk is tenzij het onmiddellijk concrete resultaten oplevert. Neen, onderwijs leert ons vragen stellen, behoedt ons voor verdoving door banaliteit en zet ons aan om te zoeken naar zin in het leven. We moeten het recht opeisen om de vele sirenes die ons momenteel van dit onderzoek afleiden, niet te laten zegevieren. Om niet toe te geven aan de sirenenzang die de zeelieden betoverde en hen tegen de rotsen liet slaan, bond Odysseus zich vast aan de mast van het schip en stopte de oren van zijn metgezellen dicht. Om het sirenenlied te weerstaan,

---

116 Cf. Apostolische constitutie *Veritatis Gaudium* (8 december 2017), nr. 4: AAS 110 (2018), 7.8.

deed Orpheus iets anders: hij zong een nog mooiere melodie die de sirenes betoverde. Dit is jullie grote uitdaging: de verlamme-nde re-freinen van het culturele consumptisme counteren met bedachtzame en stevige beslissingen, met onderzoek, kennis en uitwisseling”.¹¹⁷

UITDAGINGEN OP VERSCHILLENDE PASTORALE DOMEINEN

224. Veel jongeren zijn de stilte en intimiteit met God beginnen waarderen. Er zijn almaar meer groepen die samenkomen om het Heilig Sacrament te aanbidden of om met het Woord van God te bidden. We mogen het vermogen van jongeren om open te staan voor contemplatief gebed niet onderschatten. We moeten alleen de juiste manier te vinden om hen te helpen vertrouwd te raken met deze uiterst waardevolle ervaring. Als het gaat over eredienst en gebed “vragen jonge katholieken in verschillende contexten naar gebedsmo-menten en sacramentele vieringen die met een frisse, authentieke en vreugdevolle liturgie hun dagelijkse leven raken”.¹¹⁸ Het is belangrijk om de sterke momenten van het liturgische jaar, vooral de Goede Week, Pinksteren en Kerstmis, ten volle te benutten. Maar jongeren houden ook van andere feestelijke ontmoetingen die de routine doorbreken en hen de vreugde van het geloof doen ervaren.

225. Een unieke kans om te groeien en zich open te stellen voor de goddelijke gave van geloof en naastenliefde is de christelijke dienstbaarheid. Veel jongeren worden aangetrokken door de mogelijkheid om anderen, en dan vooral kinderen en armen, te helpen. Vaak is

---

117 *Toespraak tijdens de ontmoeting met de studenten en de academische wereld op Piazza San Domenico, Bologna*, (1 oktober 2017): AAS 109 (2017), 1115: ORf, nr. 41 van 12 oktober 2017, p. 10.

118 *Slotdocument*, nr. 51.

die dienst de eerste stap naar het ontdekken of herontdekken van het leven in Christus en de Kerk. Veel jongeren zijn onze leerstellige en spirituele vormingsprogramma's moe en vragen soms naar mogelijkheden om actief deel te nemen aan activiteiten die anderen ten goede komen.

226. We mogen artistieke uitdrukkingsvormen zoals theater, schilderkunst, enz. ook niet vergeten. "Muziek heeft een heel bijzondere betekenis. Ze vertegenwoordigt echt een wereld waarin jongeren voortdurend ondergedompeld zijn en ook een cultuur en taal die in staat zijn om emoties op te wekken en een identiteit te creëren". De taal van de muziek is ook van pastoraal belang voor de liturgie en de vernieuwing ervan".¹¹⁹ Zingen kan jongeren op hun levensweg be-moedigen. Zoals de Heilige Augustinus zei: "Zing, maar trek verder. Zing om de weg plezieriger te maken en wees niet lui: zing en doe voort [...]. Als je vooruitgaat, zet je je reis verder, maar wees er zeker van dat het een vooruitgang is in deugd, in waar geloof en rechtschapen leven. Zing en stap verder".¹²⁰

227. "Even belangrijk voor jongeren is het om aan sport te doen. De Kerk mag de educatieve en vormende kansen van sport niet onderschatten en moet in die wereld aanwezig blijven. De wereld van de sport dient geholpen te worden om dubbelzinnigheden zoals de mythevorming rond topsporters, de slaafse onderwerping aan de commerciële logica en de ideologie van het succes ten koste van alles, te overstijgen".¹²¹ De sportieve ervaring is gebaseerd op "de vreugde: de vreugde van het trainen, van het samenzijn, van te leven en

---

119 *Ibid.*, nr. 47.

120 *Sermo* 256, 3: *PL* 38, 1193.

121 *Slotdocument*, nr. 47.

te genieten van wat de Schepper ons elke dag geeft”.¹²² Bovendien hebben sommige kerkvaders het voorbeeld van de sportbeoefening gebruikt om jongeren aan te moedigen om hun kracht te ontwikkelen en luiheid en gemakzucht te overwinnen. In een brief aan de jongeren maakte de Heilige Basilius de Grote de vergelijking tussen de inspanningen die het beoefenen van sport vereist en de offers die nodig zijn om te groeien in deugd: “Die sportlui doorstaan ontelbare offers, ze gebruiken vele manieren om hun lichamelijke kracht te vergroten, ze zweten constant tijdens het trainen [...], in één woord, ze disciplineren zichzelf zodanig dat hun hele leven dat aan de wedstrijd voorafgaat niet meer is dan een voorbereiding erop. [...] Hoe zouden wij, aan wie zowel in aantal als in pracht buitengewone beloningen beloofd zijn, nog maar eraan kunnen denken om die te kunnen binnenhalen door ons leven door te brengen met nietsdoen en door alleen halfslachtige inspanningen te leveren”.¹²³

228. Veel jongeren en jongvolwassenen voelen zich sterk aangetrokken tot de natuur; ze erkennen onze nood aan zorg voor het milieu. Dat is het geval bij de scoutsbeweging en andere groepen die verbondenheid met de natuur stimuleren en kampen, wandelingen, verkenningstochten en campagnes organiseren om het milieu te verbeteren. In de geest van de Heilige Franciscus van Assisi kunnen deze ervaringen een echte inwijding in de school van de universele broederschap en het contemplatieve gebed worden.

229. Deze en verschillende andere mogelijkheden om jongeren te evangeliseren, mogen ons niet doen vergeten dat er, naast de veranderde tijden en de gevoeligheden van jongeren, ook gaven van God zijn die actueel blijven en een kracht in zich dragen die alle tijden en

---

122 *Toespraak tot een delegatie van de “Special Olympics” wereldspelen* (16 februari 2017): ORf, nr. 9 van 2 maart 2017, p. 8.

123 *Ad adolescentes*, VIII, 11-12: PG 31, 580.

omstandigheden overstijgt. Er is het Woord van de Heer, dat altijd levend en doeltreffend is, de aanwezigheid van Christus in de eucharistie die ons voedt en het sacrament van de vergeving dat ons bevrijdt en versterkt. We kunnen ook de onuitputtelijke geestelijke rijkdom vermelden die de Kerk bewaart in het getuigenis van haar heiligen en het onderricht van de grote spirituele meesters. Hoewel we de verschillende levensfasen moeten respecteren en soms geduldig op het juiste moment moeten wachten, mogen we niet nalaten om jongeren die bronnen van nieuw leven aan te bieden. We hebben niet het recht om hen zoveel goeds te onthouden.

EEN POPULAIRE JONGERENPASTORAAL

230. Naast de gewone, goed georganiseerde pastorale zorg, waarvoor de parochies en de bewegingen instaan, is het heel belangrijk om ruimte te laten voor een ‘populaire’ jongerenpastoraal met een andere stijl, een ander programma, een ander ritme en een andere methode. Ze bestaat uit een ruimere en meer flexibele pastorale zorg, die, op de verschillende plaatsen waar jongeren actief zijn, de natuurlijke leiderschapskwaliteiten en charisma’s stimuleert die de Heilige Geest in hen heeft uitgestort. Die pastoraal probeert jonge gelovigen die in eigen omgeving of elders natuurlijke leiders zijn, geen hindernissen, regels, controle en verplichte structuren op te leggen. Die jongeren hebben alleen begeleiding en bemoediging nodig. Laten we wat meer vertrouwen op de vindingrijkheid van de Heilige Geest die handelt zoals Hij wil.

231. We spreken over echte ‘populaire’ leiders, niet over elitaire figuren of leiders van kleine gesloten groepen van uitverkorenen. Om een ‘populaire’ pastoraal in de wereld van jongeren te kunnen bezielen, “moeten zij leren luisteren naar de gevoelens van ‘het volk’

zijn woordvoerder worden en zich inzetten voor zijn promotie”.¹²⁴ Als we spreken over ‘het volk’ bedoelen we niet de structuren van de samenleving of de Kerk, maar het geheel van mensen die niet als individuen onderweg zijn, maar als een hechte gemeenschap van en voor allen, die niet kan toestaan dat de armsten en zwaksten achterblijven. “Het volk wil dat iedereen deelt in het algemeen welzijn en daarom stapt het op het ritme van de traagsten, om samen aan te komen”.¹²⁵ Populaire leiders hebben het vermogen om met iedereen, ook de armste, zwakste, meest beperkte en gewonde jongeren op weg te gaan. Zij schuwen noch vrezen jongeren die de pijn van het lijden ervaren hebben of het gewicht van het kruis dragen.

232. In dezelfde zin moeten wij, vooral bij jongeren die niet in christelijke gezinnen of instellingen opgegroeid zijn en langzaam volwassen worden, “al het goede dat mogelijk is”¹²⁶ stimuleren. Christus waarschuwde ons ervoor niet alleen naar de tarwe te kijken (cf. Mt 13,24-30). Soms, in onze poging om een zuivere en volmaakte jongerenpastoraal te ontwikkelen, gekenmerkt door abstracte ideeën, beschermd tegen de boze buitenwereld en vrij van alle onvolkomenheden, veranderen we het Evangelie in een saai, betekenisloos en onaantrekkelijk voorstel. Een dergelijke jongerenpastoraal eindigt compleet weg van de jongerenwereld en is alleen geschikt voor een elite van jonge christenen die zichzelf zien als anders, maar die in een levenloos en onvruchtbaar isolement leven. Door het onkruid weg te gooien, ontwortelen of verstikken we duizenden scheuten die ondanks hun beperkingen proberen op te schieten.

---

124 Bisschoppenconferentie van Argentinië, *Declaración de San Miguel*, Buenos Aires, 1969, X, 1.

125 Rafael Tello, *La nueva evangelización*, Tome II (Annexes I et II), Buenos Aires, 2013, 111.

126 Cf. Apostolische exhortatie *Evangelii gaudium* (24 november 2013), nr. 44-45: AAS 105 (2013), 1038-1039.

233. In plaats van “hen te verstikken met alle mogelijke regels die een beknottend en moralistisch christendom laten zien, worden wij geroepen om te investeren in hun onverschrokkenheid en hen te trainen in het opnemen van hun verantwoordelijkheden, in de zekerheid dat fouten, mislukkingen en crisissen ervaringen zijn die hun menszijn kunnen versterken”.¹²⁷

234. Op de synode klonk de oproep om een jongerenpastoraal uit te bouwen die erin slaagt inclusief te zijn, met ruimte voor jongeren van allerlei slag, te tonen dat we een Kerk zijn met open deuren. Om aan bepaalde activiteiten te kunnen deelnemen, hoeven jongeren niet alle kerkelijke leerstellingen volledig te aanvaarden. Een open geest hebben is voldoende voor al wie het verlangen en de wil hebben zich te laten raken door Gods geopenbaarde waarheid. Sommige pastorale activiteiten veronderstellen dat er al een geloofsweg begonnen werd, maar we hebben een ‘populaire’ jongerenpastoraal nodig die deuren opent en ruimte biedt aan alle jongeren, met hun twijfels, trauma’s, problemen en hun zoektocht naar identiteit, met hun fouten, hun verhalen, hun ervaring van zonde en al hun moeilijkheden.

235. Er moet ook ruimte zijn voor “allen die een andere kijk op het leven hebben, een ander geloof belijden of zich helemaal van religie distantiëren. Alle jongeren, zonder uitzondering, hebben een plaatsje in Gods hart en dus ook in het hart van de Kerk. Maar we moeten erkennen dat die woorden uit onze mond lang niet altijd gerealiseerd worden in onze pastorale daden: vaak blijven we uitsluitend in onze eigen kring, waar hun stem niet doordringt; of we wijden ons aan minder veeleisende en meer voldoening gevende activiteiten, en verstikken zo deze gezonde pastorale rusteloosheid die ons uit onze vermeende zekerheden haalt. Nochtans roept het Evangelie ons op

---

127 *Slotdocument*, nr. 70.

nergens voor terug te schrikken. Zonder arrogantie of proselitisme willen we getuigen van de liefde van de Heer en wereldwijd alle jongeren de hand reiken”.¹²⁸

236. Als de jongerenpastoraal niet langer elitair is en bereid is ‘populair’ te worden, is dit een langzaam, respectvol, geduldig, hoopvol, vastberaden en medelijdend proces. Op de synode werd het voorbeeld van de leerlingen van Emmaüs (cf. Lc 24,13-35), als een model voor de jongerenpastoraal voorgesteld.

237. “Jezus gaat op weg met de twee leerlingen die de betekenis van wat er gebeurd is niet begrijpen en die Jeruzalem en de gemeenschap achter zich laten. Om bij hen te blijven, vergezelt Hij hen op hun weg. Hij stelt hen vragen en luistert geduldig naar hun versie van de feiten, om hen te helpen *herkennen* wat ze ervaren. Vervolgens verkondigt Hij hen liefdevol en krachtig het Woord en brengt hen ertoe de gebeurtenissen die zij meegemaakt hebben, te *interpreteren* in het licht van de Schriften. Als de avond valt, aanvaardt Hij hun uitnodiging om bij hen te blijven; Hij treedt hun nacht binnen. Terwijl ze naar Hem luisteren, wordt hun hart verwarmd en hun geest verlicht. Als het brood gebroken wordt, gaan hun ogen open. Zij *kiezen* zelf ervoor om zonder uitstel hun reis in de tegenovergestelde richting te herneemen, om terug te keren naar de gemeenschap en hun ontmoeting met de Verrezen Heer met anderen te delen”.¹²⁹

238. Verschillende manifestaties van volksdevotie, vooral pelgrimstochten, trekken jongeren aan die niet snel geneigd zijn om zich in kerkelijke structuren te integreren en zijn een uitdrukking van vertrouwen in God. Deze wegen om God te zoeken, die vooral bij armere

---

128 *Ibid.*, nr. 117.

129 *Ibid.*, nr. 4.

jongeren, maar ook in andere lagen van de samenleving aanwezig zijn, moeten niet geminacht, maar juist aangemoedigd en gepromoot worden. Want het volksgeloof is “een legitieme manier om het geloof te beleven”¹³⁰ en “een authentieke uitdrukking van het spontane handelen van het Volk van God”.¹³¹

ALTIJD MISSIONARISSEN

239. Ik wil erop wijzen dat er niet veel nodig is om van jongeren missionarissen te maken. Zelfs de meest kwetsbare, beperkte, gewonde jongeren kunnen het op hun manier zijn. Want het goede, ook al gaat het samen met vele beperkingen, kan altijd gedeeld worden. Een jongere die op bedevaart gaat om de hulp van Onze-Lieve-Vrouw in te roepen en een vriend of tochtgenoot uitnodigt om hem te vergezellen, is met dit eenvoudige gebaar bezig een goed missionaris te zijn. Aan de ‘populaire’ jongerenpastoraal is onlosmakelijk een onbedwingbare ‘populaire’ missie verbonden, die alle gebruikelijke modellen en denkpatronen doorbreekt. Laten we haar begeleiden en aanmoedigen, maar niet veronderstellen dat we haar al te sterk te moeten regelen.

240. Als we kunnen luisteren naar wat de Heilige Geest ons vertelt, moeten we ons realiseren dat jeugdpastoraal altijd missionair is. Jongeren groeien sterk als ze hun verlegenheid overwinnen en de moed vinden om huisbezoeken te doen en op die manier in contact te komen met het leven van mensen. Ze leren verder te kijken dan hun eigen gezin en hun eigen vriendengroep en krijgen een bredere kijk op het leven. Tegelijkertijd worden hun geloof en hun gevoel tot de Kerk te behoren versterkt. Missionaire jongereninitiatieven, die na

---

130 Apostolische exhortatie *Evangelii gaudium* (24 november 2013), nr. 124: AAS 105 (2013), 1072.

131 *Ibid.*, nr. 122: AAS 105 (2013), 1071.

een voorbereidingsperiode meestal tijdens de vakantie plaatsvinden, kunnen leiden tot een hernieuwde geloofsbeleving en roepingen doen ontluiken.

241. Jongeren zijn in staat om in de meest uiteenlopende sectoren nieuwe missionaire mogelijkheden te ontdekken. Vanuit hun sterke vertrouwdheid met de sociale media bijvoorbeeld zouden ze aangemoedigd moeten worden om er God, broederlijkheid en engagement ter sprake te brengen.

BEGELEIDING DOOR VOLWASSENEN

242. Jongeren hebben nood aan respect voor hun vrijheid, maar zij moeten ook begeleid worden. De eerste plaats waar dit zou moeten gebeuren, is het gezin. De jongerenpastoraal stelt het project van een leven in Christus voor als het bouwen van een huis op de rots (cf. Mt 7,24-25). Voor de meesten zal dat gezinsproject concreet gestalte krijgen in het huwelijk en de echtelijke liefde. Daarom zouden jongeren- en gezinspastoraal gecoördineerd en geïntegreerd moeten worden met als doel een continue en geschikte begeleiding te verzekeren.

243. De gemeenschap speelt een belangrijke rol in de begeleiding van jongeren. Ze zou zich collectief verantwoordelijk moeten voelen voor het verwelkomen, motiveren, bemoedigen en uitdagen van jongeren. Iedereen zou jongeren met begrip, waardering en genegenheid moeten benaderen en vermijden hen constant te beoordelen of van hen een perfectie te eisen die hun leeftijd te boven gaat.

244. Op de synode “wezen velen op het tekort aan gekwalificeerde mensen die zich wijden aan hun begeleiding. Geloof in de theologische en pastorale waarde van het luisteren houdt in dat de manier waarop het priesterambt gewoonlijk wordt uitgeoefend, herdacht

en vernieuwd moet worden en dat de prioriteiten ervan herbekeken moeten worden. De synode erkent ook de noodzaak om gewijde personen en leken, zowel mannen als vrouwen, op te leiden om op een deskundige manier jongeren te begeleiden. Het charisma om te luisteren waartoe de Heilige Geest de gemeenschappen oproept, zou ook als een kerkelijke dienst institutioneel erkend kunnen worden”.¹³²

245. Daarnaast is er ook een bijzondere nood aan begeleiding van jongeren met leiderschapskwaliteiten, zodat ze de training en de noodzakelijke kwalificaties kunnen krijgen. Jongeren die elkaar vóór de synode ontmoetten, vroegen om “programma’s toegespitst op de vorming en voortgezette vorming van jonge leiders. Sommige jonge vrouwen vinden dat er een tekort is aan leiderschapsmodellen voor vrouwen in de Kerk. Zij willen ook met hun intellectuele en professionele capaciteiten deelnemen aan het kerkelijke leven. Wij geloven ook dat seminaristen en religieuzen een grotere bekwaamheid zouden moeten hebben om jonge leiders te begeleiden”.¹³³

246. Diezelfde jongeren beschreven heel duidelijk de kwaliteiten die ze bij een begeleider hopen te vinden en ze waren daarin heel duidelijk. “De kwaliteiten van zo’n mentor zijn onder meer: een christen zijn die trouw is en zich engageert in Kerk en wereld; iemand die voortdurend op zoek is naar heiligheid; die een vertrouwenspersoon is zonder te oordelen. Maar net zo goed iemand die actief luistert naar de noden van jongeren en welwillend erop inspeelt; iemand die van harte en zelfbewust liefheeft; die zijn of haar eigen grenzen kent en de vreugde en het verdriet van het geestelijke leven begrijpt. Volgens hen is een bijzonder belangrijke eigenschap van goede mentoren de erkenning van hun eigen menselijkheid – het feit dat ze mensen zijn

---

132 *Slotdocument*, nr. 9.

133 *Document van de presynodale vergadering ter voorbereiding van de XV^{de} algemene gewone bisschoppensynode*, Rome (24 maart 2018), 12.

en fouten maken: geen perfecte mensen, maar zondaars die vergiffenis kregen. Soms worden mentoren op een voetstuk geplaatst en als ze daar dan afvallen, kan dat een verschrikkelijke impact hebben op het vermogen van jongeren om zich te blijven engageren in de Kerk. Bovendien moeten begeleiders jongeren niet als passieve volgelingen leiden, maar met hen meestappen en hen actieve hoofdrolspelers van hun weg laten zijn. Ze moeten de vrijheid in het onderscheidingsproces van de jongere respecteren en hem of haar instrumenten aanreiken om vooruit te komen. Een begeleider moet van harte geloven in het vermogen van elke jongere om deel te nemen aan het leven van de Kerk. Daarom moet een mentor de zaadjes van het geloof in de jongeren voeden, zonder te verwachten onmiddellijk de vruchten van het werk van de Heilige Geest te kunnen zien. Die begeleidersrol kan en mag niet beperkt worden tot priesters en godgewijde personen, maar ook leken moeten aangemoedigd worden om aan deze zending deel te nemen. Al die mensen zouden moeten kunnen genieten van een serieuze basis- en voortgezette vorming”.¹³⁴

247. De onderwijsinstellingen van de Kerk bieden ongetwijfeld een gemeenschappelijk kader voor begeleiding. Daar kunnen veel jongeren georiënteerd worden, vooral wanneer ze “alle jongeren willen verwelkomen, ongeacht hun religieuze keuzes, culturele achtergrond en persoonlijke, familiale of sociale situatie. Op die manier levert de Kerk een fundamentele bijdrage aan de integrale opvoeding van jongeren in verschillende delen van de wereld”.¹³⁵ Ze zouden die rol uitermate beknotten wanneer ze rigide criteria zouden opleggen aan studenten om in te treden en er te blijven, omdat op die manier veel jongeren verstoken zouden blijven van een begeleiding die hen zou kunnen helpen hun leven te verrijken.

---

134 *Ibid.*, nr. 10.

135 *Slotdocument*, nr. 15.

HOOFDSTUK 8

ROEPING

248. ‘Roeping’ kan in de brede betekenis van het woord begrepen worden als een oproep van God, inbegrepen de roeping om te leven en vriendschap te sluiten met Hem, de oproep tot heiligheid, enz. Dit is belangrijk omdat het ons hele leven situeert in relatie tot de God die ons liefheeft. Het doet ons beseffen dat niets het resultaat is van puur toeval, maar dat alles een manier kan worden om te antwoorden op het wonderlijke plan dat de Heer voor ons heeft.

249. In de apostolische exhortatie *Wees blij en juich (Gaudete et exsultate)* sprak ik over de roeping van allen om te groeien en volwassen te worden voor de eer en glorie van God. Ik stelde voor om “de oproep tot heiligheid opnieuw te laten klinken en ingang te doen vinden in onze tijd, met al zijn risico’s, uitdagingen en kansen”.¹³⁶ Het Tweede Vaticaanse Concilie hielp ons om deze oproep aan elke mens opnieuw te erkennen: “Alle gelovigen, tot welke levensvorm en -staat zij ook behoren en ieder volgens zijn eigen weg, worden door de Heer geroepen tot de volmaakte heiligheid, die niets anders dan de volmaaktheid van de Vader zelf is”.¹³⁷

---

136 Apostolische exhortatie *Gaudete et Exsultate* (19 maart 2018), nr. 2.

137 Dogmatische constitutie over de Kerk *Lumen gentium*, nr. 11.

GODS OPROEP TOT VRIENDSCHAP

250. Het eerste wat we moeten onderscheiden en ontdekken is dit: Jezus wil een vriend zijn van elke jongere. Dit inzicht is de basis van al de rest. In de dialoog van de verrezen Heer met Simon Petrus, was zijn grote vraag: “Simon, zoon van Johannes, heb je Me lief?” (Joh 21,16). Met andere woorden: hou je van Mij als vriend? De zending die Petrus krijgt om voor Jezus’ kudde te zorgen, zal altijd verbonden blijven met deze onbaatzuchtige liefde, met deze vriendschapsliefde.

251. Een tegenvoorbeeld is de mislukte ontmoeting tussen Jezus en de rijke jongeman die ons duidelijk laat zien dat hij de liefdevolle blik van de Heer niet opmerkt (cf. Mc 10,21). Ondanks zijn oorspronkelijk goede bedoelingen ging hij verdrietig weg, omdat hij zijn vele bezittingen niet kon loslaten (cf. Mt 19,22). Hij miste de kans op wat zeker een grote vriendschap had kunnen worden. We zullen nooit weten wat deze jongeman, naar wie Jezus liefdevol keek en naar wie Hij de hand uitstak, voor ons had kunnen betekenen en wat hij voor de mensheid had kunnen doen.

252. Want “het leven dat Jezus ons biedt is een love story, een *levensverhaal* dat zich met het onze wil vermengen en wortel wil schieten in de aarde van ons eigen leven. Dit leven is geen verlossing die zweeft ‘in de cloud’ en wacht om gedownload te worden, geen nieuwe ‘app’ die ontdekt moet worden, noch een techniek voor zelfontplooiing. Het leven dat God ons aanbiedt is ook geen ‘handleiding’ om de laatste nieuwigheid te ontdekken. De verlossing die God ons biedt, is een *uitnodiging om deel uit te maken van een liefdesverhaal* dat verweven is met onze persoonlijke verhalen. Het leeft en wil in ons midden geboren worden zodat we vruchten kunnen dragen precies zoals we

zijn, waar we ook zijn en met iedereen rondom ons. Want daar komt de Heer om te planten en geplant te worden”.¹³⁸

ER ZIJN VOOR ANDEREN

253. Nu zou ik willen spreken over roeping in de strikte zin van het woord, als een oproep tot een missionaire dienst aan anderen. De Heer roept ons om deel te nemen aan zijn scheppingswerk en bij te dragen aan het algemeen welzijn, door gebruik te maken van de gaven die wij ontvangen hebben.

254. Deze missionaire roeping heeft dus te maken met dienstbaarheid. Want ons leven op aarde bereikt zijn volheid wanneer het een offer wordt. Ik wil hier herhalen dat “de zending naar het hart van het volk niet zomaar een onderdeel van mijn leven is noch een badge die ik kan afdoen; het is ook geen ‘extraatje’ of zomaar een of ander moment in het leven. Integendeel, het is iets dat ik niet kan wegrukken uit mijn leven zonder mijn eigen ik te vernietigen. Ik ben een zending op deze aarde en dat is de reden waarom ik hier in deze wereld ben”.¹³⁹ Daaruit volgt dat elke vorm van pastorale activiteit, vorming en spiritualiteit in het licht van onze christelijke roeping moet bekeken worden.

255. Je eigen persoonlijke roeping bestaat niet alleen uit het werk dat je doet, ook al is het er een uitdrukking van. Je roeping is meer dan dat: het is een pad dat je vele inspanningen en activiteiten richt op het dienen van anderen. Daarom is het bij het onderscheiden van je

---

138 Toespraak tijdens de avondwake met de jongeren op de XXXIV^{ste} Wereldjongerendagen in Panama (26 januari 2019): ORf, nr. 6 van 5 februari 2019, p. 9.

139 Apostolische exhortatie *Evangelii gaudium* (24 november 2013), nr. 273: AAS 105 (2013), 1130.

roeping belangrijk na te gaan of je bij jezelf die capaciteiten herkent die nodig zijn voor deze specifieke dienst aan de samenleving.

256. Dit geeft een grotere waarde aan al wat je doet. Je werk houdt dan op alleen maar te draaien om geld verdienen, bezig te blijven of anderen een plezier te doen. Het wordt een roeping omdat je ertoe geroepen wordt. Het is meer dan alleen maar een pragmatische beslissing. Uiteindelijk is het een erkenning van de reden waarvoor ik gemaakt ben, van het waarom ik hier op aarde ben, van wat het plan van de Heer voor mijn leven is. Hij zal me niet elke plaats, tijdstip en detail laten zien, want ik moet met wijsheid mijn eigen beslissingen hierover nemen. Maar Hij zal me een richting tonen omdat Hij mijn Schepper is. Ik moet naar zijn stem luisteren en me als klei in de hand van de pottenbakker door Hem laten vormen en leiden. Dan zal ik, trouw aan mijn eigen realiteit, worden zoals ik bedoeld ben.

257. Om onze eigen roeping te realiseren, moeten we alles wat we zijn koesteren en ontwikkelen. Dit heeft niets te doen met onszelf uitvinden of onszelf uit het niets scheppen. Het heeft te maken met het ontdekken van ons ware zelf in het licht van God en ons leven laten bloeien en vrucht dragen. “In Gods plan is ieder mens geroepen om zich te ontwikkelen, want elk leven is een roeping”.¹⁴⁰ Je roeping inspireert je om het beste uit jezelf te halen tot eer en glorie van God en voor het geluk van anderen. Het komt niet zomaar erop aan dingen te doen, maar ze een zin en doel te geven. De Heilige Alberto Hurtado zei in dit verband tegen jongeren dat ze heel serieus moesten nadenken over de richting die hun leven moest inslaan: “Als een stuurman op een schip onzorgvuldig te werk gaat, wordt hij meteen ontslagen omdat hij zijn heilige verantwoordelijkheid niet ernstig neemt. Zijn

---

140 Heilige Paulus VI, encycliek *Populorum progressio* (26 maart 1967), nr. 15: AAS 59 (1967), 265.

wij ons ten volle bewust van de koers van ons leven? Welke koers neemt ons leven? Als het noodzakelijk is om dieper in te gaan op deze vragen, smeed ik elk van jullie dat alleszins te doen. Want dit begrijpen komt neer op slagen in het leven; hier dwalen betekent zoveel als mislukken.”¹⁴¹

258. In het leven van een jongere heeft dat “er zijn voor anderen” normalerwijze te maken met twee fundamentele kwesties: een gezin stichten en werken. Verschillende enquêtes onder jongeren bevestigen telkens opnieuw dat dit de twee belangrijkste thema's zijn waarover ze zich zorgen maken en die hen tegelijkertijd interesseren. Allebei moeten ze het voorwerp zijn van een bijzondere onderscheiding. Laten we ze even bekijken.

LIEFDE EN GEZIN

259. Jongeren voelen heel intens de roeping tot liefde; ze dromen ervan om de juiste persoon te vinden met wie ze een gezin kunnen stichten en samen een leven opbouwen. Ongetwijfeld is dit een roeping die God zelf kenbaar maakt doorheen hun gevoelens, verlangens en dromen. In de apostolische exhortatie *De blijdschap van de liefde* (*Amoris laetitia*) heb ik dit thema uitvoerig behandeld. Daarom nodig ik alle jongeren uit om vooral het vierde en vijfde hoofdstuk van die exhortatie te lezen.

260. Ik hou ervan te denken dat “twee christenen die trouwen de roepstem van de Heer herkend hebben in hun liefdesverhaal, de roeping om één lichaam en één leven te vormen van twee personen, een

---

141 *Meditación de Semana Santa para jóvenes*, geschreven aan boord van een vrachtschip, wanneer hij terugkeerde van de Verenigde Staten, 1946, zie: <https://www.padrealber-tohurtado.cl/escritos-2/>.

man en een vrouw. Het sacrament van het huwelijk omringt deze liefde met Gods genade en verankert ze in God zelf. Door deze gave en door de zekerheid van deze roeping, kunnen jullie met zelfvertrouwen starten, hoeven jullie niets te vrezen en kunnen jullie alles samen onder ogen zien!”¹⁴²

261. Hier moeten we eraan herinneren dat God ons als seksuele wezens geschapen heeft. “God zelf heeft de seksualiteit geschapen als een prachtig geschenk voor zijn schepselen”.¹⁴³ Binnen de roeping tot het huwelijk moeten we erkennen en waarderen dat “seksualiteit, sekse een geschenk van God is. Ze is geen taboe. Ze is een geschenk van God, een geschenk dat de Heer ons geeft. Ze heeft een dubbel doel: elkaar liefhebben en leven voortbrengen. Het gaat om passie, gepassioneerde liefde. Ware liefde is hartstochtelijk. Als de liefde tussen een man en een vrouw gepassioneerd is, mondt ze altijd uit in het geven van leven. Altijd. Leven geven met lichaam en ziel”¹⁴⁴

262. De synode benadrukte dat “het gezin nog altijd het belangrijkste referentiepunt is voor jongeren. Kinderen waarderen de liefde en de zorg van hun ouders, ze vinden familiebanden belangrijk en ze hopen op hun beurt een gezin te stichten. Het is duidelijk dat het stijgende aantal scheidingen, echtscheidingen, tweede huwelijken en eenoudergezinnen bij jongeren veel ellende en een identiteitscrisis kunnen veroorzaken. Soms moeten ze verantwoordelijkheden opnemen die niet in verhouding staan tot hun leeftijd en worden ze noodgedwongen veel te vroeg volwassen. Grootouders zijn vaak van cruciaal belang

---

142 *Ontmoeting met de jongeren van Umbrië in Assisi* (4 oktober 2013): AAS 105 (2013), 921: ORf, nr. 41 van 10 oktober 2013, p. 12.

143 Postsynodale apostolische exhortatie *Amoris laetitia* (19 maart 2016), nr. 150: AAS 108 (2016), 369.

144 *Toespraak tot de jongeren van het bisdom Grenoble-Vienne* (17 september 2018): *L'Osservatore Romano*, 19 september 2018, p. 8.

voor hun emotionele en religieuze opvoeding. Door hun wijsheid zijn ze een essentiële schakel in de verhouding tussen de generaties”¹⁴⁵

263. Het is waar dat de moeilijkheden die zij ondervinden in hun eigen gezin jongeren ertoe leiden zich af te vragen of het wel de moeite waard is om een gezin te stichten, om trouw en edelmoedig te zijn? Ik kan je zeggen dat dit zeker het geval is. Het is beslist de moeite waard om te investeren in een gezinsleven. Daarin zal je de beste stimulans vinden om te groeien en zal je de grootste vreugde ervaren en kunnen delen. Laat je niet beroven van een grote liefde. Laat je niet op het verkeerde been zetten door hen die je een leven van ongebreideld individualisme voorhouden dat uiteindelijk eindigt in isolement en de ergste eenzaamheid.

264. Vandaag overheerst een cultuur van het kortstondige. Wat een illusie! Denken dat niets definitief kan zijn, is een bedrieglijke leugen. “Tegenwoordig zijn er mensen die zeggen dat het huwelijk ‘uit de mode’ is. [...] In een cultuur van relativisme en van het efemere verkondigen velen het belang van het ‘genieten’ van het moment zelf. Zij zeggen dat het niet de moeite waard is om je voor de rest van je leven te engageren en om een definitieve beslissing te nemen. [...] Ik vraag jullie daarentegen om revolutionair te zijn en tegen de stroom in te zwemmen. Ja, ik vraag jullie in opstand te komen tegen de cultuur die alles ziet als iets tijdelijks en uiteindelijk gelooft dat je niet bekwaam bent om verantwoordelijkheid op te nemen en echt lief te hebben”¹⁴⁶ Ik heb een groot vertrouwen in jullie en daarom moedig ik jullie aan om voor het huwelijk te kiezen.

---

145 *Slotdocument*, nr. 32.

146 *Toespraak tot de vrijwilligers van de XXVIII^{ste} Wereldjongerendagen in Rio de Janeiro* (28 juli 2013); ORf, nr. 31 van 1 augustus 2013, p. 20.

265. Het huwelijk moet voorbereid worden. Daarvoor is het noodzakelijk dat je groeit in zelfkennis, dat je de voornaamste deugden ontwikkelt, vooral liefde, geduld, openheid voor dialoog en dienstbaarheid. Het impliceert ook tot rijpheid komen in je eigen seksualiteit, zodat ze minder en minder een manier wordt om anderen te gebruiken, en meer en meer het vermogen om je volledig aan de ander te geven, op een exclusieve en onbaatzuchtige manier.

266. De bisschoppen van Colombia leren ons dat “Christus weet dat echtgenoten niet volmaakt zijn en dat ze hun zwakheid en hun gebrek aan standvastigheid moeten overwinnen zodat hun liefde kan groeien en zich handhaven. Daarom schenkt Hij echtgenoten zijn genade die zowel een licht als een kracht is en die hen in staat stelt hun huwelijksproject gaandeweg in overeenstemming met Gods plan te verwezenlijken”.¹⁴⁷

267. Wie niet tot het huwelijk of het gewijde leven geroepen is, mag niet vergeten dat de eerste en belangrijkste roeping die van ons doopsel is. Singles, ook als ze zelf niet ervoor gekozen hebben, kunnen doorheen hun eigen pad van persoonlijke groei op een bijzondere manier getuigen van die roeping.

HET WERK

268. De bisschoppen van de Verenigde Staten wezen erop dat “jongeren als tijdstip van volwassenheid vaak het moment aangeven waarop ze de wereld binnenstappen. ‘Wat doe je voor de kost?’ is een vast gespreksonderwerp, want werk is een belangrijk onderdeel van hun leven. Voor jongvolwassenen is het een heel wisselvallige erva-

---

147 Bisschoppenconferentie van Colombia, *Mensaje Cristiano sobre el matrimonio* (14 mei 1981).

ring omdat ze vaak van de ene job naar de andere, zelfs van de ene carrière naar de andere overstappen. Werk kan hun tijdsgebruik dicteren en bepalen wat ze zich kunnen veroorloven of kopen. Het werk kan ook de kwaliteit en kwantiteit van hun vrije tijd bepalen. Werk bepaalt en beïnvloedt de identiteit en het zelfbeeld van een jongvolwassene en het is een van de belangrijkste plaatsen waar vriendschappen en andere relaties ontstaan, omdat het over het algemeen niet alleen gedaan wordt. Jonge mannen en vrouwen spreken over hun werk als over het vervullen van een functie en als iets dat zinvol is. Werk stelt jongvolwassenen in staat om in hun materiële behoeften te voorzien. Maar, nog belangrijker, helpt het hen om zin en vervulling van hun dromen en toekomstvisioenen te zoeken. Ook als het werk hen misschien niet helpt hun dromen te verwezenlijken, toch is het belangrijk voor jongvolwassenen om een visioen te koesteren, om te leren hoe ze op een persoonlijke en leven gevende manier kunnen werken en om Gods roeping te blijven onderscheiden”.¹⁴⁸

269. Ik vraag aan jongeren dat ze niet verwachten om te kunnen leven zonder te werken en afhankelijk te zijn van de hulp van anderen. Dit is niet goed, want “werken is een noodzaak en maakt deel uit van de zin van het leven op deze aarde, van de weg naar volwassenheid, van de menselijke ontwikkeling en persoonlijke vervulling. In die zin moet de financiële hulp aan armen altijd een voorlopige oplossing zijn om noden te lenigen”.¹⁴⁹ Daarom “heeft de christelijke spirituele traditie, samen met de ontzagvolle contemplatie van de schepping die we vinden bij Sint-Franciscus van Assisi, ook een veelzijdige en verantwoorde visie op arbeid ontwikkeld, zoals we die bijvoorbeeld

---

148 Bisschoppenconferentie van de Verenigde Staten, *Sons and Daughters of Light: A Pastoral Plan for Ministry with Young Adult*, November 12, 1996, I, 3.

149 Encycliek *Laudato si'* (24 mei 2015), nr. 128: AAS 107 (2015), 898.

aantreffen in het leven van de zalige Charles de Foucauld en zijn volgelingen”¹⁵⁰

270. De synode benadrukte dat de arbeidswereld een sector is waar jongeren “te maken krijgen met vormen van uitsluiting en marginalisering. Een eerste, en de ergste vorm is de jeugdwerkloosheid, die in sommige landen ontzettend hoog is. Gebrek aan werkgelegenheid maakt jongeren niet alleen arm, maar beperkt ook hun vermogen om te dromen en te hopen en ontnemt hen de mogelijkheid om bij te dragen aan de ontwikkeling van de samenleving. In veel landen is deze situatie te wijten aan een gebrek aan de juiste professionele vaardigheden in bepaalde lagen van de jonge bevolking. Dit komt allicht door tekorten in het onderwijs- en opleidingsstelsel. De jobonzekerheid van jongeren is vaak een gevolg van economische belangen die de arbeid uitbuiten”¹⁵¹

271. Dit is een heel complexe en gevoelige kwestie die de politiek prioritair moet aanpakken, vooral vandaag, omdat de snelle technologische ontwikkeling in combinatie met de drang om arbeidskosten te verlagen, snel kan leiden tot de vervanging van talloze banen door machines. Het is ook een fundamentele maatschappelijke kwestie, want voor een jongere is werk niet alleen een activiteit om geld te verdienen. Werk is een uitdrukking van menselijke waardigheid, een weg naar ontwikkeling en sociale integratie. Het is een voortdurende stimulans om te groeien in verantwoordelijkheid en creativiteit, een bescherming tegen de neiging tot individualisme en zelfgenoegzaamheid, en tegelijk een kans om God te verheerlijken door de ontwikkeling van de eigen capaciteiten.

---

150 *Ibid.*, nr. 125: AAS 107 (2015), 897.

151 *Slotdocument*, nr. 40.

272. Jongeren hebben niet altijd de kans om te beslissen welk werk ze gaan doen of hoe ze hun energie en talenten zullen gebruiken. Want naast hun verlangens, vaardigheden en keuzes is er de harde realiteit van de arbeidsmarkt. Het is waar dat je niet kan leven zonder te werken en dat je soms moet aannemen wat er beschikbaar is. Maar ik vraag je om je dromen nooit op te geven, nooit een roeping compleet te begraven en je nooit gewonnen te geven. Blijf zoeken naar op zijn minst gedeeltelijke of onvolkomen manieren om te leven naar wat je als je ware roeping onderscheiden hebt.

273. Als je ontdekt dat God je ergens toe roept, dat je voor iets gemaakt bent – het kan verpleging, houtbewerking, communicatie, techniek, onderwijs, kunst of eender welk ander werk zijn – zal je in staat zijn om daarvoor je beste capaciteiten tot opoffering, onbaatzuchtigheid en toewijding in te zetten. Weten dat we de dingen niet zomaar doen, maar ze begiftigen met een doel, als een antwoord op een roeping die in het diepste van ons wezen weerklinkt om bij te dragen aan het welzijn van de anderen: dat is het wat maakt dat die bezigheden een ervaring van diepe vervulling opleveren. Zoals we kunnen lezen in het Bijbelboek Prediker: “Zo besepte ik dat het voor de mens nog het beste is om te genieten van zijn werk” (Pr 3,22).

SPECIFIEKE ROEPINGEN

274. Als we inderdaad ervan overtuigd zijn dat de Heilige Geest roepingen tot het priesterschap en het religieuze leven blijft inspireren, kunnen we in het volste vertrouwen, in de naam van de Heer “opnieuw de netten uitwerpen”. We kunnen - en moeten - de moed hebben elke jongere uit te nodigen om persoonlijk na te denken over de mogelijkheid om die weg te volgen.

275. Een enkele keer wou ik dit bij jongeren ter sprake brengen en ze reageerden erop, bijna schertsend: “Nee, dat is niks voor mij!” Maar enkele jaren later waren sommigen van hen wel op het seminarie. De Heer houdt zich aan zijn belofte om te zorgen voor herders in zijn Kerk. Want zonder hen kan ze niet leven en haar zending vervullen. Zelfs als sommige priesters geen goed getuigenis geven, houdt de Heer niet op te roepen. Integendeel, Hij verdubbelt zijn inzet, omdat Hij nooit ophoudt te zorgen voor zijn geliefde Kerk.

276. Bij het onderscheiden van je roeping, moet je niet de mogelijkheid uitsluiten om je aan God toe te wijden in het priesterschap, in het religieuze leven of in een andere vorm van godgewijd leven. Waarom zou je dat uitsluiten? Je kunt er zeker van zijn dat als je een oproep van God erkent en volgt, dit je leven ten diepste zal vervullen.

277. Jezus loopt rond in ons midden, net zoals Hij deed in Galilea. Hij loopt door onze straten, en Hij stopt af en toe, en neemt de tijd om ons in de ogen te kijken. Zijn roep trekt aan en fascineert. Maar vandaag kunnen de stress en het hoge tempo van een wereld die ons constant bestookt met prikkels ertoe leiden dat er geen ruimte meer overblijft voor die innerlijke stilte waarin we de blik van Jezus kunnen waarnemen en zijn roep kunnen horen. Ondertussen komen er veel aantrekkelijke aanbiedingen op jullie af. Ze lijken mooi en spannend, maar na verloop van tijd laten ze je leeg, uitgeput en alleen achter. Laat dit jou niet overkomen, want de maalstroom van deze wereld kan je meesleuren op een weg zonder echte betekenis, zonder richting, zonder duidelijke doelen en veel van je inspanningen zullen dan tevergeefs zijn. Zoek in plaats daarvan die plekken van rust en stilte die het je mogelijk maken om na te denken, te bidden en de wereld om je heen duidelijker te zien. Dan zal je, samen met Jezus, kunnen ontdekken wat je roeping in deze wereld is.

HOOFDSTUK 9

ONDERSCHEIDING

278. In de apostolische exhortatie *Wees blij en juich (Gaudete et exsultate)* heb ik over onderscheiding in het algemeen gesproken. Mag ik nog eens op een aantal van deze overwegingen terugkomen en ze toepassen op de manier waarop we onze roeping in de wereld kunnen onderscheiden?

279. Ik schreef daar dat “iedereen, maar vooral jongeren voortdurend worden ondergedompeld in een zapcultuur. Het is mogelijk om op twee of meer schermen tegelijk te surfen en tegelijk deel te nemen aan interacties in twee of drie virtuele ruimtes. Zonder de wijsheid van de onderscheiding kunnen we gemakkelijk de speelbal worden van elke nieuwe trend”.¹⁵² En “dat wordt des te belangrijker als zich alweer iets nieuws in ons leven aandient. Dan moeten we onderscheiden of het Gods nieuwe wijn is of een illusie, gecreëerd door de geest van deze wereld of van de duivel”.¹⁵³

280. Hoewel deze onderscheiding “rede en voorzichtigheid insluit, overtreft ze deze, want ze speurt naar een glimp van dat unieke en mysterieuze plan dat God voor ieder van ons heeft. [...] Wat telt, is de zin van mijn leven voor de Vader die mij kent en bemint, de ware zin van mijn bestaan die niemand beter kent dan Hij”.¹⁵⁴

---

152 Apostolische exhortatie *Gaudete et exsultate* (19 maart 2018), nr. 167.

153 *Ibid.*, nr. 168.

154 *Ibid.*, nr. 170.

281. Hier zien we het belang van de vorming van het geweten, die het voor de onderscheiding mogelijk maakt te groeien in diepte en in trouw aan God. “Gewetensvorming is een levenswerk, waarin we de gezindheid van Jezus Christus leren cultiveren door de criteria achter zijn keuzes en de bedoelingen achter zijn handelingen te adopteren (cf. Fil 2,5)”.¹⁵⁵

282. In dit vormingsproces laten wij ons door Christus transformeren, terwijl wij “de gewoonte ontwikkelen om het goede te doen, wat ook een onderdeel is van ons gewetensonderzoek. Wij leren niet alleen onze zonden identificeren, maar ook het werk van God erkennen in ons dagelijkse leven, in de gebeurtenissen van onze persoonlijke geschiedenis en van de wereld rondom ons, en in het getuigenis van al die mannen en vrouwen die ons voorafgegaan zijn of ons met hun wijsheid begeleiden. Dit alles helpt ons te groeien in de deugd van de voorzichtigheid en een algemene richting te geven aan ons bestaan doorheen concrete keuzes in het serene bewustzijn van zowel onze gaven als onze beperkingen”.¹⁵⁶

HOE JE ROEPING ONDERSCHIEDEN?

283. De eigen roeping op het spoor komen, is een bijzondere vorm van onderscheiding. Omdat dit een heel persoonlijke beslissing is die niemand anders in onze plaats kan nemen, vraagt dit eenzaamheid en stilte. “De Heer spreekt wel tot ons op verschillende manieren, op ons werk, langs onze medemensen en op eender welk moment. Maar we kunnen niet zonder de stilte van een aandachtig gebed om Gods taal beter te begrijpen, de werkelijke betekenis te interpreteren van de

---

155 *Slotdocument*, nr. 108.

156 *Ibid.*

inspiraties die we menen te ontvangen, onze angsten te bezweren en de eenheid van ons bestaan opnieuw in Gods licht te zien”¹⁵⁷

284. Die stilte is geen vorm van isolement, want “we mogen niet vergeten dat biddende onderscheiding geboren moet worden uit een bereidheid om te luisteren naar de Heer, de anderen en de werkelijkheid zelf die ons telkens op nieuwe manieren uitdagen. Alleen als we bereid zijn om te luisteren, hebben we de vrijheid om ons eigen onvolledige of ontoereikende standpunt opzij te zetten. [...] Op die manier worden we echt ontvankelijk om een roeping te aanvaarden die ons weghaalt uit onze zekerheden, maar die ons zal leiden naar een beter leven. Het is inderdaad niet voldoende dat alles rustig en naar wens verloopt. God biedt ons misschien iets meer aan, maar omwille van onze gemakzuchtige onoplettendheid herkennen wij het niet”¹⁵⁸

285. Wanneer we onze eigen roeping willen onderscheiden, moeten we ons bepaalde vragen stellen. We moeten niet beginnen met ons af te vragen waarmee we het meeste geld kunnen verdienen of meer bekendheid en sociaal aanzien zouden kunnen verwerven. Ook niet door te vragen welk soort werk ons het meest zou plezieren. Om niet op een dwaalspoor te raken, hebben we een ander uitgangspunt nodig. We moeten ons afvragen: ken ik mezelf, voorbij mijn illusies en emoties? Weet ik wat mijn hart gelukkig of verdrietig maakt? Wat zijn mijn sterke en zwakke punten? Die vragen roepen onmiddellijk andere vragen op: hoe kan ik de wereld en de Kerk het beste dienen en van nut zijn? Wat is mijn echte plaats in deze wereld? Wat kan ik de maatschappij bieden? En meteen volgen nog meer realistische vragen: heb ik de nodige capaciteiten om dit soort dienst te verlenen? Zo niet, kan ik die vaardigheden dan ontwikkelen?

---

157 Apostolische exhortatie *Gaudete et exsultate* (19 maart 2018), nr. 171.

158 *Ibid.*, nr. 172.

286. Die vragen moeten niet zozeer gericht zijn op onszelf en onze eigen voorkeuren, maar op die van anderen zodat onze onderscheiding ons ertoe brengt ons eigen leven te zien in relatie met hun leven. Daarom wil ik je herinneren aan de belangrijkste vraag van allemaal: “Zo vaak in het leven verliezen we tijd door ons af te vragen: ‘Maar wie ben ik toch?’ Je kan je hele leven lang die vraag blijven stellen en blijven zoeken naar wie je bent. Maar de echte vraag luidt: ‘Voor wie ben ik er?’”¹⁵⁹ Natuurlijk ben je er voor God. Maar Hij wil dat je er ook voor anderen bent. En Hij schonk je vele kwaliteiten, mogelijkheden, gaven en charisma’s, niet voor jezelf, maar om ze te delen met diegenen rondom jou.

DE OPROEP VAN JEZUS ONZE VRIEND

287. Om onze eigen roeping te onderscheiden, moeten we ons realiseren dat het een oproep is van een vriend: Jezus. Als we onze vrienden iets geven, geven we hen het beste dat we hebben. Dit hoeft beslist niet het duurste of het moeilijkst te vinden geschenk te zijn, maar datgene waarvan we weten dat het hen blij zal maken. Vrienden zijn hiervoor zo gevoelig dat ze zich al de glimlach op het gezicht van hun vriend of vriendin kunnen voorstellen als hij of zij het pakje openmaakt. Dit soort onderscheiding dat onder vrienden gebeurt, is wat ik suggereer dat jullie als model nemen om te proberen Gods wil voor jullie leven te ontdekken.

288. Ik wil dat jullie weten dat wanneer de Heer nadenkt over wat Hij aan elk van jullie wil geven, Hij jullie als zijn persoonlijke vriend ziet. Als Hij beslist je een genade te schenken, een charisma dat je

---

159 *Toespraak van paus Franciscus tijdens de gebedswake ter voorbereiding van de XXXIV^{ste} Wereldjongerendagen*, in de basiliek van Santa Maria Maggiore, (8 april 2017): AAS 109 (2017), 447: ORf, nr. 15 van 13 april 2017, p. 6.

zal helpen ten volle te leven en iemand te worden die anderen goed doet, iemand die zijn stempel drukt op het leven, zal het alleszins een geschenk zijn dat je meer voldoening en enthousiasme zal bezorgen dan wat dan ook. Niet omdat dat geschenk buitengewoon of zeldzaam zal zijn, maar omdat het precies op jouw maat zal zijn. Het zal perfect op de maat van je hele leven zijn.

289. Ook al is je roeping een gave, ze zal ongetwijfeld ook veeleisend zijn. Gods gaven zijn interactief en om ervan te genieten moeten we bereid zijn om veel op het spel te zetten en om risico's te nemen. Want de eisen die ze stellen, zijn geen verplichting die van buitenaf opgelegd wordt, maar een aansporing om die gave te laten groeien en te ontwikkelen zodat ze een geschenk voor anderen wordt. Als de Heer een roeping laat ontwaken, denkt Hij niet alleen aan wat je al bent, maar aan alles wat je op een dag samen met Hem en anderen zal geworden zijn.

290. Pure vitaliteit en de kracht van de eigen persoonlijkheid voeden elkaar wederzijds in de harten van jongeren en dwingen hen om constant hoger te mikken. Die uitbundigheid zal getemperd worden door de tijd en pijnlijke ervaringen, maar het is belangrijk voor “die jeugdige en nog niet op de proef gestelde hunkering naar het oneindige”¹⁶⁰ om de onvoorwaardelijke vriendschap te ontmoeten die Jezus ons aanbiedt. Veel meer dan regels en verplichtingen stelt Jezus ons voor de keuze Hem te volgen zoals vrienden elkaar volgen, elkaars gezelschap zoeken en tijd samen spenderen uit pure vriendschap. Al de rest komt erna en zelfs mislukkingen in het leven kunnen een onschatbare manier zijn om die vriendschap, die nooit verloren gaat, te ervaren.

---

160 Romano Guardini, *Le età della vita*, in *Opera omnia* IV, 1, éd. Morcelliana, Brescia 2015, 209.

LUISTEREN EN BEGELEIDEN

291. Er zijn veel priesters, mannelijke en vrouwelijke religieuzen, leken, professionelen en ook daartoe gevormde jongeren die de jeugd kunnen begeleiden in het onderscheiden van hun roeping. Als wij geroepen worden om jongeren te helpen hun levensweg te onderscheiden, moeten we eerst en vooral luisteren. En dit luisteren veronderstelt drie onderscheiden en complementaire gevoeligheden of aandachtspunten:

292. De *eerste gevoeligheid* of aandacht gaat uit naar *het individu*. Het gaat erom te luisteren naar iemand die zijn diepste zelf deelt in wat hij zegt. Een teken van die luisterbereidheid is de tijd die we willen vrij maken voor anderen. Veel meer dan om de hoeveelheid tijd die we spenderen, gaat het erom de anderen te laten voelen dat mijn tijd hun tijd is, dat ze alle tijd krijgen die nodig is om alles te zeggen wat ze willen zeggen. De andere persoon moet voelen dat ik onvoorwaardelijk luister, zonder dat ik mij aangevallen of beledigd voel, zonder dat ik moe of verveeld ben. We zien een voorbeeld van deze manier van luisteren bij de Heer als Hij mee stapt met de leerlingen op weg naar Emmaüs, ook al stappen ze in de verkeerde richting (cf. Lc 24,13-35). Wanneer Jezus zegt dat Hij van plan is verder te reizen omdat de twee thuis aangekomen zijn, beseffen ze dat Hij hen de gave van zijn tijd geschonken heeft. Op dat moment beslissen zij Hem hun tijd te geven door Hem een gastvrij onderdak aan te bieden. Aandachtig en belangeloos luisteren is een teken van ons respect voor anderen, ongeacht hun ideeën of levenskeuzes.

293. De *tweede gevoeligheid* of aandacht is die van het *onderscheiden*. Het gaat erom precies te kunnen begrijpen waar er sprake is van genade en waar van bekoring. Want soms zijn de dingen die door ons hoofd schieten louter bekoringen, die ons van het rechte pad

kunnen afbrengen. Hier moet ik mezelf afvragen: wat probeert die persoon mij te zeggen? Wat willen ze dat ik mij realiseer wat er in hun leven aan het gebeuren is? Dit soort vragen stellen, helpt me om hun manier van denken en het effect dat dit op hun emoties heeft te begrijpen. Deze manier van luisteren probeert de heilzame ingevingen van de goede Geest, die ons de waarheid van de Heer voorstelt te onderscheiden, maar net zo goed de valkuilen van de boze geest, met zijn holle woorden en valse beloftes. Er is moed, tederheid en fijngevoeligheid voor nodig om anderen te helpen waarheid van leugens of excuses te onderscheiden.

294. De *derde gevoeligheid* of aandacht is het talent om te *ontdekken wat de andere persoon drijft*. Dit vereist een intensere vorm van luisteren, een die in staat is de richting te onderscheiden waar iemand echt naartoe wil. Nog los van wat ze op dit eigenste moment voelen en van wat er ook allemaal is gebeurd tot op dat moment in hun leven, waarop het echt aankomt is wat ze graag zouden willen zijn. Soms vereist dit dat zij niet zozeer kijken naar hun eigen oppervlakkige wensen en verlangens, maar naar wat de Heer het meeste plezier doet, naar zijn plannen voor hun leven. En dat wordt zichtbaar in een diep verlangen van het hart, voorbij het oppervlakkige niveau van hun voorkeuren en gevoelens. Die manier van luisteren gaat op zoek naar het onderscheiden van de ultieme intentie, de bedoeling die definitief beslissend is voor de zin in hun leven. Jezus kent en begrijpt die uiteindelijke bedoeling van het hart. Daarom is Hij er altijd, bereid om iedereen te helpen die haar op het spoor wil komen. Het is voor Hem voldoende dat iemand tegen Hem zegt: “Heer, red mij! Heb medelijden met mij!”

295. Op die manier wordt onderscheiding een authentiek instrument in de spirituele strijd en een hulp om de Heer trouwer te volgen.¹⁶¹ Zo bereikt het verlangen om onze persoonlijke roeping op het spoor te komen de grootste intensiteit. Het krijgt een nieuwe kwaliteit en een hoger niveau, dat veel beter de waardigheid van onze persoon en ons leven respecteert. Want uiteindelijk is een goede onderscheiding een weg naar vrijheid. Ze brengt tot voltooiing wat uniek is in elke persoon, dat wat zo persoonlijk is dat alleen God het kent. Anderen kunnen nooit volledig begrijpen of van buitenaf voorspellen hoe het zich zal ontwikkelen.

296. Als we op die manier naar de anderen luisteren, moeten we op een gegeven moment onszelf laten verdwijnen om de ander die weg te laten volgen die hij of zij ontdekt heeft. Wij moeten verdwijnen zoals de Heer dat deed bij de leerlingen in Emmaüs en hen alleen liet met een brandend hart en een onweerstaanbaar verlangen om meteen op weg te gaan (cf. Lc 24,31-33). Wanneer zij in de gemeenschap terugkeerden, hoorden de leerlingen daar het goede nieuws dat de Heer inderdaad was verrezen (cf. Lc 24,34).

297. Omdat “tijd boven ruimte gaat”,¹⁶² moeten we processen be-moedigen en begeleiden zonder onze eigen routekaarten op te dringen. Het gaat immers om processen bij mensen die altijd uniek en vrij blijven. Er bestaan geen eenvoudige recepten, zelfs als alle tekenen positief zijn, “omdat ook de positieve factoren zorgvuldig onderscheiden moeten worden. Op die manier raken ze niet geïsoleerd en spreken ze elkaar niet tegen, wat gebeurt als ze absoluut worden en met elkaar in de clinch gaan. Hetzelfde geldt voor de negatieve factoren, die niet als geheel en zonder onderscheid weggegooid mogen worden.

---

161 Cf. Apostolische exhortatie *Gaudete et exsultate* (19 maart 2018), nr. 169.

162 Apostolische exhortatie *Evangelii gaudium* (24 november 2013), nr. 222: AAS 105 (2013), 1111.

In elk van die factoren zit immers een waarde verborgen die wacht op bevrijding en terugkeer naar haar volle waarheid”¹⁶³

298. Om anderen op dit pad te kunnen begeleiden, moet je het eerst zelf dag in dag uit volgen. Dat is wat Maria heeft gedaan toen ze al op jonge leeftijd werd geconfronteerd met haar eigen vragen en moeilijkheden. Moge zij jouw jeugd vernieuwen met de kracht van haar gebed en je altijd vergezellen met haar moederlijke aanwezigheid.

EN OM AF TE RONDEN . . . EEN WENS

299. Lieve jonge mensen, ik zal gelukkig zijn jullie sneller te zien lopen dan wie traag en bang is. Blijf rennen, “aangetrokken door het gelaat van Christus, dat wij zozeer beminnen, aanbidden in de heilige eucharistie en herkennen in het vlees en bloed van onze lijdende broers en zussen. Moge de Heilige Geest jullie in die race voorwaarts stuwten. De Kerk heeft jullie dynamiek, jullie intuïties, jullie geloof nodig. Wij hebben ze nodig! En als jullie aankomen waar wij nog niet geraakt zijn, heb dan het geduld om op ons te wachten”¹⁶⁴

Gegeven in Loretto, in het heiligdom van het Heilig Huis, op 25 maart, Hoogfeest van de Aankondiging van de Heer in het jaar 2019, het zevende van mijn pontificaat.

Franciscus

---

163 Heilige Joannes Paulus II, postsynodale apostolische exhortatie *Pastores dabo Vobis* (25 maart 1992), nr. 10: AAS 84 (1992), 672.

164 *Ontmoeting en gebed met de Italiaanse jongeren in Circus Maximus te Rome* (11 augustus 2018): ORf, nr. 34 van 23 augustus 2018, p. 8.

INHOUD

HOOFDSTUK 1

WAT ZEGT HET WOORD VAN GOD OVER JONGEREN? [5]	5
<i>In het Oude Testament [6 - 11] .....</i>	5
<i>In het Nieuwe Testament [12 -21] .....</i>	7

HOOFDSTUK 2

JEZUS CHRISTUS ALTIJD JONG [22]	11
<i>Jezus' jeugd [23 - 29] .....</i>	11
<i>Wat zijn jeugd ons leert [30 - 33] .....</i>	15
<i>De jeugd van de Kerk [34] .....</i>	17
<i>Een Kerk die openstaat voor vernieuwing [35 - 38] .....</i>	17
<i>Een Kerk met aandacht voor de tekenen van de tijd [39 - 42] .....</i>	19
<i>Maria, de jonge vrouw van Nazareth [43 - 48] .....</i>	21
<i>Jonge heiligen [49 - 63] .....</i>	23

HOOFDSTUK 3

JULLIE ZIJN HET 'NU' VAN GOD [64]	28
<i>Het positieve [65 - 67] .....</i>	28
<i>Jeugd in veelvoud [68 - 70] .....</i>	29
<i>Wat jongeren soms meemaken [70] .....</i>	31
<i>Jongeren in een wereld in crisis [72 - 80] .....</i>	31
<i>Verlangens, kwetsuren en hunkeringen [81 - 85] .....</i>	35
<i>De digitale wereld [86 - 90] .....</i>	37
<i>De migranten als paradigma van onze tijd [91 - 94] .....</i>	40
<i>Een einde maken aan alle vormen van misbruik [95 - 102] .....</i>	42
<i>Een uitweg [103 - 110] .....</i>	46

HOOFDSTUK 4

HET GROTE NIEUWS VOOR ALLE JONGEREN [111].....	50
<i>Een God die liefde is</i> [112 - 117]	50
<i>Christus redt je</i> [118 - 123].....	53
<i>Hij leeft!</i> [124 - 129].....	55
<i>De Geest geeft leven</i> [130 - 133].....	57

HOOFDSTUK 5

WEGEN VAN JONG ZIJN [134-135].....	60
<i>Een tijd van dromen en beslissen</i> [136 - 143].....	60
<i>Een dorst naar leven en ervaring</i> [144 - 149]	64
<i>In vriendschap met Christus</i> [150 - 157].....	67
<i>Groei en rijping</i> [158 - 162].....	70
<i>Paden van broederlijkheid</i> [163 - 167].....	73
<i>Geëngageerde jongeren</i> [168 - 174].....	75
<i>Moedige missionarissen</i> [175 - 178].....	78

HOOFDSTUK 6

JONGE MENSEN MET WORTELS [179].....	81
<i>Laat je niet ontwortelen</i> [180 -186]	81
<i>Je relatie met oudere mensen</i> [187 - 191]	84
<i>Dromen en visioenen</i> [192 -197].....	86
<i>Samen risico's nemen</i> [198 - 201]	88

HOOFDSTUK 7

JONGERENPASTORAAL [202].....	91
<i>Een synodale pastoraal [203 - 208].....</i>	91
<i>Belangrijkste werkpunten [209 - 215].....</i>	93
<i>Een aangepast kader [216 - 220].....</i>	96
<i>Jongerenpastoraal in onderwijsinstellingen [221 - 223].....</i>	99
<i>Uitdagingen op verschillende pastorale domeinen [224 - 229].....</i>	101
<i>Een populaire jongerenpastoraal [230 - 238].....</i>	104
<i>Altijd missionarissen [239 - 241].....</i>	108
<i>Begeleiding door volwassenen [242 - 247].....</i>	109

HOOFDSTUK 8

ROEPING [248 - 249].....	112
<i>Gods oproep tot vriendschap [250 - 252].....</i>	113
<i>Er zijn voor anderen [253 - 258].....</i>	114
<i>Liefde en gezin [259 - 267].....</i>	116
<i>Het werk [268 - 273].....</i>	119
<i>Specifieke roepingen [274 - 277].....</i>	122

HOOFDSTUK 9

ONDERSCHEIDING [278 - 282].....	124
<i>Hoe je roeping onderscheiden? [283 - 286].....</i>	125
<i>De oproep van Jezus onze vriend [287 - 290].....</i>	127
<i>Luisteren en begeleiden [291 - 298].....</i>	129
<i>En om af te ronden... een wens [299].....</i>	132

IN DE REEKS WERELDKERKDOCUMENTEN

ZIJN AL VERSCHENEN:

1. Gaudete in Domino: over de christelijke vreugde..... € 0,61
2. Persona humana:
enkele vraagstukken i.v.m. de seksuele ethiek..... € 0,50
3. Evangelii nuntiandi:
over de evangelisatie in de moderne wereld..... uitverkocht
4. De katholieke school: document van de heilige congregatie
voor de katholieke opvoeding..... € 0,74
5. Redemptor hominis: de Verlosser van de mens..... € 1,37
6. Brief van Joannes Paulus II aan alle bisschoppen en alle priesters
(Witte Donderdag 1979)..... € 0,87
7. Catechesi tradendae: over de catechese in onze tijd..... € 2,48
8. Over het mysterie en de verering van de H. Eucharistie:
brief van Joannes Paulus II aan alle bisschoppen van de Kerk
(Witte Donderdag 1980)..... € 1,00
9. Dives in misericordia: over de barmhartigheid van God..... € 1,37
10. Laborem exercens: over de arbeid van de mens..... € 1,76
11. Familiaris consortio: het gezin..... € 2,48
12. Salvifici doloris: het lijden..... € 1,48
13. Reconciliatio et paenitentia: over de verzoening en de boete
in de zending van de Kerk in deze tijd..... € 2,98
14. Libertatis conscientia:
instructie over de christelijke vrijheid en de bevrijding..... € 2,13
15. Dominum et vivificantem: over de Heilige Geest
in het leven van de Kerk en de wereld..... uitverkocht

16. Redemptoris Mater: over de Heilige Maagd Maria
in het leven van de pelgrimerende Kerk ..... € 2,48
17. Sollicitudo rei socialis: de sociale zorg van de Kerk ..... € 2,23
18. Mulieris dignitatem:
de waardigheid en de roeping van de vrouw ..... uitverkocht
19. Christifideles laici: de roeping en de zending van de leken
in de Kerk en in de wereld ..... € 3,47
20. Redemptoris missio:
de blijvende geldigheid van de missieopdracht ..... € 3,22
21. Centesimus annus: de honderdste verjaardag
van de encycliek Rerum novarum ..... € 3,22
22. Pastores dabo vobis: de vorming van de priesters
in de huidige omstandigheden ..... € 4,71
23. Veritatis splendor: over enkele fundamentele kwesties
van de kerkelijke moraal ..... € 4,46
24. Tertio millennio adveniente: over de voorbereiding
op de viering van het Jubileumjaar 2000 ..... € 1,98
25. Evangelium vitae: het Evangelie van het leven ..... € 5,46
26. Ut unum sint: mogen zij één zijn ..... € 4,71
27. Vita consecrata: het godgewijde leven ..... uitverkocht
28. Novo millennio ineunte:
bij de aanvang van het nieuwe millennium ..... € 2,48
29. Ecclesia de eucharistia: de Kerk leeft van de Eucharistie ..... € 3,00
30. Deus Caritas est: God is Liefde ..... € 3,00

31. Spe salvi	€ 3,00
32. Caritas in veritate	€ 3,50
33. Lumen fidei	€ 4,50
34. De vreugde van het Evangelie. Evangelii gaudium	€ 11,00
35. Geprezen zijt Gij! Laudato Si'	€ 11,50
36. De vreugde van de liefde. Amoris laetitia	€ 11,50
37. Misericordia et misera	€ 2,95
38. Wees blij en juich. Gaudete et exsultate	€ 6,80
39. Overwegingen voor een ethische onderscheiding in het huidige economische en financiële systeem	€ 4
40. Menselijke broederlijkheid voor wereldvrede en samenleven	€ 4

Zoek je passie?

Zoals dat mooie gedicht van Pedro Arrupe *Enamórate* het verwoordt: “Word verliefd!” (of “sta jezelf toe verliefd te worden!”), want “niets is belangrijker dan God te ontmoeten, dan definitief en voor altijd stapelverliefd op Hem te worden. Waarop je verliefd wordt, dat wat je verbeelding in beslag neemt, zal alles aansteken.

Het zal erover beslissen waarvoor je ‘s morgens je bed zal uitkomen, wat je ‘s avonds zal doen, hoe je je weekend doorbrengt, wat je leest, wie je leert kennen, wat je hart breekt en wat je met vreugde en dankbaarheid overspoelt. Word verliefd, blijf verliefd en het zal alles uitmaken”.

Deze liefde voor God, waarmee je alles in het leven met passie kan benaderen, is mogelijk dankzij de Heilige Geest, want “Gods liefde in ons hart is uitgestort door de Heilige Geest die ons werd geschonken” (Rom 5,5).

(Christus vivit, 132)

Licap Halewijn nv
Guimardstraat 1 • 1040 Brussel
D/2019/0279/016
ISBN 978-94-6196-182-2

9 789461 961822